

Diza'quë según San Lucas

Principi shtë diza'quë

1 Na Lucas, quëquëa'a librë rë' nu guëshé'ldahin lul Tiófilo con llëru'bë rëspëti. Nanël zihani mënë bëquë'ë rall lo quë nabëlua'a Jesús nu lo quë nabë'në më. Guc shtu'u rall guëquë'ë rall cusë según tiempë ecsactë naguquin. ²Bëquë'ë rall lo quë narialdí ldu'u hia'a guquin. Bëquë'ë rall lo quë naguná mënë dizdë tiempë naguzublú ruadi'dzë më diza'quë. ³Nu guc ldua'a cumë cusë za'quë guëquëa'a tubi histori ecsactë parë gac bé'al verdá na di'dzë rë'. Guna'bë di'dza lu zihani mënë pë guná rall, nu nanéa ra di'dzë rë' na verdá. ⁴Caquëa'a lul iúbil Tiófilo, parë gac bé'al ra cusë nabëlua'a mënë lul nahin verdá.

Tubi ianglë bë'në anunci guëdchini Juan Bautista lu guë'dchiliu

⁵Tiempë dzë ni Herodes guc rëy shtë Judea, nanú tubi bëshuzi lë Zacarías. Náhi' con los de más sáhi' grupë shtë Abías. Tse'lë Zacarías lë Elizabet; shtadë guë'lú Elizabet guc bëshuzi nabë'rulë Aarón. ⁶Zacarías nu Elizabet tubldí na shcuendë rai' lu Dios nu bëzu'bë diaguë rai' grë

mandamientë nu lëy shtë Dadë Dios. Bë'në rai' cumplir. ⁷Gúpëdi'i rai' shíni' purquë Elizabet gúdi'i shíni'. Además de ni guërupë rai' hia më gushë rai'.

⁸Guzac tubi dzë bë'në tucarë Zacarías gúni' dchi'ni shtë bëshuzi lu Dios según turnë grupë shtë Zacarías gunë rai' dchi'ni. ⁹Ziquë na custumbrë shtë ra bëshuzi, gua rai' tubi pueshtë nia'a chu gunë tucarë tsaldú gushialë lu Dios la'ni iádu'u ru'bë. Bë'në tucarë Zacarías. Guatëhi' lugar sagradë shtë iádu'u. ¹⁰Iurë lë'ë ialë rie'qui, grë ra mënë zihani naré rualdëa' shtë iádu'u, quëadi'dzënú rall Dios. ¹¹Iurní bëlua'alú tubi ianglë shtë Dios lu Zacarías. Zúhi' ladë ldi shtë bëcu'guë catë rie'qui ialë. ¹²Iurë guná Zacarías lu ianglë, bëdzëbë Zacarías; bëdzélëdi'i Zacarías pë nihúni'. ¹³Perë lë'ë ianglë guni'i:

—Zacarías, adë rdzëbëdi'il purquë shtë'dzël bëdchini lu Dios. Gunë më lo quë narná'bël lu më. Lë'ë tsé'lël Elizabet gapë tubi me'dë naguëdë'ë të lëhi' Juan. ¹⁴Iurë lë'ë me'dë guëdchini guë'dchiliu, guëquitë ldú'ul nu tsu lëgrë ldú'ul. Zihani mënë guëquitë ldu'u rall iurë lë'ë me'dë galë. ¹⁵Gáqui' siervë ru'bë

shtë Dadë Dios, nu gúdí'i' vini. Gúdí'i' ni tubi clasë licor. Dizdë antsë gáli' hia cabezë Espíritu Santo la'ni ldú'i'. ¹⁶Guëní'i' shti'dzë Dios nu zihani mënë shtë naciuni Israel guëabrí ldu'u rall con Dadë Dios shtë hia'a. ¹⁷Shínil quiblú lu el quë naguëshe'ldë Dios. Ziquë guc el quë nabiadi'dzë shti'dzë Dios con llëru'bë pudërë; léhi' Elías; shínil guëdchini con mizme pudërë nu llni. Guëni'inú shínil naciuni Israel parë cue za'quë shtadë rall nu shini rall. Guëluá'ai' lu narzu'bë diáguëdi'i' shti'dzë Dios parë guëabrí ldu'u rall lu nezë za'quë. Zni gac preparar mënë parë gunë rall sirvë lu Dadë Dios.

¹⁸Iurní Zacarías guna'bë di'dzë lu ianglë:

—¿Lla gac bé'ahia zni purquë hia gu'sha nu tse'lla napë zihani izë?

¹⁹Iurní bëquebi ianglë:

—Gabriel lëhia. Na zua lu Dios. Bëshe'ldë më na parë zeldë guënia'a lul diza'quë rë'. ²⁰Perë guná, cumë adë gualdídi'i' ldú'ul lo quë nagunia'a lul, gu'pë guëá'nël. Gáquëdi'i' guëni'il hashtë guëdchini shínil lu gué'dchiliu. Gac cumplirin según tiempë nagunë Dios disponer.

²¹Ra mënë narë rualdëa' shtë iádu'u quëbezë rall lë'ë Zacarías. Bëdzélëdi'i' rall pë niani'i' rall pëzielú quëac ldë'ë Zacarías lugar sagradë, ²²perë iurë gualú bëru'u Zacarías, ráquëdi'i' rni'i' Zacarías. Guc bë'a mënë de quë guná Zacarías tubi cusë ru'bë shtë Dios la'ni iádu'u. Purë con guiá'ai' ruadí'dzi' purquë bëá'ni' gu'pë.

²³Iurní gualú ra dzë nabë'në tucarë gunë Zacarías sirvë la'ni

iádu'u, bëabri' lídchi'. ²⁴Despuësë de ni Elizabet, tse'llë Zacarías, nua shíni'. Adë ca bërú'udi'i' Elizabet; guquërëldi' lídchi' por ga'i mbehu. ²⁵Guní'i' la'ni ldú'i': "Dadë Dios nacabezë gube'e bënë'e'i' permisi parë gapa shinia. Bëga'a ldu'u më na; iurní adë rtúdi'i' lua lu ra mënë gúpëdia'a shinia."

Tubi ianglë bë'në anunci guëdchini Jesús

²⁶Shu'pë mbehu nua shini Elizabet, iurní bëshe'ldë Dios tubi ianglë lë Gabriel parë guanúhi' rsunë lu María naquërelde tubi guë'dchi Nazaret shtë Galilea. ²⁷María na lliguëna'a. Nápi' comprumisi parë guëtsé'ai' con tubi sultërë lë José. Shtadë guëlu José guc rëy David. ²⁸Gabriel guatë lugar catë quërelde María, nu guní'i' lu María:

—Shtsanë. Nalé rac shtu'u Dios lët'ël. Cabezënu më lët'ël. Bë'në ldai' më lët'ël entrë grë ra na'a naré lu guë'dchiliu.

²⁹Nalé bëdzëguëë' ldu'u María; bíni' di'dzë rë'. Adë gurëdchídi'i' ldú'i'. Runë shgábi' pë runë cuntienë saludë shtë ianglë. ³⁰Iurní ianglë guni'i':

—María, adë rdzëbëdi'il. Dios gudili lët'ël parë gunë më tubi favurë parë lët'ël. ³¹Shínil bë'a; gápël tubi shínil. Lë'ë me'dë naguëdchini guë'dchiliu, guëruléhi' Jesús. ³²Gáqui' tubi më ru'bë. Gápi' lë zndë'ë: Shini Dios nacabezë gube'e. Nu Dadë Dios guëdë'ë pudërë lët'i' parë guëni'bë'ai' grë mënë israelitë. Cuëzi' lu trunë shtë David, shtadë guëluhi'. ³³Shínil

guëñibé'ai' guëdubi naciuni Israel parë siembrë, nu guëñibé'ai' manërë nanápëdi'i fin.

³⁴Iurní Maríá guna'bë di'dzë lu ianglë:

—¿Lla gac lo quë naguní'il lua? La'di guënédia'a nguii.

³⁵Repi ianglë iurní:

—Gaquin por pudërë shtë Espíritu Santo naguëdchini lul. Pudërë shtë Dios nacabezë gube'e, guëdchíni' lul ziquë tubi shcahi naguësë'au lë'ël. Por ni shínil nagápël, grë mënë shtë gué'dchiliu guëni'i rall náhi' santu, shini Dios. ³⁶Nu shprímël Elizabet gápi' tubi ngulë'në. Hia më gushë na Elizabet perë guná, hia guc shu'pë mbehu nua shíni', nu rni'i mënë tsúdi'i shíni'. ³⁷Parë Dios ni tubi cusë nádi'i naganë.

³⁸Iurní bëquebi Maríá:

—Nahia criadë shtë Dadë Dios. Gaquin según nangunë Dios disponer, cumë ziquë guní'il lua.

Lueguë lë'ë ianglë zëagzë.

Maríá gua visitë lidchi Elizabet

³⁹Mizmë ra dzë ni Maríá gua nasesë lu tubi guë'dchi shtë Judea. Guë'dchi ni naquë cula'ni dani.

⁴⁰Guaté Maríá lidchi Zacarías nu guni'i Maríá lu Elizabet:

—Shtsanë.

⁴¹Iurë bini Elizabet lo quë naguni'i Maríá, lë'ë me'dë bëni'bi la'ni Elizabet. Mizmë iurní bëdchini Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë Elizabet. ⁴²Fuertë guní'i' lu Maríá:

—Dios bë'në ldai' lë'ël más quë grë na'a, nu bë'në ldai' më shínil nanuá'al. ⁴³¿Chu nahia bidë guënal na? Nal shni'a më el quë narnibë'a

na. ⁴⁴Iurë binia cha'l, lë'ë me'dë bëni'bi lania por tantë bëquitë ldú'i'. ⁴⁵Nu nalé dichusë nal purquë gualdí ldú'ul Dios. Gualdí ldú'ul gac cumplir lo quë naguni'i Dios lul.

⁴⁶Iurní guni'i Maríá:

Con guëdubínú ldua'a quëhuna alabar Dadë Dios.

⁴⁷Rquitë ldua'a purquë Dios na Salvador shtëna.

⁴⁸Bëga'a ldu'u më na; bë'në më cuendë adë nádia'a më ru'bë sino tubi criadë humildë shtëhi',

perë dizdë iurne' grë mënë naguëdchini lu gué'dchiliu, guëni'i rall bë'në ldai' më na.

⁴⁹El quë narnibë'a grë cusë, bë'ni' cusë ru'bë parë na. Santu na më.

⁵⁰Siempre rga'a ldu'u më nu quëhunë më compa'ni grë mënë nanapë rëspëti lu më.

⁵¹Zihani cusë ru'bë bë'në më con guia'a më.

Bësëllu'në më ra narunë naru'bë con grë shgabë rall.

⁵²Mënë narunë naru'bë, gulaguë rall catë rribë'a rall, bë'në Dios, perë bédë'ëru'u më parë güe'pi guia'a ra mënë narunë narú'bëdi'i lu gué'dchiliu.

⁵³Bëne'e më cusë za'quë parë ra narldia'në hashtë bielë rall. Ra ricu bëshe'ldë më; zia'a rall sin adë pë nápëdi'i rall.

⁵⁴Bë'në më compa'ni lë'ë ra më israelitë, ra narunë sirvë lu më. Adë bëá'ldëdi'i ldu'u më shmënë më.

⁵⁵Zni bë'në më cumplir lo quë naguni'i më lu ra shtadë guëllú hia'a,

lu Abraham nu lu ra llëbñí
shtëhi' naná shtadë guélú
hia'a. Di'dzë ni na parë
siempre.

⁵⁶María guquëreldeñú Elizabet
tsunë mbehu. Iurní bëabri' lídchi'.

Bëdchini Juan lu guédchiliu

⁵⁷Hia guc cumplir tiempë gulë
shini Elizabet. Gúpi' tubi ngulë'në.

⁵⁸Iurë ra shvëcini Elizabet con
shfamíli' bini rall de quë bëga'a
ldu'u Dios lé'i' nu bédë'e më tubi
shíni', bédchini rall nu nalé bëquitë
ldu'unú rall Elizabet. ⁵⁹Gudëdë
shunë dzë nu bédchini tiempë parë
gunë bëshuzi cumplir custumbrë
religiusë; chuguë du'pë partë
delicadë shtë me'dë. Ra mënë guc
shtu'u rall niaca'a me'dë ziquë lë
shtadë me'dë, ⁶⁰perë shni'a me'dë
guni'i:

—Juan guërlulé me'dë.

⁶¹Guni'i rall iurní:

—Ni tubi Juan nídi'i ladi shfamíli.

⁶²Iurní guna'bë di'dzë rall con
guia'a rall lu shtadë me'dë parë gac
bë'a rall nia chu guërlulé me'dë;
guëni'i shtadë me'dë. ⁶³Zacarías con
sëni guná'bëi' tubi tablë parë quë
lëtrë luhin. Bëquë'ëi': "Juan guërlulé
me'dë". Grë mënë bëdzëguëë' ldu'u
rall iurní. ⁶⁴Mizmë iurní bëabri
guni'i Zacarías. Bëni'bi ldúdzi'.
Guzublú biadí'dzi'; guni'i' llëru'bë
na pudërë shtë Dios. ⁶⁵Ra mënë
naquëreldeñú alreduerë lidchi
Zacarías, bëdzëguëë' ldu'u rail'. Por
grë nezë shtë Judea hashtë lu lumë
shtë dani, bërë'tsë ra di'dzë pë guc
con Elizabet nu Zacarías. ⁶⁶Grë ra
nabini pë guc, bë'në rall llgabë nu
guni'i rall lu sa' rall:

—¿Pë cha'a gac me'dë?

Rni'i rall zni purquë en verdá
cabezëñú Dios lë'e me'dë.

Labansë shtëñë Zacarías

⁶⁷Espíritu Santo cabezëñú lë'e
Zacarías, shtadë Juan, nu guni'i
Zacarías di'dzë rë' por pudërë shtë
Dios:

⁶⁸Llëru'bë na pudërë shtë Dios con
lë'e hia'a; na hia'a më Israel.

Bidë guëná më lë'e hia'a nu
bë'në më salvar lë'e hia'a, ra
nagulé më.

⁶⁹Nu bëne'e Dios tubi më ru'bë
nagunë salvar lë'e hia'a. Nápi'
llëru'bë pudërë.

Bëdchíni' de famili shtë David,
el quë nabë'në sirvë lu Dios.

⁷⁰Zni guc cumplir lo quë naguni'i
ra mënë nabiadi'dzë shti'dzë
Dios guahietë.

Santu na rail'.

⁷¹Guni'i më dizdë guahietë de
quë gunë më salvar lë'e hia'a
guia'a ra enemigu shtë hia'a.
Nu gunë më librar lë'e hia'a de
grë narldëñú lë'e hia'a.

⁷²Gunë më ra cusë rë' purquë
bë'në më prometer lu shtadë
guélú hia'a de quë guëga'a
ldu'u më lë'e hia'a.

⁷³Bë'në më prometer con juramentu
lu shtadë guélú hia'a Abraham

⁷⁴de quë gunë më salvar lë'e
hia'a de grë pudërë nanapë
enemigu shtë hia'a
parë gac guëdë'na'a sirvë lu më
sin adë guëdzëbëdi'ia'a.

⁷⁵Guëdubi tiempë naguëbánia'a,
guëdë'na'a sirvë lu më
manërë za'quë sin ni tubi
duldë la'ni ldu'u hia'a.

- ⁷⁶ Lé'él shinia, Dios nacabezē gube'e, gunē mē punērē lé'él ziquē tubi naruadi'dzē shti'dzē Dios lu ra mēnē.
Antsē guēdchini el quē narnibē'a lē'ē hia'a, quibēlul lūhi' parē gac preparadē ra mēnē parē iurē guēdchini mē.
- ⁷⁷ Guēnī'il lu ra mēnē nagulē mē lla gac salvar rall tē gac perdunē duldē shtē rall.
- ⁷⁸ Grē ni na por galērga'a ldu'u mē. Gac cumplirin iurē gue'dē guēdchini tubi ziquē llni shtē ngubidzē brēgue'lē dizdē nezē guia'a
- ⁷⁹ tē parē guianī nezē shtē ra naquēreldē lu nacahi, ra nardzēbē lu galguti, tē parē cuedchī ldu'u hia'a.
- ⁸⁰ Juan, shini Zacarías, guarú'bi' nu másru'u riaru'bē llni shtē Dios parē lé'i'. Guquērēldi' lugar catē nídi'i mēnē. Zni bē'ni' hashtē dzē guzublū guni'inūhi' ra mēnē israelitē diza'quē shtē Dios.

Bēdchini me'dē Jesús lu gué'dchiliu

(Mt. 1.18-25)

2 Tiempē dzē ni César Augusto gunibē'a tsasē cēsē shtē ra mēnē guēdubi gué'dchiliu. ²Ni na primērē cēsē naguc dzē na Cirenio guc gubernadurē shtē Siria. ³Grē mēnē gua ladzē shtadē guēlū rai' parē guēdē'ē rai' lē rai'. ⁴Nu zac bēru'u José guē'dchi Nazaret shtēnē regiuni Galilea. Bēdchíni' Belén shtēnē regiuni Judea parē guagdé'ēi' léhi' purquē náhi' famili shtē David nu Belén na guē'dchi shtē David. ⁵María nápi' comprumisi parē guētsé'ai' con José. Tiempē ni hia

nua shini María. ⁶Nanú rai' Belén; bēdchini tiempē parē galē shíni'. ⁷Ndē bēdchini primērē me'dē nguui. Bētu'bi María me'dē tubi lari nu gú'ti' catē rau ma purquē nídi'i lugar catē guēa'nē rai' pusadē.

Bēlua'alú ra ianglē lu ra vēquērē

⁸Cerquē guē'dchi Belén rēta' ra vēquērē. Quēhapē rall lli'li lachi. Hia na gue'lē. ⁹Iurní bēdchini tubi ianglē nabēshe'ldē Dadē Dios. Bēdchini tubi llni dushē shtē Dios. Rabtsē'ē llni alreduerē de ra vēquērē. Nalē bēdzēbē rall. ¹⁰Iurní repi ianglē:

—Adē rdzēbēdi'i tē purquē zeldēnúa tubi nutici za'quē; na parē grē sa' tē. Di'dzē ni guēsēquitē ldu'u tē. ¹¹Nedzē gulē tubi me'dē guē'dchi shtē David. Na me'dē Cristo, el quē nagudili Dios parē guēnibē'ai'. Náhi' Dadē nagunē salvar lē'ē tē. ¹²Parē gac bē'a tē chu náhi', guēdzēlē tē lē'ē me'dē dú'bi' tubi ldē lari. Nagá'ai' catē rau ma.

¹³Mizmē iurní guná vēquērē másru'u zihani ianglē shtē gube'e cula'ni primērē ianglē. Bē'nē rai' alabar Dios; guni'i rai':

¹⁴Llēru'bē na pudērē shtē Dios nacabezē más guia'a lu gube'e. Bē'nē mē tubi favurē parē ra mēnē narsēquitē ldu'u lē'ē mē; lu gué'dchiliu tsu paz, cuedchí ldu'u mieti.

¹⁵Iurē ra ianglē bēabrí rai' gube'e, guni'i ra vēquērē lu sa' rai':

—Cha guiá hia'a Belén, nia pē guc de lo quē nabēlua'a Dadē Dios lu hia'a.

¹⁶Iurní nasesē zia'a rai' Belén. Guná rai' lu María nu José nu

me'dë. Lë'ë me'dë naga'a catë rau ma. ¹⁷Iurë guná ra vëquërë lu rai', guni'i rall lu ra mënë nazuga'a ndë lo quë naguni'i ianglë lu rall shcuendë me'dë. ¹⁸Grë nazuga'a ndë bini naguni'i vëquërë; bënë rall llgabë gu nanú verdá lo quë naguni'i vëquërë. ¹⁹Perë Maríá adë ruadí'dzëdi'i pë llgabë nananú la'ni ldú'i'. Guagla'guë bé'ni' llgabë lla na ra cusë rë'. ²⁰Ra vëquërë bëabrí rall. Guni'i rall de quë llëru'bë na pudërë shtë Dios. Guni'i rall dushquilli Dios por lo quë naguná rall nu lo quë nabini rall. Bëdë'ë rall graci lu më purquë grë cusë guc cumplir tal ziquë guni'i ianglë lu rai'.

José nu Maríá guanú rai'
Jesús iádu'u ru'bë

²¹Gudëdë shunë dzë; iurní bëchuguë bëshuzi du'pë gui'di shtë partë delicadë shtë me'dë. Bëru'lé me'dë Jesús, el mizme naguni'i ianglë lu Maríá antsë lë'i' gua'a shíni'.

²²Iurë gualú cuarenta dzë, iurní bë'në tucarë gunë Maríá nu José cumplir según lëy shtë Moisés të gáqui' limpi. Bënë rai' narunë tucarë tubi na'a narapë me'dë. Por ni José nu Maríá guanú rai' lë'ë Jesús iádu'u ru'bë ciudá Jerusalén. Guagdchininú rai' lë'ë me'dë lu Dadë Dios. ²³Bënë rai' ni purquë naescritë la'ni lëy shtë Dios narni'i: "Primërë ngulë'në naguëne'e Dios parë lë'ë të, gulë tsagdchininú të me'dë lu Dadë Dios purquë náhi' parë lë'ë më". ²⁴Nu zac Maríá nu José bëdë'ë rai' chupë ma'ñi gati ra ziquë ofrendë lu Dios purquë

lëy shtë Dios rni'i: "Ra prubi gunë rall ofrecërë chupë guguë u chupë palumë bi'chi".

²⁵Tiempë ni guquërelde tubi nguii guë'dchi Jerusalén. Lëhi' Simeón nu tubldí na shcuëndi' lu Dios. Bé'ni' cumplir shti'dzë më. Nu cabézi' guëdchini tubi nagunë salvar naciuni Israel de grë enemigu shtë rall. Espíritu Santo cabezënuhi' Simeón. ²⁶Bëdchini tubi di'dzë lu Simeón por pudërë shtë Espíritu Santo de quë adë gátidi'i Simeón hashtë despuësë guenáhi' lu Cristo, el quë nagudili Dios parë guënbé'ai'. ²⁷Espíritu Santo bë'në compa'ni lë'ë Simeón të guáhi' iádu'u ru'bë mizme tiempë bëdchini Maríá nu José parë guëdchininú rai' me'dë Jesús lu Dios, nu bë'në rai' ofrecërë chupë ma lu më. Bënë rai' cumplir lëy shtë Dios. ²⁸Simeón gudëdchi lë'ë me'dë. Bënë Simeón alabar Dios; guni'i Simeón:

²⁹Dadë, iurne' nahia cunformë; gualú shchi'nia.

Cuntëntë gatia purquë bé'nël cumplir lo quë naguní' lu lua.

³⁰Gunahia con propi sluhia lu nagunë salvar lë'ë na'a.

Bëshé'ldël nguii ni.

³¹Bëshé'ldël lë'i' delantë grë ra naciuni shtë guë'dchiliu të guená rall lu Salvador.

³²Lë'i' náhi' ziquë na llni parë guëziani' lu ra mënë nanádi'i më israelitë; gac bë'a rall shti'dzi',

nu por lë'i' ra më israelitë nagudí'li, gapë rall hunurë.

³³José con shni'a Jesús guasé ldu'u rai' iurë bini rai' lo quë

naguni'i Simeón. ³⁴Simeón guna'bë lu Dios të gunë ldai' më lë'ë rai'. Nu guni'i Simeón lu María:

—Guná, por lo quë nagunë me'dë rë' zihani mënë israelitë tsabi'guë rall lu Dios, nu zihani rall guëniti rall lu më. Shti'dzi' gac ziquë sēni parë ra mënë naquërelde tiempë ne' perë gunë rall cuntrë lē'i'. ³⁵Perë lē'ël, María, gápël dulurë ziquë tubi spadë dëdë laguë la'ni ldú'ul. Por me'dë rë' llgabë naga'chi shtë zihani mënë, guëru'u rahin lu llni.

³⁶Nu zac la'ni Jerusalén nanú tubi na'a lë Ana naná shtsa'pë Fanuel. Aser guc shtadë guëlu' rai'. Ana guc tubi siervë nabiadi'dzë shti'dzë Dios, perë hia gú'shi'. Ll'gui' bētsē'ai'. Gubanínúhi' tsé'li' gadchi izë, guti tsé'li'. ³⁷Béá'ni' viudë; ne' nápi' ochenta y cuatro izë. Grë ra dzë riáhi' iádu'u. Dzë la gue'lë rúni' adorar Dios. Ruadi'dzēnúhi' Dios nu rúni' ayunë. ³⁸Mërë iurní guabi'guë Ana catë cabezë José nu María con me'dë, bēdē'ë Ana graci lu Dios. Guagla'guë biadi'dzēnú Ana lu ra mënë naquëbezë el quë naguëshe'ldë Dios parë gúni' salvar naciuni Israel. Jesús na el quë nabēshe'ldë Dios, guni'i Ana.

Bëabrí José nu María guë'dchi Nazaret

³⁹Iurní gualú bē'në María nu José cumplir grë narunë tucarë según lëy shtë Dios iurë lë'ë primërë shini mënë guëdchini guë'dchiliu, bëabrí rai' Galilea hashhtë guë'dchi Nazaret, ladzë María nu José. ⁴⁰Lë'ë me'dë guaru'bë con llëru'bë llni shtë Dios. Bē'në Dios compani lē'i' nu bē'në ldai' më guéqui'.

Gua Jesús visitë iádu'u ru'bë

⁴¹Cadë izë ria shtadë Jesús Jerusalén parë gac laní Pascu. ⁴²Chi'bë chupë izë napë Jesús, iurní gua rai' Jerusalén ziquë na custumbrë shtë rai'. ⁴³Iurë gualú laní, guna'zi rai' nezë Nazaret. Hia Jesús bēá'ni' Jerusalén perë adë bēdē'edi' rai' cuendë. ⁴⁴Bē'në rai' llgabë Jesús ze'dë ladi ra mënë naze'dēnú rai'. Hia guc tubi dzë ze'dë guézë rai', iurní guatili rai' shini rai' entrë shfamili rai' nu entrë los de más sa' rai'. ⁴⁵Adë bēdzélēdi' rai' Jesús. Iurní bëabrí rai' Jerusalén parë tsatili rai' Jesús. ⁴⁶Gudëdë tsunë dzë; bēdzéli' la'ni iádu'u. Zubēnúhi' ra mēsë narlua'a lëy shtë Moisés. Caqué diagüë Jesús shti'dzë rall nu zac guna'bë dí'dzi' lu rall. ⁴⁷Grë nabini naguni'i Jesús, bēdzëguë' ldu'u rall tantë ráqui' nu manërë rquēbi' lu shti'dzë ra mēsë. ⁴⁸Iurë lë'ë shtádi' bēdchini con shn'í'ai', bēdzëguë' ldu'u rai'. Iurní guni'i María:

—Llga'në, çpëzielú bē'nël zni'i con lë'ë na'a? Shtádël nu lë'ë na nalé rquēdi'ni ldu'u na'a; zudili na'a lē'ël.

⁴⁹Iurní guni'i Jesús lu rai':

—Çpëzielú quëguili të na stubi lugar? ÇPë adë rac bē'adi'i të napë quë guna lo quë narac shtu'u Shtada?

⁵⁰Perë lë'ë rai' adë guc bē'adi' rai' pë runë cuntienë shti'dzë Jesús.

⁵¹Lueguë bëabrí Jesús con lë'ë rai' guë'dchi Nazaret. Guagla'guë bëzu'bë diagüë Jesús lu shtádi'. Hia shn'í'ai' quēhúni' tantë llgabë la'ni ldú'i' perë adë chu lu biadí'dzēdi' pë llgabë nápi'.

⁵² Jesús guagla'guè guarú'bi' nu bédè'è Dios llini guéqui'. Grè lo què nabé'ni', bēa'nin bien lu Dios nu lu ra mēnē.

Juan Bautista quēadi'dzē lugar catē nīdi'i mēnē

(Mt. 3.1-12; Mr. 1.1-8; Jn. 1.19-28)

3 La'ni izē che'ni shtē gobiernē, Tiberio César nanā rēy rumanē, Poncio Pilato guc gubernadurē shtē Judea. Herodes guc gubernadurē shtē Galilea. Lē'è bēchill, Felipe, guc gubernadurē shtē Iturea nu Traconite. Lisaniás guc gubernadurē shtē Abilinia. ²Anás nu Caifás na rall primērē bēshuzi namás rnibē'a. La'ni ra dzē ni bēdchini shti'dzē Dios lu Juan, shini Zacarías, lugar catē nīdi'i mēnē. ³Juan zia'a zihani nezē. Guagní'i' lu ra mēnē naquērelde guēlladchi rua' guēē'gu Jordán. Guní'i' lu ra mēnē chubē nīsē rall parē gac bē'a mieti gunē nadzē'è mudē nanabani rall, zni gac perdunē duldē shtē rall. ⁴Zni bē'nē Juan según nabēquē'è Isaías, el quē nabiadi'dzē shti'dzē Dios. Bēquē'è Isaías:

Nanú tubi narni'i fuertē lugar catē quērēldēdi'i mēnē.

Guní'i': "Gulē bē'nē preparar la'ni ldu'u tē ziquē nezē ldi parē iurē lē'è mē guēdchini.

⁵ Grē bērrancu guēdze'.

Grē dani con ra lumē gaquin tublí.

Grē nezē lecu guēldí rahin.

Ra nezē despareju guēac za'quin.

⁶ Grē ra mēnē shtē guéd'chiliu guéná rall lla mudē guēzunē mē almē shtē ra mēnē parē gac salvar rall."

⁷Iurē bēdchini zihani mēnē lu Juan parē guēchu'bē nīsē Juan lē'è rall, guni'i Juan:

—Na tē ziquē shini mbe'ldē. Gunē mē juzguē lē'è tē. Nídi'i mudē guēru'u tē sin quē adē gac juzguē tē. ⁸Si talē gunē nadzē'è tē mudē nabani tē, gulē gac tē ziquē hiaguē nardē'è nashi. Gulē bē'nē bien lu sa' tē. Adē gápēdi'i tē confiansē purquē na tē llēbní Abraham gunē Dios salvar lē'è tē purquē rnia'a lu tē, napē mē pudērē parē lē'è guē'è rē' gac rahin llēbní Abraham. ⁹Mizmē iurnē' ziquē guiubēaguē nalistē parē chuguē ra hiaguē, grē ra hiaguē nanápēdi'i nashi za'quē, chuguin nu tsahin lu gui'i.

¹⁰Iurní guna'bē di'dzē ra mēnē zihani:

—¿Pē rac shtu'u Dios guēdē'nē na'a?

¹¹Juan bēquebi:

—El quē nanapē chupē manguē, guēdē'ell tubi ca'a el quē nabēnápēdi'i. El quē nanapē naguēda'u, quí'dzēllin ca'a nabēnápēdi'i.

¹²Nu bēdchini bēldá cubradurē shtē impuestē parē chubē nīsē rall. Guna'bē di'dzē rall lu Juan:

—Mēsē. ¿Pē guēdē'nē na'a?

¹³Juan guni'i:

—Adē rúnēdi'i tē cubrē más de lo quē narni'i lēy ca'a tē.

¹⁴Nu bēldá suldadē rumanē guna'bē di'dzē rall:

—Lē'è na'a, ¿pē guēdē'nē na'a?

Guni'i Juan lu rall:

—Adē cuánēdi'i tē shtē mēnē con galné. Adē guēdchisúdi'i tē pē shtē mēnē con bishi. Gulē gac cunformē lo quē naquēguilli gobiernē lē'è tē.

¹⁵Cumë ziquë ra mënë gualdí ldu'u rall ze'dë guëdchini cusë ru'bë, guni'i rall la'ni ldu'u rall gu lë'ë cha'a Juan náhi' Cristo, el quë nagudili Dios parë guë nibé'ai'.

¹⁶Perë Juan bëquebi lu ra mënë:

—Guldía, rchu'bë nisa con nisë perë ze'dë stubi më más nanapë pudërë quë na. Adë rúnëdi'i tucarë guëshaca du gui'di shtë shrachi më. Lë'ë më gunë më stubi cusë. Guëzunë më ldu'u tē con Espiritu Santo nu guënë'e'i' pudërë. Stubi tantë lë'ë tē gunë më juzguë con juici shtë gui'i. ¹⁷Ziquë tubi narsú bē'dchi trigu tē parë rru'u gui'lli tubi cu', zni guëdchini më tē cuë më ra mënë za'quë parë lë'ë më. Ra mënë narialdídi'i ldu'i Dios tsa rall lu gui'i catē nídí'i fin.

¹⁸Con ra di'dzē rē' nu con zihani enseñansē, bëlua'a Juan diza'quë lu ra mënë. ¹⁹Perë Juan guni'i guëc gubernadurē Herodes de quë nádi'i za'quë nabē'nē Herodes con tse'lē bëchi Herodes. Felipe lē bëchill. Na'a ni lē Herodías. Por zihani cusë mal nabē'nē Herodes guni'i Juan guéquëll. ²⁰Nu Herodes bē'nēll stubi cusë más naná mal; bëtiá'all lē'ë Juan lachigui'bë.

Jesús bëriubë nisë

(Mt. 3.13-17; Mr. 1.9-11)

²¹Antsë Juan gua lachigui'bë, iurë lë'ë ra mënë bëriubë nisë, nu Jesús bëriubë nisë; guzac iurë guni'inú Jesús Dios, iurní bëlla'lë gube'e.

²²Iurní bēdchini Espiritu Santo parë cuezēnūhi' lē'ë më. Rluá'ai' ziquë shcuerpē palumē nu bēdchini tubi bë nezē lu gube'e nu guni'i bë:

—Lé'ël nal shinia narac shtua'a. Nalé rquitē ldu'a'a rnahia lul.

Ra shtadë guëllú Jesús

(Mt. 1.1-17)

²³Jesús napë galdë bi chi izë, iurní guzublú bëlua'a më lë'ë ra mënë. Grë ra mënë gualdí ldu'u rall Jesús na shini José. Shtadë José guc Elí. ²⁴Shtadë Elí guc Matat. Shtadë Matat guc Leví. Shtadë Leví guc Melqui. Shtadë Melqui guc Jana. Shtadë Jana guc José. ²⁵Shtadë José guc Matatías. Shtadë Matatías guc Amós. Shtadë Amós guc Nahum. Shtadë Nahum guc Esli. Shtadë Esli guc Nagai. ²⁶Shtadë Nagai guc Maat. Shtadë Maat guc Matatías. Shtadë Matatías guc Semei. Shtadë Semei guc José. Shtadë José guc Judá. ²⁷Shtadë Judá guc Joana. Shtadë Joana guc Resa. Shtadë Resa guc Zorobabel. Shtadë Zorobabel guc Salatiel. Shtadë Salatiel guc Neri. ²⁸Shtadë Neri guc Melqui. Shtadë Melqui guc Adi. Shtadë Adi guc Cosam. Shtadë Cosam guc Elmodam. Shtadë Elmodam guc Er. ²⁹Shtadë Er guc Josué. Shtadë Josué guc Eliezer. Shtadë Eliezer guc Jorim. Shtadë Jorim guc Matat. ³⁰Shtadë Matat guc Leví. Shtadë Leví guc Simeón. Shtadë Simeón guc Judá. Shtadë Judá guc José. Shtadë José guc Jonan. Shtadë Jonan guc Eliaquim. ³¹Shtadë Eliaquim guc Melea. Shtadë Melea guc Mainán. Shtadë Mainán guc Matata. Shtadë Matata guc Natán. Shtadë Natán guc David. ³²Shtadë David guc Isaí. Shtadë Isaí guc Obed. Shtadë Obed guc Booz. Shtadë Booz guc Salmón. Shtadë Salmón guc Naasón. ³³Shtadë Naasón guc Aminadab. Shtadë

Aminadab guc Aram. Shtadë Aram guc Esrom. Shtadë Esrom guc Fares. Shtadë Fares guc Judá. ³⁴Shtadë Judá guc Jacob. Shtadë Jacob guc Isaac. Shtadë Isaac guc Abraham. Shtadë Abraham guc Taré. Shtadë Taré guc Nacor. ³⁵Shtadë Nacor guc Serug. Shtadë Serug guc Ragau. Shtadë Ragau guc Peleg. Shtadë Peleg guc Heber. Shtadë Heber guc Sala. ³⁶Shtadë Sala guc Cainán. Shtadë Cainán guc Arfaxad. Shtadë Arfaxad guc Sem. Shtadë Sem guc Noé. Shtadë Noé guc Lamec. ³⁷Shtadë Lamec guc Matusalén. Shtadë Matusalén guc Enoc. Shtadë Enoc guc Jared. Shtadë Jared guc Mahalaleel. Shtadë Mahalaleel guc Cainán. ³⁸Shtadë Cainán guc Enós. Shtadë Enós guc Set. Shtadë Set guc Adán. Adán na shini Dios.

Niasigué mēdzabē lē'ē Jesús

(Mt. 4.1-11; Mr. 1.12-13)

4 Jesús bēsēa'nē guē'gu Jordán, nu guc mē completamente de acuerdē con lo quē narac shtu'u Espíritu Santo. Iurní Espíritu Santo bia'a lē'ē Jesús catē níd'i mēnē.

²Hia ndē guquērelde mē cuarenta dzē. Durantē guēdubi tiempē ni adē gudáudi'i mē, nu bēdchini mēdzabē Satanás parē guētē'dē mēdzabē prēbē lē'ē mē tē niasigué mēdzabē lē'ē mē. Iurē gualú cuarenta dzē, bēdchini galērlidia'nē ldu'u mē.

³Guni'i mēdzabē lu Jesús:

—Si talē rní'il nal shini Dios, guni'i lu guē'ē rē' guēaquin guetēshtildi gaul.

⁴Jesús repi lull:

—Naescritē la'ni shti'dzē Dios: “Lēdē niá'asēdi'i guetēshtildi

guēbani nguii sino por grē di'dzē narni'i Dios guēbani nguii”.

⁵Iurní bia'a mēdzabē lē'ē Jesús lu guēc dani ru'bē. Mizmē iurní bēluá'all grē lugar catē rnibē'a ra mēnē. Guná mē lu rahin tubi chupē mumēntē. ⁶Repi mēdzabē lu mē:

—Grē ndē'ē guēnehia cá'al con grē cusē za'quē nananú lu guédchiliu. Guēnibē'al rahin. Bēna recibir pudēre guēnibē'ahia grē cusē ni, nu guēdē'ahin ca'a el quē naquēhuna disponer. ⁷Grē guēnibē'al si talē guēzullibil lua nu gúnēl adorar na.

⁸Perē Jesús repi:

—Guabsú lua. Naescritē la'ni shti'dzē Dios: “Sulē Dadē Dios gúnēl adorar. Sulē lē'ē mē guēzu'bē diáguēl.”

⁹Despuēsē lē'ē mēdzabē bia'a lē'ē mē ciudá Jerusalén catē zubē iádu'u ru'bē. Zia'anú mēdzabē lē'ē mē guēc iádu'u. Iurní guni'i mēdzabē:

—Si talē guldil rní'il nal shini Dios, bēru'ldē lē'ēl hashtē lu guiu'u ¹⁰purquē shti'dzē Dios rni'i:

Dios guēnibē'a ra ianglē parē gapē rai' lē'ēl.

¹¹Gua'a rai' lē'ēl guia'a rai' tē ni tubi guē'ē gunēnēdi'i guēa'l.

¹²Iurní Jesús guni'i' lu mēdzabē: —Nu zac shti'dzē Dios rni'i: “Adē rtē'dēdi'il prēbē lē'ē Dadē Dios shtēnē tē. Adē rúnēdi'il obligar lē'i'!”

¹³Despuēsē gualú zihani prēbē shtē mēdzabē nihunē mē mal, bēsēa'nēll lē'ē mē por tubi tiempē.

Jesús guzublú dchi'ni shtēni' Galilea

(Mt. 4.12-17; Mr. 1.14-15)

¹⁴Completamentē cabezēnú Espíritu Santo Jesús; bēabrí mē Galilea. Bērē'tsē famē shtē mē grētē'

guè'dchi alredeadurè de regiuni ni.
¹⁵Quègluá'ai' la'ni grè iádu'u shtë
 më israelitè, nu grè mënë guni'i rall
 napè më llèru'bè pudèrè.

Jesús nanú Nazaret

(Mt. 13.53-58; Mr. 6.1-6)

¹⁶Be'dè guèzè Jesús Nazaret catè
 guarú'bi'. Guzac tubi dzè descansè
 gua më iádu'u ziquè custumbrè
 shtëhi'. Guasuldí më parè gu'ldè
 më shti'dzè Dios. ¹⁷Bèd'è mënë
 nabèquè'è Isafas, el què nabiadi'dzè
 shti'dzè Dios guahietè. Bèdchili më
 luhin catè bèdzèlè më narni'i zni:

¹⁸Espíritu shtë Dadè Dios
 cabezénúa.

Gudili më na parè guènia'a
 diza'què lu ra prubi, ra nadè
 guènédi'i Dios.

Bèshe'ldè më na parè gac
 librè ra naná bajo ordè shtë
 mèdzabè.

Nu nahia parè guëabrí slu ra
 ciegu, gac bè'a rall shnezè
 Dios.

Nu nahia parè cuedchí ldu'u ra
 naná rzac zi.

¹⁹Nu bèshe'ldè më na parè
 guadi'dza de què bèga'a
 tiempè za'què gunè më
 favurè parè mënë narèta' lu
 gué'dchiliu.

²⁰Iurní bètu'bi Jesús librè
 nu bèd'è mèhin guia'a el què
 nacanihapè ra librè. Iurní guzubè
 më. Grè ra mënë narèta' la'ni iádu'u,
 rbi'a rall lu më. ²¹Jesús guzublú
 biadí'dzi' lu rall:

—Nedzé guc cumplir shti'dzè Dios
 rè' mientras bini tè di'dzè rè'.

²²Grè mënë cagni'i bien na
 shti'dzè Jesús. Bèdzèguè'è ldu'u rall

diza'què nagoni'i më tantè nasa'a
 rac më. Nu guni'i lu sa' rall:

—Ndè'è naruadi'dzè, nadè más
 nall shini José.

²³Iurní Jesús guni'i lu rall:

—Seguramentè guèni'i tè lua dichè
 narni'i: “Ducturè, bënëac mizmə
 lé'èl”. Nu guèni'i tè lua: “Lo què
 nabé'nèl ladi guè'dchi Capernaum,
 bè'nè ra cusè rè' ládzèl. Bini na'a lo
 què nabé'nèl guè'dchi Capernaum.”

²⁴Guagla'guè biadi'dzè më:

—En verdá rnia'a lu tè, ra mënë
 adè nápèdi'i rall rëspèti parè tubi
 naruadi'dzè shti'dzè Dios si talè náhi'
 më ladzè rall. ²⁵Guldía, tiempè shtë
 Elías nanú zihani viudè ladi ra më
 israelitè. Guláguèdi'i guiu por tsunè
 izè guèruldè, nu gu' gubini guèdubi
 naciuni rè'. ²⁶Perè Dios bèshe'ldè
 lè'è Elías guè'dchi Sarepta shtë Sidón
 parè guéní'i' lu tubi viudè nananú
 ladi guè'dchi rè'. Adè bëshé'ldèdi'i
 Dios lè'è Elías lu ra viudè nananú
 ladi mënë Israel. ²⁷Nu tiempè
 guahietè ladi naciuni Israel, nanú
 zihani narac ll'u'u galguidzè naru'dzè
 ládi'. Tiempè ni nanú Eliseo el què
 nabiadi'dzè shti'dzè Dios, perè ni
 tubi mënë narac ll'u'u galguidzè ni
 ladi mënë Israel, bèáquèdi'i rall. Perè
 Naamán sulamèntè bèáquèll por
 pudèrè shtë Dios. Nu lé'èll nall mënë
 shtë Siria, lédèdi'i shtë naciuni Israel.

²⁸Iurè bini ra mënë di'dzè rè', grè
 ra naré la'ni iádu'u, nalé bèldé rall.

²⁹Lueguè gulú rall lè'è Jesús rua'
 guè'dchi nu bia'a rall lé'i' guia'a rua'
 tubi bèrrancu tè parè guèldaguè
 rall lè'è më la'ni parè gátí'. Guè'dchi
 Nazaret zubè lu dani rè', ³⁰perè
 Jesús gudèdè lu rall parè guzia'a
 më stubi ladè.

**Jesús bënëac tubi nguii nanapë
mëdzabë la'ni ldú'ull**

(Mr. 1.21-28)

³¹Gua Jesús Capernaum ciudá shtë Galilea. Ziaqlua'a më stubi la'ni iádu'u ra dzë narzi'i ldu'u mënë. ³²Iurní bëdzëguëë' ldu'u mënë ldai' nu di'dzë naruadi'dzë më. Bënguë bë'a rall de quë bëlua'a Jesús con pudërë shtë Dios.

³³La'ni iádu'u nanú tubi nguii nanapë mëdzabë mal la'ni ldú'ull. Fuertë gurushtiall. Guní'ill:

³⁴—¿Pë nápël con lë'ë na'a, Jesús më Nazaret? ¿Pë zé'dël parë guëzalul lë'ë na'a? Nanëa chu nal. Nalimpi ldú'ul lu Dios.

³⁵Iurní Jesús guni'i guëc mëdzabë. Guni'i Jesús fuertë lu espíritu mal: —Guitsëgá, nu bëru'u de lë'ëll.

Iurní mëdzabë bëru'ldë lë'ë nguii ni lu guiu'u delantë lu ra mënë. Bëru'u mëdzabë sin adë pë bë'nënúdi'ill. ³⁶Grë mënë bëdzëguëë' ldu'u rall. Guni'i lu sa' rall:

—¿Pëllë ldai' cubi rë'? Jesús rnibë'a ra mëdzabë. Nápi' pudërë parë rgúhi' mëdzabë la'ni ldu'u mënë. Rzu'bë diaguë ra mëdzabë shtë'ldzi'.

³⁷Por guëdubi nezë bërë'tsë di'dzë nabë'në Jesús.

Jesús bënëac suëgrë Simón Pedro

(Mt. 8.14-15; Mr. 1.29-31)

³⁸Iurní Jesús bëru'u iádu'u. Gua më lidchi Simón Pedro nu guaté më la'ni hiu'u. Suëgrë Simón rac llú'ull; ráquëll shldi ru'bë. Bë'në mënë ruëguë lu Jesús gunëac më lë'ë na'a. ³⁹Iurní bëa'chi më, guná më

lu narac ll'u. Fuertë guni'i më lu shldi. Lueguë bëru'u shldi. Lueguë lueguë guashtë na'a nu bëdë'ë na'a nagáu rai'.

Jesús bënëac zihani ra narac ll'u

(Mt. 8.16-17; Mr. 1.32-34)

⁴⁰Iurë gua'zë ngubidzë, grë ra narac ll'u nu ra nanapë grë clasë galguidzë, be'dënú ra mënë lë'ë rall lu Jesús. Bëdchi'bë më guia'a më guëc rall. Grë rall bëac rall. ⁴¹Nu bëgú më zihani mëdzabë nananú la'ni ldu'u mënë. Gurushtia ra mëdzabë. Guni'i rall:

—Lë'ël nal shini Dios.

Perë lë'ë Jesús bësëac dchi lë'ë rall nu guni'i më fuertë lu rall tē adë guadi'dzëdi'i rall purquë guc bë'a rall na më Cristo el quë nagudili Dios parë guë'nibé'ai'.

Jesús guaglua'a regiuni Galilea

(Mr. 1.35-39)

⁴²Iurë brëgue'lë, bëru'u Jesús guë'dchi rë'. Zia'a më tubi lugar catë nídi'i mënë. Lë'ë ra mënë caguili rall lë'ë më. Bëdchini rall catë cabezë më. Rac shtu'u rall guëa'nënú më lë'ë rall. Guni'i rall adë guësëa'në më lë'ë rall, ⁴³perë Jesús guni'i:

—Rqui'ni tsahia grë ra guë'dchi parë guadi'dza diza'quë lla tsuté mënë catë rnibë'a Dios. Parë ni bëshe'ldë Dios na.

⁴⁴Nu guagla'guë biadi'dzë më diza'quë la'ni iádu'u catë quërelde ra mënë israelitë.

Jesús bë'në milagrë catë rga'a mbeldë

(Mt. 4.18-22; Mr. 1.16-20)

5

Guzac tubi dzë nanú Jesús rua' nisë ru'bë lë Genesaret.

Bëdchini mënë zihani hashtë rte'e mënë lë'e më. Rac shtu'u rall guini rall shti'dzë Dios. ²Jesús guná lu chupë barcu nananú rua' nisë. Ra narna'zi mbeldë bëru'u rall la'ni barcu nu caguibi rall guè'shu shtë mbeldë. ³Iurní guaté më la'ni barcu shtë Simón Pedro. Guni'i më lu Pedro guëazë guetë barcu du'pë. Guzubë më lu barcu të parë guëlua'a më diza'quë lu ra mënë naré rua' nisë ru'bë.

⁴Iurní gualú biadi'dzë më, guni'i më lu Pedro:

—Cha guiá hia'a ca más zili nisë të guëtia'a të guè'shu shtë të parë guëga'a mbeldë.

⁵Perë Pedro repi:

—Mësë, guëdubi gue'lë bēd'ēnē na'a dchi'ni sin ni tubi mbeldë gā'adi'i guëga'a. Perë hia quē lē'ēl rnibē'al guëtia'a na'a guè'shu la'ni nisë, guēdē'nē na'ain.

⁶Lueguē bē'nē rai' lo quē naguni'i Jesús. Bēga'a mbeldë zihani hashtë lē'e guè'shu guzublú chí'ezē. ⁷Iurní bē'nē rai' sēñi lu sa' rai' nazubē la'ni stubi barcu parē guidē guē'nē rai' compañi. Bēdchini rai'. Bēguēu' rai' mbeldē la'ni chupē barcu. Por tantē zihani mbeldē hia mērē nē'azē barcu la'ni nisë. ⁸Iurē guná Simón Pedro zihani mbeldē bēga'a, bēzullibi Pedro lu Jesús nu guni'i Pedro:

—Bēsēa'nē na, Dadē, nahia pecadurē. Napa zihani duldē.

⁹Zni guni'i Pedro purquē nalē bēdzēguēē' ldu'i' nu grē narēta' nga'li bēdzēbē rai' por tantē mbeldē guna'zi rai'. ¹⁰Nanú Jacobo nu bēchill Juan nga'li. Bē'nēnū rai' dchi'ni con Pedro. Na Jacobo

nu Juan shini Zebedeo. Nalē bēdzēguēē' ldu'u rai'. Iurní Jesús guni'i lu Pedro:

—Adē rdzēbēdi'il. Ziquē nal pescadurē iurne', zni gáquēl pescadurē; gue'dēnul mēnē lua.

¹¹Iurní gulú rai' barcu rua' nisë catē na guiu'u. Bēsēa'nē rai' dchi'ni nu guanaldē rai' lē'e Jesús.

Jesús bēnēac narac ll'u'u galguidzē ru'dzē ládi'

(Mt. 8.1-4; Mr. 1.40-45)

¹²Guzac ladi tubi guē'dchi, bēdchini tubi nguiu lu Jesús. Rac llú'ull galguidzē naru'dzē ládi' guēdubi cuerpē shtēnell. Bēzullíbill lu mē hashtë bēdchini luquēll lu guiu'u. Bē'nēll ruēguē lu mē:

—Dadē si talē rac shtú'ul, záquēl gunēáquēl na.

¹³Iurní Jesús bēdchi'bē mē guia'a mē guēquēll. Guni'i mē:

—Rac shtua'a. Guēac galguidzē shtēnell.

Niá'asē gualú guni'i Jesús di'dzē rē', lueguē bēáquēll.

¹⁴Iurní Jesús gunibē'a lē'ēll adē chu lu guadí'dzēll. Guni'i mē:

—Gua iádu'u; tsagnal bēshuzi parē guēnā bēshuzi lul. Nu bē'nē ziquē guni'i Moisés shcuendē ra narac ll'u'u galguidzē ládi' perē bēac rall. Gúnēlin parē grē mēnē gac bē'a rall de verdá hia bēáquēl.

¹⁵Guēdubi nezē ruadi'dzē mēnē lo quē nabē'nē Jesús nu guaglā'guēru'u bērē'tsē naguni'i mēnē de lē'e më. Zihani mēnē bēdēá parē guēquē diaguē rall shti'dzē mē nu parē gunēac mē narac ll'u'u. ¹⁶Perē Jesús zia'a tubi lugar catē nídi'i mēnē. Nga'li biadi'dzēnūhi' Dios.

**Jesús bēnēac tubi nguii narac
galguidzē llunguē**

(Mt. 9.1-8; Mr. 2.1-12)

¹⁷Tubi dzē Jesús caglua'a ra mēnē. Ndē nanú bēldá mēnē religiosē fariseos nu mēsē narlua'a lēy shtē Moisés. Guzubē rall. Ze'dē rall zihani guē'dchi shtē Galilea nu Judea. Ze'dē rall de Jerusalén. Jesús napē pudērē shtē Dios parē bēnēac mē narac ll'u'u. ¹⁸Iurní guzac bēdchini bēldá nguii; nua'a rall tubi daa' catē dchi'bē tubi nguii narac llunguē. Rac shtu'u rall tsutēnú rall narac ll'u'u la'ni hiu'u catē cabezē mē tē gunēac mē lē'ēll. ¹⁹Perē adē gúquēdi'i guēdchini rall lu mē tantē zihani mēnē.

Iurní güe'pi rall guēc hiu'u guia'a. Gudidē rall dēllē guēc hiu'u tē parē bēldaguē rall daa' catē naga'a nguii narac ll'u'u. Bēldaguē rallin entrē de ladi ra mēnē hashtē delantē lu Jesús. ²⁰Jesús guná rialdí ldu'u rall lē'ē mē. Guni'i mē lu narac ll'u'u:

—Lē'ēl, naperdunē duldē shtēnēl.

²¹Iurní lē'ē ra mēsē shtē lēy nu ra fariseo guzublú quēhunē rall llgabē. Guni'i rall la'ni ldu'u rall: “¿Chu ndē'ē? Blac di'dzē dzabē ruad'ídzēll cuntrē Dios purquē tubsē Dios runē perdunē duldē, lēdē nūdi'i mēnē.”

²²Perē Jesús guc bē'a pē llgabē quēhunē rall. Iurní guni'i mē:

—¿Pēzielú runē tē llgabē zni'i?

²³¿Pē más sencigi guēnia'a: “Naperdunē duldē shtēnēll”? u guēnia'a: “Guasuldí nu guzē”.

²⁴Parē gac bē'a tē nahia nguii nabēshe'ldē Dios lu guē'dchiliu, nu napa pudērē parē guna perdunē duldē, gulē guná.

Iurní repi mē lu nguii narac ll'u'u galguidzē llunguē:

—Lul rnia'a, guasuldí. Bētēá shtaa'l nu bēagzē lídchil.

²⁵Lueguē lē'ē nguii narac ll'u'u galguidzē, guasuldíll delantē lu rall. Bētēall shtaa'll nu bēagrill lídchill. Bēdē'ēll graci lu Dios. Llēru'bē na pudērē shtē mē, guní'ill. ²⁶Grē mēnē bēdzēguē' ldu'u rall. Guni'i rall llēru'bē na pudērē shtē Dios. Bēchi'chi rall tantē rdzēbē rall. Guni'i rall:

—Ne' guná hia'a cusē ru'bē nadē riasēdi'ia'a.

Jesús guna'bē lē'ē Leví

(Mt. 9.9-13; Mr. 2.13-17)

²⁷Iurní Jesús bēru'u guē'dchi ni. Guná mē lu tubi nguii narunē cubrē impuestē. Lēll Leví nu guzúbēll lugar catē riatilli mēnē impuestē. Guni'i Jesús lu Leví:

—Gude'e naldē na.

²⁸Lueguē Leví guasuldill nu guanáldēll lē'ē Jesús. Bēsēa'nēgall shchí'nill nu grē nashtēnēll.

²⁹Más despuēsē Leví gunibē'a gac tubi laní parē Jesús lidchi Leví. Zihani mēnē narunē cubrē impuestē bēdchini rall. Lē'ē rall con más mēnē guzubē rall lu mellē con Leví nu Jesús. ³⁰Perē ra fariseo nu mēsē shtē ra fariseo guzublú guni'i rall cuntrē ra shini gusē'dē mē; guni'i rall:

—¿Pēzielú raunú tē con ra pecadurē nu con ra narunē cubrē impuestē nu ruu'nú tē lē'ē rall?

³¹Jesús guni'i lu rall:

—Ra narac ll'u'u, rqui'ni rall tubi ducturē perē el quē nabērāquēdi'i, adē rqu'ínidi'ill ducturē. ³²Zeldē

guëna'ba gac salvar ra pecadurë të guëabrí ldu'u rall con Dios. Na adë zeldë guëná'bëdia'a mënë narni'i nápëdi'i duldë.

**Guna'bë di'dzë mënë lu Jesús
shcuendë ayunë**

(Mt. 9.14-17; Mr. 2.18-22)

³³Iurní ra fariseo guna'bë di'dzë rall lu Jesús:

—Ra shini gusë'dë Juan Bautista quëhunë rall ayunë zihani vultë nu zihani ruadi'dzënú rall Dios, nu ra shini gusë'dë fariseo runë rall zni. ¿Pëzielú shini gusë'dël rau rall; ruu' rall?

³⁴Jesús guni'i iurní:

—¿Pë zunë të obligar ra invitatë shtë sa'a gunë rall ayunë mientras cabezënú rall lliguë? ³⁵Perë guëdchini dzë hiadë cuezënúdi'i lliguë lë'ë rall, iurní sí, gunë rall ayunë.

³⁶Guni'i Jesús comparaciuni rë':

—Ni tubi chu rúnëdi'i rumiendë lu lari gushë con lari cubi, purquë si talë guëguëu'l lari bëuldë con lari cubi, rche'zë lari cubi. Adë rgá'adi'i rlua'a lari cubi rëu' lu lari gushë. ³⁷Ni tubi adë rgutsa'u vini cubi la'ni bulsë gushë. Adë gúnëdi'i bulsë gushë gan lu fuersë shtë vini cubi. Rí'ezë bulsë gushë nu lë'ë vini guëllë'ë lu guiu'u. ³⁸Por ni rqui'ni tsutsa'u vini cubi la'ni bulsë cubi. Iurní lë'ë vini nu ra bulsë adë guënítdi'in. ³⁹El quë naruu' vini nanapë tiempë, rac shtú'udi'ill gull vini cubi purquë rni'ill: “Vini nanapë tiempë na mejurë”.

**Ra shini gusë'dë më caniashi rai'
du'u shtë trigu**

(Mt. 12.1-8; Mr. 2.23-28)

6

Guzac tubi dzë narzi'i ldu'u mënë, guëdë Jesús con ra

shini gusë'dë më catë nanú trigu. Lë'ë shini gusë'dë më caniashi rai' du'u shtë trigu nu quëshá guia'a rai' guëc du'u parë guëru'u bë'dchi gau rai'. ²Iurní ra mënë religiosë fariseo nazuga'a nga'li, guná rall pë quëhunë rai'. Guna'bë di'dzë rall lu Jesús:

—¿Pëzielú runë të lo quë naná providë quëhunë të dzë narzi'i ldu'u mënë?

³Jesús bëquebi lu rall:

—¿Pë adë bí'ldidi'i të lo quë nabë'në David guahietë? Iurë bëldia'në grë shmënë David, ⁴guatë David lidchi Dios. Guna'zi David guetështildi sagradë nabëdchi'bë bëshuzi lu Dios. Gudáu David. Bëdë'ë David gudáu ra mënë naze'dënú lë'i'. Perë guetështildi sagradë niétiquë bëshuzi ráuhin. Naprovidë gau cualquier mënë.

⁵Guagla'guë guni'i Jesús:

—Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu. Napa derechë guëníbé'ahia pë cusë gunë ra mënë dzë descansë.

Tubi nguiu nagubidchi tubi guíá'ai'

(Mt. 12.9-14; Mr. 3.1-6)

⁶Guzac stubi dzë narzi'i ldu'u mënë guatë Jesús iádu'u. Quëglua'a më diza'quë lu ra mënë. Ndë zuga'a tubi nguiu nagubidchi guíá'ai' ladë ldi.

⁷Ra mësë shtë lëy con ra fariseo quëgl'da'chi rall lë'ë më parë guëná rall nia pë gunë më dzë narzi'i ldu'u mënë. Quëgl'da'chi rall nia zunëac më parë guëdzëlë rall mudë parë pë gunënú rall lë'ë më. ⁸Perë Jesús guc bë'a pë llgabë quëhunë rall. Iurní guni'i më lu nguiu nagubidchi guíá'ai':

—Gude'e ndë'ë nu guasuldí guéláu.

Lë'ë nguii ni guasuldill. Guzull catë guni'i më. ⁹Iurní guni'i Jesús lu ra nazuga'a:

—Rna'bë di'dza tubi cusë. ¿Pë rni'i lëy shtë hia'a? ¿Gunë nguii bien u gunë nguii mal dzë descansë? ¿Zúnëll rumëdi nguii u zësá'nëll gati nguii?

¹⁰Iurní Jesús gubi'a lu grë ra mënë nabëdëá nga'li. Guni'i më lu nguii:

—Bëldí guiá'al.

Lueguë bëldí guiá'ai'. Lueguë bëáquëll. ¹¹Ra fariseo nu ra mësë nalé bëldé rall. Iurní guzublú rall guëna'bë di'dzë lu sa' rall pë gunë rall con Jesús.

Bë'në Jesús nombrar chi'bë chupë shini gusë'dë më

(Mt. 10.1-4; Mr. 3.13-19)

¹²La'ni ra dzë ni Jesús zia'a lu dani parë guadi'dzënúhi' Dios. Gua'a gue'lë biadi'dzënúhi' Dios. ¹³Iurná brëgue'lë guna'bë më ra shini gusë'dë më. Bë'në më nombrar chi'bë chupë mënë parë gac rall poshtë shtë'në më. ¹⁴Ndë'ë na lë ra poshtë: primëre poshtë lë Simón nu bënë'ë më stubi lëhi', bërulëhi' Pedro. En seguidë na Andrés, bëchi Simón. Nanú Jacobo, nu Juan nu Felipe nu Bartolomé, ¹⁵nu Mateo nu Tomás nu Jacobo. Jacobo na shini Alfeo. Nu bë'në Jesús nombrar Simón nanapë llëru'bë ánimo parë lëy. ¹⁶Nu nanú Judas, shini Jacobo con stubi Judas nabërulë Iscariote, el quë nabë'në intriegu lë'ë Jesús.

Jesús bëlua'a zihani mënë

(Mt. 4.23-25)

¹⁷Jesús con ra shini gusë'dë më, bietë rai' lu dani. Cabezë

rai' lu lumë shtë dani con zihani narianaldë lë'ë më. Nu ze'dë mënë zihani de Judea nu Jerusalén nu ze'dë rall regiuni shtë Tiro nu Sidón naqué rua' nisë ru'bë. Bëdchini rall parë guëqué diaguë rall shti'dzë Jesús, nu parë gunë më rumëdi ra galguidzë shtë rall. ¹⁸Nu ra nanapë mëdzabë fier la'ni ldu'i, bëac rall. ¹⁹Grë mënë rac shtu'u rall guëga'ldë rall shabë më parë guëac rall. Bënëac më narac ll'u'u con pudërë shtë'në më.

Ra naguëquitë ldu'u nu ra nadë guëquitëdi'i ldu'i

(Mt. 5.1-12)

²⁰Iurní Jesús gubi'a lu shini gusë'dë më, nu guni'i':

—Dichusë të, adë nápëdi'i të zihani cusë shtë guë'dchiliu perë rnibë'a Dios lë'ë të; tsuté të lugar catë na më Rëy.

²¹Dichusë të, napë të nicidá la'ni ldu'u të iurne'. Gunë të recibir lo quë narqui'ni të.

'Dichusë të, lë'ë të naru'në iurne'. Guëquitë ldu'u të.

²²Dichusë të iurë rna zá'quëdi'i mënë lu të, nu iurë rgu rall lë'ë të iádu'u, iurë rushtiá rall guëc të, nu iurë guëni'i mënë na të cusë mal. Gunë rall grë ndë'ë purquë na të shmëna, nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. ²³Gulë bëquitë ldu'u të nu gulë bëchesë tantë rquitë ldu'u të dzë naguëni'i mënë cuntrë lë'ë të. Zni ra shtadë guélú rall bë'në rall cuntrë ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë. Gulë bëquitë ldu'u të purquë napë më tubi premi ru'bë gube'e parë lë'ë të.

²⁴Perë rnia'a lu ra ricu, prubi de lë'ë të purquë hia napë të grë lo quë narsëquitë ldu'u të.

²⁵'Nu rní'a lu të nanapë grë lo quë narac shtu'u të. Prubi de lë'ë të purquë guëdchíni tiempë guëa'në të sin quë adë pë nápëdi'i të.

'Nu rní'a lu të nabëquitë ldu'i guë'dchíliu. Prubi de lë'ë të purquë despuësë gu'në të nu cushtiá të.

²⁶'Nu rní'a lu të nanapë gustë iurë lë'ë mënë rni'i bien de lë'ë të. Prubi de lë'ë të purquë na të ziquë shtadë guélú të. Shtadë guélú të guni'i rall bien de nguii bishi naguni'i na rall siervë shtë Dios.

Jesús guni'i: "Gulë gac shtu'u enemigu shtënë të"

(Mt. 5.38-48; 7.12)

²⁷Guagla'guë guni'i Jesús: —Rnía'a lu të nabini shti'dza, gulë gac shtu'u ra narldënú lë'ë të. Gulë bënë bien lu contrari shtë të.

²⁸Gulë guni'i bien lu narni'i guidzë guëc të. Gulë guna'bë lu Dios por el quë narushtiá guëc të. ²⁹Si talë chu cubé lul, adë rúnëdi'il ziquë bé'nëll; más bien bédë'ë lë'ël cubëll stubi ladë. Si talë chu rquëdu'u guëdchisú shábël, bédë'ë lë'ël guëdchisull shmánguël. ³⁰Gulë bédë'ë naca'a el quë narna'bë lul. Si talë chu rdchisú pë nápël, adë guená'bëdi'il lull parë guënë'ellin. ³¹Gulë bënë tratë sa'l igual ziquë rac shtú'ul gunë rall tratë con lë'ël.

³²'Si talë rac shtú'ul lë'ësë narac shtu'u lë'ël, ípë premi gápël? purquë ra mënë mal rac shtu'u rall el quë narac shtu'u lë'ë rall. ³³Si talë runë të bien lë'ësë narunë bien con lë'ë të, íchu guëne'e premi cá'al? purquë ra mënë mal runë rall bien con sa' rall. ³⁴Si talë rúnëll prështë dumí lë'ësë ra naguëdchigré

lë'ë dumí, íchu guëne'e premi cá'al? Ra mënë mal runë rall prështë dumí; quëbezë rall quilli mënë mizmë cantidá dumí. ³⁵Perë rnía'a lu të, gulë gac shtu'u ra mënë narunë cuntrë lë'ë të. Gulë bënë bien con grë mënë. Gulë bënë prështë aunquë adë guëdchigrédi'i rall dumí. Si talë quëhunë të ra cusë ni, gapë të premi ru'bë nu na të ziquë shini Dios nacabezë gube'e. Pues Dios rac shtú'ui' ra mënë mal nu quëhunë më bien con ra mënë nanadë rdé'ëdi'i graci lu më. ³⁶Gulë bëga'a ldu'u të ra mënë igual ziquë Shtadë të rga'a ldú'i' lë'ë ra mënë.

Jesús guni'i: "Adë rúnëdi'il juzguë sa'l"

(Mt. 7.1-5)

³⁷'Nu rnía'a lu të, adë rúnëdi'il juzguë sa'l purquë gunë më juzguë lë'ël igual ziquë quëhúnëll juzguë sa'l. Adë rúnëdi'il condenar mënë, nu Dios gúnëdi'i më condenar lë'ël. Gulë bënë perdunë sa' të guëdubínú ldú'ul nu Dios gunë më perdunë lë'ë të. ³⁸Gulë bédë'ë naca'a nabënápëdi'i, iurní gunë Dios igual con lë'ë të. Guëne'e më medidë completë hashtë guëqui'chi mëhin, hashtë guëni'bi mëhin, hashtë guërë'tsin, guëne'e më ca'a të. Medidë nardé'ël mizmë medidë gúnëll recibir.

³⁹Iurní guni'i Jesús tubi comparaciuni:

—ÍGu rac guësé ciegu stubi ciegu? Guërupë rall ldaguë rall la'ni guëru. ⁴⁰Tubi narsë'dë lu mësë shténëll, nádi'll más më ru'bë quë mësë shténëll, perë iurë tsalú studi shténëll, iurní gáquëll ziquë mësë

shténëll. Gulë guná bien guadë guëlua'a lë'ë të. ⁴¹¿Pëzielú guëní'il lu sa'l nanú tubi gui'lli la'ni slull nu iurní nanú tubi trunquë la'ni slul? ⁴²¿Lla guëní'il lu sa'l: "Amigu, bënë'e sí guëdchisúa gui'lli nananú la'ni slul"? Perë lë'ël rnádi'il trunquë la'ni slul. Lë'ël nal falsë; gulú primërë trunquë nananú la'ni slul, iurní gac guënal bien parë cul gui'lli la'ni slu sa'l.

Ra nashi naquë lu hiaguë rlua'a pë clasë hiaguë

(Mt. 7.17-20; 12.34-35)

⁴³Guagla'guë guni'i Jesús:

—Nanë mieti hiaguë za'quë rné'edi'in nashi mal, nu hiaguë mal rné'edi'in nashi za'quë. ⁴⁴Ra nashi naquë lu hiaguë rlua'a pë clasë hiaguë nahin. Adë tsagllí'idi'i ra mënë nashi higu lu hiaguë guitsë nu adë guësiétëdi'i ra mënë uvë lu hiaguë guitsë. ⁴⁵Tubi më za'quë ruadi'dzë cusë za'quë purquë nabënë na ldu'u mënë ni. Perë tubi mënë mal ruadi'dzëll cusë nadë rllu'f'idi'i purquë lë'ësë mal nanú la'ni ldu'ull. Lo quë nananú la'ni ldu'u mënë ruadi'dzë rall.

Comparaciuni shtë chupë nabëza'a hiu'u

(Mt. 7.24-27)

⁴⁶Guagla'guë guni'i Jesús lu ra mënë:

—Rni'i të nahia el quë narnibë'a lë'ë të ziquë shtadë të perë rúnëdi'i të cumplir shti'dza. ⁴⁷Iurní guënia'a lu të lla na el quë naguidë rini shti'dza nu rúnëll cumplir shti'dza.

⁴⁸Nall ziquë tubi nguii narza'a tubi hiu'u. Gudánill gutët catë

naguëdchi guiu'u. Bëzá'all hiu'u lu cimientë shtë guë'ë. Iurë lë'ë nisë guaru'bë nu bédë'ë nisë hashtë guë'a hiu'u, perë ni adë bënë'bid'i hiu'u purquë zubë hiu'u lu guë'ë. ⁴⁹Perë el quë narini shti'dza perë rúnëdi'ill cuendë, na ziquë tubi nguii narza'a tubi hiu'u lu iu'lli perë nídi'i cimientë shtë hiu'u. Iurë guaru'bë nisë nu bédë'ë nisë hashtë guë'a hiu'u, gurëhin lueguë. Completamente gualúhin sin ni tubi adë bë bëá'nëdi'i.

Jesús bënëac tubi narunë sirvë lidchi më rumanë

(Mt. 8.5-13)

7 Iurní gualú biadi'dzë më lu ra mënë, bëabrí më Capernaum. ²Ndë guquërelde tubi capitán më rumanë narnibë'a tubi gahiu'a suldadë. Nápëll tubi muzë narac ll'u'u hashtë hia rlullë muzë. Lë'ë më rumanë nalë rac shtú'ull muzë shténëll. ³Iurë bini capitán lo quë nabënë Jesús, bëshé'ldëll bëldá më gushë israelitë parë tsaglli'i rall lë'ë Jesús; guidë më nu gunë më rumëdi muzë narac ll'u'u. ⁴Ra më gushë bédchini rall catë nanú Jesús nu guagla'guë bë'në rall ruëguë lu më. Guni'i rall:

—El quë nabëshé'ldë lë'ë na'a lul, runë tucarë gúnëll favurë narac shtú'ull. ⁵Rac shtú'ull ra më israelitë; bëzá'all con dumí shténëll iádu'u shtënë na'a.

⁶Guanú Jesús lë'ë rall lidchi capitán. Iurë hia ziagdchini rall hiu'u shtë capitán, bëshé'ldë capitán bëldá amigu shténëll. Guni'i rall lu Jesús shti'dzë capitán:

—Dadë, tsutëdi'il lidcha purquë më ru'bë nal. Na adë chu nádia'a.

⁷Adë rúnëdi'i tucara guënia'a lul, por ni bëshe'lda guidë guëlli'i ra mënë lé'ël. Rialdí ldu'a sulamëntë guëni'il tubi di'dzë, guëac shmuza. ⁸Na runa lo quë narni'i ra narnibë'a na. Nu napa suldadë narunë narnibë'ahia. Iurë guepia lu túbill, tsall; rzu'bë diáguëll shti'dza. Nu iurë guënia'a lu stúbill, guídëll; lueguë rzu'bë diáguëll shti'dza. Iurë guëni'bë'ahia lu muzë gúnëll dchi'ni, lueguë rzu'bë diáguëll shti'dza.

⁹Iurë bini Jesús shti'dzë capitán, guasé ldu'u më tantë gualdí ldu'u capitán. Bëdchigré lu më; gubi'a më lu mënë nazianaldë lë'ë më; guni'i më lu rall:

—Guldía, ni tubi israelitë adë rialdídi'i ldu'u rall na cumë ziquë rialdí ldu'u capitán rë'.

¹⁰Iurë bëabrí ra amigu shtë capitán lídchill, guná rall lu muzë. Hia lë'ë muzë bëac.

Jesús bëldishtë tubi tégulë shini na'a viudë

¹¹Iurní Jesús zia'a parë guë'dchi nalé Naín. Ra shini gusë'dë më con zihani mënë, bë'në rai' compaíni lë'ë më. ¹²Iurë ziagdchini rai' cerquë rua' guë'dchi, bédza'guëlu rai' ra mënë naziaca'chi tubi tégulë. Tégulë ni na tubsë shini lu shní'ai', nu shní'ai' náhi' viudë. Zihani mënë shtë guë'dchi, bë'në rall compaíni parë ziaaca'chi rall tégulë. ¹³Guná Jesús lu viudë. Bëga'a ldu'u më lë'ëll; guni'i më lull:

—Adë rúnëdi'il.

¹⁴Iurní Jesús guabi'guë nu bédchi'bë guia'a më guëc cajón. Hia nanua'a lë'ë tégulë guzudchí. Jesús guni'i lu tégulë:

—Lé'ël, na rnia'a lul, guashtë nga'li.

¹⁵Lueguë lë'ë tégulë guashtë nu guzubë ldill. Guzublú ruadí'dzëll. Iurní Jesús bédë'ë lë'ë nguui ni lu shni'a nguui. ¹⁶Grë mënë guná gubani nguui ni; bédzëguë' ldu'u rall. Guzublú guni'i rall:

—Llëru'bë na pudërë shtë Dios. Hia bédchini tubi më ru'bë naruadí'dzë shti'dzë Dios entrë lë'ë hia'a.

Nu guni'i rall:

—Bëagná ldu'u Dios shti'dzë më; bidë guëdchini më con lë'ë hia'a.

¹⁷Por guëdubi nezë nu hashtë grë lugar shtë Judea, guni'i ra mënë lu sa' rall bëldishtë Jesús tubi tégulë.

Juan Bautista bëshe'ldë chupë mënë lu Jesús

(Mt. 11.2-19)

¹⁸Bini Juan lo quë nabë'në Jesús purquë ra nazianaldë lë'ë Juan biadí'dzë rall lu Juan. Iurní guna'bë Juan chupë shmëni'. ¹⁹Bëshe'ldë Juan lë'ë rai' lu Dadë Jesús parë tsagna'bë di'dzë rai' si talë lë'ë më na el quë nanapë quë guëdchini, lë Cristo, u cuezë mënë stubi më naguëdchini. ²⁰Bëdchini rai' catë nanú Jesús. Guni'i rai' lu më:

—Juan Bautista bëshe'ldë lë'ë na'a parë guëna'bë di'dzë na'a, çpë lé'ël nal el quë nanapë quë guëdchini, Cristo, u guëbezë na'a stúbí'?

²¹Mizmë iurë nabëdchini ra shmënë Juan, bënëac Jesús zihani mënë narac ll'u de grë clasë galguidzë nu guë'dzu. Bëgú më mëdzabë nananú la'ni ldu'u mënë. Bënëac më zihani ciegu. ²²Iurní guni'i Jesús lu shmënë Juan:

—Gulë tsagni'i lu Juan lo quë naguná të nu lo quë nabini të. Gulë guni'i lúhi' con pudërë shtëna bëac ra ciegu. Ra cujë bëac za'quë guëa' rall. Ra narac ll'u galguidzë naru'dzë ládi', bëac rall. Ra naná cue'të bëac diaguë rall. Ra tégulë gubani rall con pudërë shtëna. Ra mënë prubi rini rall diza'quë shtë Dios. ²³Rquitë ldu'u ra mënë, el quë natsagla'guë tsaldí ldu'i shti'dza.

²⁴Iurë ra shmënë Juan zia'a, Jesús guzublú guni'i' lu ra mënë shcuendë Juan:

—¿Chu guagbi'a të lúhi' rua' guëë'gu Jordán? ¿Pë guná të tubi nguii fuertë u tubi nguii ziquë gui'lli narni'bi mbë? ²⁵¿Chu guagbi'a të lúhi'? Adë gunádi'i të tubi nguii nanacu con lari za'quë. Bien nané të ra nanacu lari chulë, ra nabani con galëljë, quërelde rall lidchi ra rëy. ²⁶¿Lla na nguii naguagbi'a të lúhi'? ¿Gu náhi' ziquë tubi nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë? Rnia'a lu të Juan napë más llëru'bë dchi'ni quë ra mënë naquërelde guahietë. ²⁷Ra Sagradas Escrituras rni'i shcuendë Juan:

Rshe'lda el quë narni'i por na delantë lul
parë gúni' preparar nezë
delantë lul.

²⁸Rnia'a lu të entrë grë ra mënë nabiadi'dzë shti'dzë Dios lu ra mënë shtë guédchiliu, ni tubi rall na rall más më naru'bë quë Juan Bautista. Perë guná, el quë natsuté shnezë Dios catë rnibë'a më, aunquë nádi'i më naru'bë, nápëll más dchi'ni llëru'bë quë Juan.

²⁹Ra mënë nabëchu'bë nisë Juan nu ra narunë cubrë impuestë

nabëchu'bë nisë Juan, iurë bini rall shti'dzë Juan, guni'i rall bënë nu justë na Dios. ³⁰Perë ra më religiosë fariseo nu ra mësë narlua'a lëy, gunédi'i rall niachu'bë nisë Juan lë'ë rall. Bëquë guia'a rall voluntá shtë Dios parë mizmë lë'ë rall.

³¹Jesús guni'i lu rall:

—Rnia'a lu të, ¿lla na ra mënë shtë tiempë ne'? ³²Na rall ziquë llguë'në. Rzubë llguë'në; rguitë rall lu llguëa'. Rushtiá rall lu sa' rall; rni'i rall: “Bëdi'ldi na'a musiquë shtë sa'a perë adë nédi'i të guëgui'i të. Bëdi'ldi na'a marchë shtë tégulë perë adë bí'nidi'i të. Ni tubi cusë rëuu'di'i ldu'u të.” ³³Bidë guëni'i Juan lu të. Adë gudáudi'i Juan guetështildi nu bii'di'i vini, perë lë'ë të guni'i të nápi' tubi mëdzabë la'ni ldu'i'. ³⁴Iurní bédchinia, nguii nabëshe'ldë Dios lu guédchiliu; rauha lu laní, nu ruha vini, perë rni'i të rau sha'ta. Rni'i të ruha zili vini. Rni'i të nahia amigu shtëne ra pecadurë. Amigu shtëne ra narunë cubrë impuestë, rni'i të. ³⁵Manëre nacanihunë Dios na ziquë llni; rlua'ain la'ni vidë shtë ra naná sabi de verdá.

Jesús gua lidchi Simón naná fariseo

³⁶Tubi fariseo lë Simón bé'nëll invitar lë'ë Jesús parë tsa më lédchill të gaunú më lédëll. Jesús gua lédchill nu guzubë më lu mellë. ³⁷Iurní bédchini tubi na'a nanapë zihani nguii. Quërelde na'a lu mizmë guédchi. Iurë bini na'a lë'ë Jesús ziatáu lidchi fariseo, bédchininú na'a tubi bétéi naná guë'ë; gadzëhin sèiti nashi. ³⁸Bëzullibi na'a guëa' Jesús catë

cabezē mē. Bi'ni na'a nu guzublū radzē guēa' mē con nisē narru'u slu na'a. Lueguē bēshá na'a guitsē guēc na'a guēa' mē parē guēbidchi guēa' mē. ³⁹Iurē guná Simón lo quē nabē'nē na'a, bē'nēll līgabē: "Si talē lē'ē nguiu nabēna invitar lidcha, na tubi naruadi'dzē shti'dzē Dios, niadē'ēi' cuendē pē clasē na'a na el quē nabēdchini lúhi'. Nall tubi na'a nanapē zihani duldē." ⁴⁰Iurní guni'i Jesús lu Simón:

—Moni, rac shtua'a guēnia'a lul.

Guni'i Simón:

—Mēsē, ¿pē rac shtú'ul guēní'il lua?

⁴¹Jesús guni'i:

—Guc chupē nguiu nazé'bi dumí lu nargudini. Túbill naze'bi ga'i gahiu'a bēllē bēdchichi. Stúbill naze'bi cincuenta bēllē bēdchichi. ⁴²Perē ni tubi de lē'ē rall nápēdi'i rall dumí parē quilli rall. Lē'ē nargudini bē'nēll perdunē guērupē rall.

'Guna'bē di'dza lul, Moni, ¿guadē de lē'ē rall rac shtu'u más lē'ē nargudini dumí?

⁴³Simón bēquebi:

—Lluá'ahia el quē narze'bi más llēru'bē dumí rac shtú'ull más lē'ē nargudini dumí.

Guni'i Jesús iurní:

—Guldil, zni nahin.

⁴⁴Iurní lē'ē Jesús guná lu na'a nu guni'i mē lu Simón:

—Hia gunal lla bē'nē na'a rē'. Gutēa lídchil. Bēnē'edi'il nisē parē tsati guēahia ziquē na custumbrē, perē lē'ē na'a rē' bēga'dzē guēahia con nisē narru'u slúhi. Nu bēcú'dchill guēahia con guitsē gué'quēll. ⁴⁵Adē bētsagrua'dí'il

guiahia ziquē na custumbrē, perē na'a rē' dizdē iurē bēdchinia, adē rbézēdi'i rtsagrua' na'a guēahia.

⁴⁶Nu adē bētiá'adi'il sēiti nashi guēca, perē na'a rē' bētiá'all sēiti nashi guēahia. ⁴⁷Rnia'a lul de quē duldē zihani shténēll naperdunē; por ni nalē rac shtú'ull na. Perē el quē naguc perdunē du'pē, du'psē rac shtú'ull na.

⁴⁸Iurní guni'i Jesús lu na'a:

—Duldē nabē'nēll hia bēna perdunē.

⁴⁹Ra invitadē nazúbēga'a con

Jesús, guzublū rni'i lu sa' rall:

—¿Chu rní'ill nall? Rní'ill nápēll pudēre gúnēll perdunē duldē shtē mēnē.

⁵⁰Perē Jesús guni'i lu na'a:

—Hia nasalvárēl purquē gualdí ldú'ul na. Bēagzé con bien.

Ra na'a nabē'nē compaṇi lē'ē Jesús

8 Despuēsē de ni, lē'ē Jesús zia'a zihani guē'dchi nu ranchi parē guadi'dzē mē diza'quē shtē Dios lla tsutē mēnē shnezē Dios. Ra chi'bē chupē poshtē guanaldē rail' lē'ē Jesús. ²Nu ra na'a zianaldē rall Jesús; antsē bēnēac Jesús lē'ē rall narac llū'u. Gulú mē mēdzabē la'ni ldu'u ra nanapē mēdzabē. Entrē lē'ē rall zianaldē María Magdalena nabēru'u gadchi mēdzabē la'ni ldú'ul. ³Nu zianaldē Juana, tse'lē Chuza naná encargadē gapē lidchi Herodes. Nu zianaldē Susana con zihániru'u na'a nabēdē'ē dumí shtē rall parē el quē narqui'ni Jesús nu ra shini gusē'dē mē.

Comparaciuni shtē nartē'tsē bē'dchi

(Mt. 13.1-9; Mr. 4.1-9)

⁴Bēdēá zihani mēnē lu Jesús. Bēdchini ra mēnē de grē ladē. Guni'i mē tubi comparaciuni lu rall:

⁵—Tubi nguui guagtë'tsë bë'dchi lachi. Du'pë bë'dchi gulaguë lu nezë. Nga'li bë'lú mënë guëquin. Iurní bëdchini ra ma'ñi; gudáu ma'ñi bë'dchi. ⁶Stubi tantë bë'dchi gulaguë lu guui'u guë'ë. Iurë lë'ë bë'dchi gutsëlú, lueguë gubidchi plantë purquë du'pë shcupë nanú. ⁷Stubi tantë bë'dchi gulaguë ladi guilli guitsë. Gualdani bë'dchi perë guni guilli guitsë guëquin. ⁸Perë stubi partë bë'dchi gulaguë lu guui'u za'quë. Gualdanin. Guarub'in nu bëdë'in cusechë hashtë tubi gahiu'a por tubin.

Iurní Jesús guni'i fuertë:
—Si talë rac shtú'ul tsasël, gulë bëquë diaguë bien shti'dza.

Guni'i Jesús pëzielú guni'i më ra comparaciuni

(Mt. 13.10-17; Mr. 4.10-12)

⁹Iurní ra shini gusë'dë më guna'bë di'dzë rai' pë runë cuntienë comparaciuni rë'. ¹⁰Guni'i më:

—Rnia'a lu të, Dios bë'në favurë parë tsasë të lla rnibë'a më ziquë Rëy. Antsë guasëdi'i mënë ra cusë ni. Ra mënë nanëdi'i tsasë shti'dza, na rnia'a lu rall con comparaciuni të rna rall perë adë riasëdi'i rall. Rini rall perë adë rdë'ëdi'i rall cuendë pë runë cuntienë ra comparaciuni.

Jesús biadi'dzë pë runë cuntienë comparaciuni shtë bë'dchi

(Mt. 13.18-23; Mr. 4.13-20)

¹¹'Guënia'a lu të pë runë cuntienë comparaciuni nartë'tsë bë'dchi. Ra bë'dchi na ziquë shti'dzë Dios. ¹²Tubi tantë bë'dchi nagulaguë lu nezë, na ziquë ra mënë narini

shti'dzë Dios perë ridë mëdzabë, rdchisull shti'dzë Dios ldu'u ra mënë parë adë tsaldídi'i ldu'u mënë parë gáquëdi'i salvar rall. ¹³Ra bë'dchi nagulaguë ladi guë'ë, na ziquë ra mënë narini shti'dzë Dios nu rca'a rallin con gustë. Ziquë plantë nanapë du'pë lu'chi rialdí ldu'u rall por du'pë tiempë, perë iurë ridë tubi prëbë, rni'i guidzë mënë guëc rall, iurní rsa'në rall shti'dzë Dios. ¹⁴Ra bë'dchi nagulaguë la'ni guilli guitsë, na ziquë ra mënë narini shti'dzë Dios nu rianaldë rall nezë shtë më, perë por tantë llgabë shtë dchi'ni, lla guëbani rall, nu rzebi ldu'u rall gapë rall zihani dumí, nu por mal deseo nananú la'ni ldu'u rall, hia iurní rte'ëin shti'dzë Dios la'ni ldu'u rall. Iurní na rall ziquë tubi plantë nadë rnë'ëdi'i nashi. ¹⁵Perë bë'dchi nagulaguë lu guui'u za'quë, na ziquë mënë narini shti'dzë Dios. Con guëdubinú ldu'u rall rialdí ldu'u rall. Rdë'ë rall cuendë shti'dzë më. Na rall më pacënci. Na rall ziquë tubi plantë nariagla'guë rdë'ë nashi za'quë.

Comparaciuni shtë lintërnë

(Mr. 4.21-25)

¹⁶'Ni tubi mënë guësëu'ldë llni la'ni lintërnë nu lueguë guëtá'ull con tubi tēpë u guëzullin guëa' camë, sino quë guia'a zubin parë el quë natsutë la'ni hui'u guëzianí. ¹⁷Grë lo quë naga'chi lu ra mënë iurne', napë quë guëru'u lu llni parë tsasë mieti.

¹⁸'Si talë guëquë diaguë të bien, guëne'e Dios más llni; perë si talë rúnëdi'il cuendë shti'dza, guëdchisú më llni narní'il nápël.

Shni'a Jesús nu ra béchi'*(Mt. 12.46-50; Mr. 3.31-35)*

¹⁹Iurní lè'è shni'a Jesús con béchi', bédchini rai' catè cabezè mè, perè gúquèd'i niabi'guè rai' lu mè por tantè zihani mènè. ²⁰Tubi mènè guanú rsunè lu Jesús. Guní'ill:

—Lè'è shní'al nu ra béchil zuga'a tēchi fuērē. Rac shtu'u guadi'dzēnú rai' lē'ēl.

²¹Perē Jesús repi:

—Ra narqué diaguē shti'dzē Dios nu runē rall cumplir narni'i mè, ni na ra shní'ahia, ni na ra bēcha.

Jesús bēcue'dchí nisē ru'bē*(Mt. 8.23-27; Mr. 4.35-41)*

²²Tubi dzē guatē Jesús la'ni barcu con ra shini gusè'dè mè nu guni'i mè lu rai':

—Cha guia hia'a stubi ladè rua' nisē.

Iurní zia'a rai'. ²³Mientras ziazú rai' lu nisē, Jesús gutēga'si. Iurní bédchini tubi mbē dushē lu nisē. Guatē nisē la'ni barcu hashtë mērē nē'azē barcu la'ni nisē. ²⁴Lueguē guacua'ñi rai' lè'è Jesús nu guni'i rai':

—Mēsē, Mēsē, aquē zati hia'a iurne'!

Iurní Jesús guashtë. Gunibé'ai' lu mbē nu nisē parē cuedchí nisē. Iurní lueguē gurēdchí nisē. ²⁵Iurní guni'i Jesús lu ra shini gusè'dè mè:

—¿Pē hia adē rialdídi'i ldu'u tē Dios?

Iurní bēdzēbē rai' nu bēdzēguēē' ldu'u rai'. Guní' lu sa' rai':

—¿Chull mè rē'? tantē pudērē nāpi'. Rzu'bē diaguē mbē nu nisē shtí'dzi'.

Tubi mē gadareno nanapē mēdzabē la'ni ldú'ull*(Mt. 8.28-34; Mr. 5.1-20)*

²⁶Bédchini rai' stubi ladē nisē ru'bē, ladzē ra mē gadareno. Galilea naquē stubi ladē rua' nisē ru'bē. ²⁷Bédchini rai' rua' guiu'u. Bēru'u mē la'ni barcu. Lueguē guabi'guē tubi nguii shtë guē'dchi gadareno lu Jesús. Por zihani izē rácudi'ill lari nu adē nídí'i lídchill sino quē guquērédell la'ni cuevē catē rga'chi ra tēgulē. Nguii ni napē zihani mēdzabē fier la'ni ldú'ull. ²⁸Iurē guall lu Jesús, bēzullíbill lu mè. Gurushtiall. Guní'ill fuertē lu Jesús:

—¿Pē nāpēl con na? Jesús. Lē'ēl nal shini Dios nacabezē gube'le. Runa ruēguē lul adē guētia'adi'il na lu gui'i shtë cashtigu.

²⁹Zni guní'ill purquē más antsē Jesús gunibē'a lè'è ra mēdzabē fier parē guēru'u rall de lè'è nguii. Vidē shtë nguii ni guc zndē'tē; zihani vueltē lè'è mēdzabē guna'zi lè'è nguii ni. Lè'è ra mēnē bēldi'bi guiá'all nu guēa'll con cadēnē parē gac segurē nguii ni, perē lē'ēll bēchúguēll cadēnē. Lè'è mēdzabē bēsēllu'nē lē'ēll tubi lugar catē nídí'i mēnē. ³⁰Jesús guna'bē di'dzē lull:

—¿Chu lēl?

Lē'ēll bēquebi:

—Lēhia Chupe Mili. Zihani na na'a.

Zni guní'ill purquē zihani mēdzabē gutē la'ni ldú'ull. ³¹Ra mēdzabē bē'nē ruēguē lu mè parē adē guēnibé'adi'i mè lè'è rall tsa rall gabildí. ³²Tiempē ni nanú zihani

guchi lu lumë shtë dani. Quëháu ra ma. Lë'ë ra mëdzabë bë'në ruëguë lu Jesús tsa rall la'ni ldu'u ra guchi. Bëdë'ë më permisi. ³³Iurní bëru'u ra mëdzabë la'ni ldu'u nguii. Bëu' rall la'ni ldu'u guchi. Iurní bëllu'në ra ma catë naquë tubi nisë ru'bë. Guzutu'u ra ma hashtë guetë la'ni nisë. Nga'li gualú ra ma.

³⁴Ra narapë guchi iurë guná rall pë guc, guagllu'në rall hashtë guë'dchi. Biadi'dzë rall lu ra mënë naquërdë guë'dchi nu lu ra më nananú lachi pë guc con ra guchi. ³⁵Ra mënë guagbi'a rall nia'a pë guc. Nu bédchini rall catë nanú Jesús. Guná rall lu nguii nananú mëdzabë la'ni ldú'i'. Zúbëll cula'ni Jesús. Nácull lari nu be'rquë ruadí'dzëll. Bëac za'quë shgábëll. Ra mënë bédzëguë' ldu'u rall. ³⁶Grë naguná nabë'në Jesús, biadi'dzë rall lla bë'në më parë bëac nguii nanapë mëdzabë la'ni ldú'i'. ³⁷Iurní grë ra më gadareno, bë'në rall ruëguë lu më parë guëru'u më ladzë rall tantë bédzëbë rall. Iurní Jesús güe'pi la'ni barcu parë ziá'ai' stubi ladë. ³⁸Lë'ë nguii nabëru'u mëdzabë la'ni ldú'i', bë'nëll ruëguë lu Jesús parë guëdë'ë më permisi tsanáldëll lë'ë më. Perë Jesús gunibë'a guëá'nëll ládzëll. Guni'i më:

³⁹—Bëabrí lídchil nu biadi'dzë grë lo quë nabë'në Dios con lë'ël.

Bëagzëll nu biadi'dzëll por guëdubi nezë nu guë'dchi lo quë nabë'në Jesús con lë'ëll.

Naguzac shtsa'pë Jairo nu tubi na'a nabëga'ldë shabë Jesús

(Mt. 9.18-26; Mr. 5.21-43)

⁴⁰Bëabrí më stubi ladë rua' nisë ru'bë. Ra mënë quëbezë lë'ë më nu

bë'në rall recibir lë'ë më. Rquitë ldu'u rall. ⁴¹Iurní bédchini tubi nguii lë Jairo. Nall tubi jëfë shtë iádu'u. Bëzullíbill lu Jesús. Bë'nëll ruëguë tsa më lídchill ⁴²purquë Jairo nápëll tubsë shtsá'pëll. Napë ntsa'pë chi'bë chupë izë. Hia rlúllëll. Iurë lë'ë Jesús zia'a, mënë zihani guanaldë rall lë'ë më hashtë rte'ë mënë lë'ë më.

⁴³Nu guanaldë tubi na'a con los de más mënë; rllë'ë rénëll. Hia guc chi'bë chupë izë rac llú'ull. Ni chu bë'nëdi'i gan nëáquëll. ⁴⁴Iurní guabi'guë na'a nezë tēchi më. Bëgá'ldëll rua' shabë më. Lueguë gulezë rënë nu bëáquëll.

⁴⁵Iurní Jesús guni'i:

—¿Chu bëga'ldë shaba?

Grë mënë guni'i:

—Ni túbidi'i.

Iurní guni'i Pedro:

—Mësë, ra mënë zihani quëgte'e rall lë'ël, nu cagsini rall lë'ël.

⁴⁶Perë Jesús guni'i:

—Entrë de lë'ë tē nanú tubi nabëga'ldë shaba, purquë guc bë'ahia tubi mënë bëáquëll con pudërë shtëna.

⁴⁷Lë'ë na'a guc bë'all adë nídi'i mudë gaquin naga'chi. Iurní bédchínill nu rchí'chill nu bëzullíbill lu më. Guní'ill delantë lu grë mënë pëzielú bëgá'ldëll shabë më. Guní'ill lueguë bëáquëll.

⁴⁸Iurní Jesús guni'i lull:

—Nanë, bëáquëll purquë rialdí ldú'ul na. Bëagzé con bien.

⁴⁹Nianá quëadi'dzë Jesús, bédchini tubi mënë nabëru'u lidchi Jairo. Guní'ill lu Jairo:

—Hia lë'ë shtsá'pël gualú guti. Adë rsiú'bëdi'il más lë'ë më.

⁵⁰Iurë bini Jesús pë guni'i nguui ni, guni'i më lu Jairo:

—Adë rdzëbëdi'il. Guagla'guë tsaldí ldu'ul na. Lë'ë shtsá'pël guëáquëll.

⁵¹Iurë guaté Jesús lidchi Jairo, gunédi'i më chu niuté catë naga'a tégulë; sulë Pedro nu Juan con shtadë nu shni'a ntsa'pë guanú më.

⁵²Grë mënë bi'ni nu bënë rall ruidë por lë'ë tégulë. Perë Jesús guni'i lu rall:

—Adë rú'nëdi'i tē. Gútidi'i ntsa'pë sino naga'si ni'i.

⁵³Bënë rall burnë nu rllidchinú rall lë'ë Jesús purquë hia rac bē'a rall tégulë na ntsa'pë. ⁵⁴Iurní Jesús guna'zi guia'a tégulë. Guni'i më fuertë:

—Ntsa'pë, guashtë nga'li.

⁵⁵Iurní lueguë bëabrí gubani tégulë. Guashtë ntsa'pë lueguë. Gunibē'a Jesús tē guëdē'ë rall nagáu ntsa'pë. ⁵⁶Ra shtadë ni'i guasé ldu'u rall. Perë Jesús gunibē'a ni tubi chu lu guadí'dzëdi'i rall lo quë naguc.

Jesús bēshe'ldë chí'bë chupë poshtë

(Mt. 10.5-15; Mr. 6.7-13)

9 Bëtéa Jesús lë'ë chí'bë chupë shini gusë'dë më nu bēdē'ë më pudërë parë guëni'bē'a rai' grë mëdzabë; guélú rai' mëdzabë la'ni ldu'u mënë nu gunëac rai' narac ll'u. ²Bēshe'ldë më lë'ë rai' parë guëni'i rai' lu mënë bëga'a iurë parë guëni'bē'a Dios lë'ë rall, nu guni'i më gunëac rai' grë clasë galguidzë. ³Guni'i më:

—Adë pë guá'adi'i tē parë nezë, ni tubi bastunë ni panitë parë quë dumí, ni guetështildi guá'adi'i tē.

Gulë bia'a tubsë manguë gacu tē cadë tubi de lë'ë tē. ⁴Cualquier lidchi mënë ca guëdchini tē, gulë bēa'nē nga'li hashtë guzia'a tē stubi guë'dchi. ⁵Si talë ca nēdi'i mënë gunë recibir lë'ë tē, gulë bëru'u guë'dchi ni. Iurní guëdchibë tē gushëguiu'u guëa' tē cumë ziquë tubi sēni de quë adë gualdídi'i ldu'u rall diza'quë shtë Dios.

⁶Bëru'u rai'. Gua rai' por guëdubi nezë shtë ra guë'dchi. Biadi'dzë rai' diza'quë shtë Dios. Bënëac rai' narac ll'u.

Galguti shtë Juan Bautista

(Mt. 14.1-12; Mr. 6.14-29)

⁷Lë'ë gubernadurë Herodes bini grë lo quë nabē'nē Jesús. Bē'nëll tantë llgabë perë adë bēdē'ëdi'ill cuendë chu na Jesús. Bēldá mënë guni'i Jesús na Juan Bautista naguashtë ladi ra tégulë. ⁸Stubi rall guni'i Jesús na tégulë Elías nagubani stubi. Sēbēldá mënë guni'i Jesús na tubi nabe'dë guëni'i shti'dzë Dios más guahietë perë guashtë'i ladi ra tégulë. ⁹Herodes guni'i:

—Lēdë lē'ëdi'i Juan ndë purquë na gunibē'ahia guagchuguë ra suldadë guëc Juan. Gúti'. ¿Perë chu na nguui rē'? Binia zihani cusë ru'bë nabē'nëll.

Herodes guc shtu'u guënall lu Jesús.

Jesús bēdē'ë nagáu más de ga'i mili mënë

(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Jn. 6.1-14)

¹⁰Iurë bëabrí ra poshtë, biadi'dzë rai' lu Jesús lo quë nabē'nē rai'. Bia'a më lë'ë rai' tubi lugar catë

nídi'i mēnē cerquē rua' guē'dchi Betsaida. ¹¹Perē iurē bini ra mēnē cabezē mē lugar ni, guanaldē rall lē'ē mē. Nu Jesús bē'nē recibir lē'ē rall con gustē. Biadi'dzē mē lu rall lla gac salvar rall, nu bēnēac mē narac ll'u'u.

¹²Bēga'a iurē guna'zi guadze', iurní bēdchini ra poshtë lu mē. Guni'i rai':

—Gunibē'a lu ra mēnē tsa rall guē'dchi lugar catē nanú mēnē. Gau rall nu tsa rall descansē purquē ni tubi mēnē quērdēdi'i' ndē'ē.

¹³Jesús guni'i iurní:

—Gulē bēdē'ē nagáu rall.

Lē'ē ra shini gusē'dē mē bēquebi rai':

—Nápa'a gá'isē guetēshtildi con chupē mbeldē. ¿Ca lu tsa'i' na'a guetēshtildi gau ra mēnē rē'?

¹⁴Nanú más de ga'i mili nguui nazuga'a. Jesús guni'i lu ra shini gusē'dē mē:

—Gulē guni'i lu ra mēnē tē subē mēnē cadē grupē masiá de cincuenta mēnē.

¹⁵Zni bē'nē rai'. Guzubē grē ra mēnē. ¹⁶Iurní Jesús guna'zi ga'i guetēshtildi con chupē mbeldē. Guná mē lu gube'le. Bēdē'ē mē graci lu Dios. Bēshullē mē guetēshtildi nu belē mbeldē. Bēdē'ēi' guetēshtildi cua'a ra poshtë. Lē'ē rai' guati'dzē rai' guetēshtildi cua'a ra mēnē.

¹⁷Grē rall gudáu rall hashtë ca lu bielē rall. Iurní ra shini gusē'dē mē bētsadzē chi'bē chupē tēpē ra pedasē nabē'nē subrē.

Bēquebi Pedro Jesús náhi' Cristo

(Mt. 16.13-19; Mr. 8.27-29)

¹⁸Tubi dzē gua Jesús lē'ēsē mē tubi lugar. Quēadi'dzēnú mē Dios.

Iurní bēdchini ra shini gusē'dē mē lu mē. Guna'bē di'dzē Jesús lu rai': —¿Chu rni'i ra mēnē nahia?

¹⁹Lē'ē rai' bēquebi rai':

—Bēldá ra mēnē rni'i nal Juan Bautista. Sēbēldá mēnē rni'i nal Elías. Sēbēldá mēnē rni'i nal tubi nabiadi'dzē shti'dzē Dios más guahietē. Rni'i rall guashtël ladi ra tēgulē.

²⁰Iurní Jesús guni'i lu rai':

—Lē'ē tē, ¿chu rni'i tē nahia?

Pedro guni'i:

—Nal Cristo, el quē nagudili Dios parē guēnibē'al.

Guni'i Jesús gati mē perē despuēsē tsashtë mē

(Mt. 16.20-28; Mr. 8.30—9.1)

²¹Jesús gunibē'a ni tubi chu lu guadi'dzēdi'i rai' na mē Cristo.

²²Guni'i mē lu rai':

—Nahia nguui nabēshe'ldē Dios lu guē'dchiliu. Napē quē guēzac zia. Ra bēshuzi ru'bē, ra mē gushē shtë iádu'u, nu ra mēsē shtë lēy, guéquē guia'a rall na. Quini rall na perē dzē tsunē despuēsē, tsashtëa ladi ra tēgulē.

²³Iurní guni'i mē lu grē ra mēnē:

—El quē narac shtu'u gáquēll shmēna, napē quē gúnēll renunci prupi deseo shténēll. Napē quē gáquēll dispuestē gátill por na. Dzē con dzē napē quē tsanárdēll shneza. ²⁴El quē narac shtu'u gapē vidē shténēll, guēnífill, perē el quē naguēniti vidē shténēll purquē nall shmēna, guēbánill parē siemprē.

²⁵Adē pē guēllui'i gunē nguui gan guēdubi guē'dchiliu nu despuēsē guēnífill almē shténēll. ²⁶Si talē chu rtu lúhi' por na nu por shti'dza

iurne', zni na guetú lua de lé'ëll iurè lè'ë na guëabría de gube'e. Nahia nguii nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu perè guëdchininuhia con ra ianglè. Guëlua'a llèru'bè llni nu pudèrè shtë Dios iurè guëabría. ²⁷Guldía rnia'a lu tè, nanú mënë entrè lè'ë tè guená rall rnibè'a Dios ziquè rëy; despuësè de ni gati rall.

Jesús guc cambi delantè lu rai'

(Mt. 17.1-8; Mr. 9.2-8)

²⁸Gudèdè shunè dzè; bia'a Jesús Pedro nu Jacobo nu Juan. Ziazú rai' lu dani parè guadi'dzènú Jesús Dios. ²⁹Iurè biadi'dzènúhi' Dios, guc cambi lu Jesús delantè lu rai'. Shábi' bèac más naquichi hashtë rabtsè'in. ³⁰Iurní guná rai' chupè nguii nabiadí'dzènú Jesús. Lè'ë rai' náhi' Moisés nu Elías. ³¹Nanú rai' la'ni tubi shcahi nanapè llni. Quèadi'dzè rai' lla gati Jesús nu lla guèzac zi mè ciudá Jerusalén. ³²Pedro, Jacobo, nu Juan nalé mbëca'ldë guna'zi lè'ë rai', perè guná rai' lu llni. Guná rai' lla guc cambi Jesús. Nu guná rai' lu chupè nguii nazunú Jesús. ³³Nianá lè'ë chupè nguii bësëa'nè rai' Jesús, guni'i Pedro lu mè:

—Mësè, nabènè dzu hia'a ndè'ë. Guëza'a na'a tsunè ranchi, tubin parè lé'ël guëquèrèldèl; stubin parè Moisés; stubin parè Elías.

Perè Pedro rac bé'adi'i pè guni'i'. ³⁴Nianá quèadi'dzè Pedro, bédchini tubi shcahi nabësè'au grè rai'. Bèdzèbè ra shini gusè'dè mè iurè lè'ë Moisés nu Elías nanú la'ni shcahi. ³⁵Iurní bini rai' tubi bè nabèru'u la'ni shcahi. Guni'i bè: —Ndè'ë lè'ë shinia narac shtua'a; gudilia lé'i'. Gulè bèqué diaguè shtí'dzi'.

³⁶Despuësè gualú guni'i bè, guná rai' lé'ësè Jesús zúga'a. Ra shini gusè'dè mè adè biadí'dzèdi'i rai' lu sa' rai' por tubi tiempè lo què nanguná rai' guèc dani.

Bènëac Jesús tubi ngulè'nè; nanú mèdzabè la'ni ldu'i'

(Mt. 17.14-21; Mr. 9.14-29)

³⁷Brègue'lè stubi dzè bietè rai' lu dani. Iurní zihani mënë bédchini lu Jesús. ³⁸Ladi ra mënë ze'dè tubi nguii. Guni'ill fuertè:

—Mësè, bè'nè favurè, gude'e guená shinia, pues tubsè ni'i napa. ³⁹Nanú tubi mèdzabè narguitsuè' lé'ëll. Rdchibi mèdzabè lé'ëll. Rushtiall nu rru'u bèchini rua'll. Rzianè mèdzabè lé'ëll nu iurè zia'a mèdzabè, rdzaguè llga'na. ⁴⁰Hia bèna ruèguè lu ra shini gusè'dèl parè guègú rai' mèdzabè la'ni ldu'u shinia, perè adè bé'nèdi'i rai' gan.

⁴¹Jesús guni'i lu ra mënë:

—Lè'ë tè mënë nadè rialdídí'i ldu'i' na, naguèdchi ldu'u tè. ¿Hashtë guc guèbezènuhia lè'ë tè parè tsaldí ldu'u tè? ¿Blac tiempè guca pacènci con lè'ë tè? Guaglli'i shínil ndè'ë.

⁴²Iurè guabi'guè ngulè'nè, lè'ë mèdzabè bèru'ldè ngulè'nè lu guiu'u. Nu bësé'sèll ngulè'nè, perè Jesús guni'i guèc mèdzabè fier, nu bènëac mè lè'ë llguè'nè. Iurní Jesús bédè'ë ngulè'nè guia'a shtádèll.

⁴³Grè ra mënë bèdzèguèè' ldu'u rall por llèru'bè pudèrè shtë Dios.

Stubi vësè guni'i Jesús lla gátí'

(Mt. 17.22-23; Mr. 9.30-32)

Nianá rdzèguèè' ldu'u ra mënë lo què nabè'nè Jesús, guni'i mè lu ra shini gusè'dè mè:

⁴⁴—Gulè bèqué diaguè naguènia'a lu tè iurne', nu adè réa'ldèdi'i ldu'u

të shti'dza. Nahia nguii nabëshe'ldë Dios lu guédchiliu perë gaca intriegu guia'a ra mënë parë quini rall na.

⁴⁵Perë ra shini gusë'dë më adë guc bé'adi'i rai' lo quë naguni'i Jesús purquë naga'chi na di'dzë ni nu adë guasédi'i rai' pë runë cuntienë di'dzë shtë Jesús. Nu bëdzëbë rai' niana'bë di'dzë rai' lu Jesús pë runë cuntienë lo quë naguni'i më.

Chu na más më ru'bë

(Mt. 18.1-5; Mr. 9.33-37)

⁴⁶Ra shini gusë'dë më guzublú quédildi di'dzë rai' chu na más më ru'bë entrë lë'ë rai'. ⁴⁷Jesús bëdë'ë cuendë pë llgabë quëhunë rai' la'ni ldu'u rai'. Iurní bëzú Jesús tubi llguë'në culá'ni'. ⁴⁸Guni'i më lu rai': —El quë naquëhapë tubi llguë'në ziquë ndë'ë purquë rac shtu'u mënë ni na, tambiën na quëhúnëll recibir. Nu mizmë tiempë quëhúnëll recibir el quë nabëshe'ldë na. El quë quëhunë sirvë lu sáhi' entrë lë'ë të, ni na más më ru'bë lu Dios.

El quë nadë rní'idi'i cuntrë lë'ë hia'a, nall favurë de lë'ë hia'a

(Mr. 9.38-40)

⁴⁹Iurní Juan guni'i lu Jesús: —Mësë, guná na'a tubi nguii; rgull mëdzabë la'ni ldu'u mënë. Rní'll lël parë guëñibé'all ra mëdzabë. Iurní lë'ë na'a gunibë'a na'a lull adë guëgúdi'll mëdzabë purquë adë rsënúdi'll lë'ë hia'a.

⁵⁰Perë Jesús guni'i:

—Bëdë'ë sí, gull mëdzabë la'ni ldu'u mënë. Bien quëhúnëll. El quë nadë rní'idi'i cuntrë lë'ë hia'a, nall favurë de lë'ë hia'a.

Jesús guni'i guëc Jacobo nu Juan

⁵¹Bëdchini tiempë parë tsepi Jesús gube'e. Zia'a më nezë parë Jerusalén. Adë bëdzëbëdi'i më. ⁵²Bëshe'ldë më bëldá nguii parë tsa rall guë'dchi Samaria. Guagna'bë rai' pusadë parë guëquërelde rai'. ⁵³Perë ra më guë'dchi shtë Samaria, adë gunédi'i rall nihunë rall recibir lë'ë më purquë guc bë'a rall zia'a më nezë parë Jerusalén. ⁵⁴Iurë Jacobo nu Juan guná rai' nédi'i mënë shtë Samaria gunë rall recibir lë'ë Jesús, guni'i rai' lu më:

—Dadë, ògu rac shtú'ul guëñibë'a na'a të guëdchini gui'i lu gube'e parë tsequi ra më Samaria ziquë bë'në Elías guahietë?

⁵⁵Iurní Jesús bëdchigré lúhi'; guní'i' guëc rai':

—Llgabë narunë të nádi'i bien. Nahia nguii nabëshe'ldë Dios lu guédchiliu; rac shtú'udia'a tsa mënë gabildi sino rac shtua'a gac salvar mieti.

⁵⁶Iurní zia'a rai' stubi guë'dchi.

El quë narac shtu'u gáquëll shmënë Jesús

(Mt. 8.19-22)

⁵⁷Iurní ziazú rai' tubi nezë, tubi nguii guni'i lu Jesús:

—Dadë, sënalda lë'ël ancälë ca tsal.

⁵⁸Guni'i Jesús lull:

—Ra ma lachi napë catë rga'si ma. Ra ma'ní napë bëche'zë shtë ma lu hiaguë. Perë na nápëdia'a lidcha ca rga'sia. Nahia nguii nabëshe'ldë Dios lu guédchiliu.

⁵⁹Iurní Jesús guni'i lu stubi nguii: —Gude'e naldë na ziquë shmëna.

Perë guni'i nguii ni:

—Nia Dadë, perë bënë'e permisi despuësë de gati shtada, iurní sënalda lé'ël.

⁶⁰ Jesús repi lull:

—Nanú mënë nadë rialdídi'i ldu'u rai' shti'dza parë guëca'chi rall ra tēgulë. Lé'ël lueguë biadi'dzë lu ra mënë lla mudë gac salvar rall.

⁶¹ Iurní stubi nguii guni'i lu Jesús:

—Dadë, sënalda lé'ël perë runa ruëguë lul, bënë'e permisi tsahia lidcha primërë, guna despedir shfamilia.

⁶² Jesús guni'i lull:

—El quë naná ziquë naraa'në lachi perë rbí'all nezë téchill, adë rlluí'idi'ill parë tsutëll catë rnibë'a Dios. Adë chu guëní'idi'i nguii ni nall shmëna.

Bëshe'ldë Jesús setenta shmënë më

10 Gudëdë stubi tiempë; iurní gudili Dadë Jesús setenta nguii. Bëshe'ldë më lë'ë rai' lu grë ra guë'dchi catë rac shtu'u më tsa më despuësë. Chupë nguii bëshe'ldë më tubi ladë. Chupë nguii bëshe'ldë më stubi ladë. Grë rai' gua. ²Guni'i më lu rall:

—Ra mënë shtë guë'dchiliu na ziquë lachi con ganza'quë perë du'psë na el quë narunë dchi'ni. Por ni gulë guna'bë lu Dios guëshe'ldë më más nagunë dchi'ni. ³Gulë gua. Rshe'lda lë'ë të ziquë lli'li lu ra ma dushë; mënë humildë entrë mënë dzabë. ⁴Adë guá'adi'i të bëdu shtë dumí. Adë guá'adi'i të bëdu lari. Adë guá'adi'i të rachi. Adë gac ldë'ë të lu nezë parë guadi'dzënú të mënë. ⁵Iurë guëdchini të lidchi mënë, gulë bënë saldar ra mënë.

Gulë guni'i lu rall: “Gulë bënë recibir bendición shtë Dios”. ⁶Si talë quërelde nguii ndë nagunë recibir bendición shtënel, cuezënú bendición con lé'ëll; perë si talë guëquë guí'all bendición ni, guëabré guëa'në bendición parë lé'ël stubi. ⁷Gulë tsagla'guë cuezë të mizmë hiu'u ni catë bënë mënë recibir lé'ël. Gulë gau narne'e rall gau të. Gulë bi'i lo quë narne'e rall purquë zni na el quë narunë dchi'ni; nápëll derechë gaull lu mellë shtë lamë shtëhi'. Adë rnítidi'i të tiempë zia'a të zihani lidchi mënë. ⁸Iurë guëdchini të lu guë'dchi catë runë ra mënë recibir lë'ë të, gulë gau lo quë narne'e rall gau të. ⁹Gulë bënëac ra nanapë galguidzë. Gulë guni'i lu mënë shtë guë'dchi: “Hia bëga'a iurë, guëlladchi zuga'a Dios parë guënbë'a më lë'ë të”. ¹⁰Perë si talë guëdchini të lu guë'dchi catë adë rúnëdi'i mënë recibir lë'ë të, gulë tsa grë nezë shtë guë'dchi. ¹¹Gulë guni'i: “Gushëguiu'u naquë guëa' na'a, guëdchibë na'a ziquë sēni cuntrë lë'ë të, të gac bē'a të bēdchini na'a nu guni'i na'a lu të bēga'a iurë; guëlladchi zuga'a Dios parë guënbë'a më lë'ë të”. ¹²Rnia'a lu të iurë ze'dë guëdchini juici shtë Dios, ra mënë shtë guë'dchi nadë rzu'bë diáguëdi'i shti'dzë Dios, gunë Dios cashtigu lë'ë rall más quë mënë shtë ciudá Sodoma.

Prubi ra mënë narialdídi'i ldu'i

(Mt. 11.20-24)

¹³Prubi de lë'ë të mënë shtë guë'dchi Corazín nu Betsaida, purquë adë gualdídi'i ldu'u të na. Si talë nihuna milagre lu mënë shtë

guè'dchi Tiro nu Sidón cumè bèna entrè lè'è tè, niabrí ldu'u rall con Dios. Niasubè rall lu dè nu niacu rall lari nagasè ziquè sèni de què bè'nè nadzè'è rall mudè nanabani rall. ¹⁴Por ni, iurè guèshe'ldè Dios juici guèc ra mènè shtë guè'dchiliu, ra mènè shtë Tiro nu Sidón gunè rall sufrir menos què lè'è tè. ¹⁵Nu rnia'a lu tè mènè shtë Capernaum, llua'a tè na tè mènè nabè'nè ldai' Dios guèc tè perè guètia'a Dios lè'è tè lu cashtigu shtë gui'i.

¹⁶Guni'i mè lu setenta shmènè mè: —El què narzu'bè diaguè shti'dzè tè, tambièn rzu'bè diaguèll shti'dza. El què narqué guia'a lè'è tè, rquè guiá'all na. Nu mizmè tiempè rquè guiá'all el què nabèshe'ldè na.

Bèabrí ra setenta shmènè mè

¹⁷Gua ra setenta shmènè Jesús. Rquitè ldu'u rai'. Guni'i rai' lu Jesús: —Dadè, guni'i na'a lèl parè guègú na'a mèdzabè la'ni ldu'u mènè nu rzu'bè diaguè ra mèdzabè shti'dzè na'a.

¹⁸Guni'i Jesús lu rai': —Vencidè na Satanás. Gunahia lu Satanás iurè bèquèldí Dios lè'èll; guláguèll ziquè tubi ray shtë nguzi'u. Guláguèll dizdè gube'e catè quèbezè Dios hashtë guetè. ¹⁹Guná, bènehia pudèrè parè guèlú tè guèc ra serpientè nu nillè. Napè tè pudèrè gunè tè gan lu Satanás. Adè pè gáquèdi'i tè. ²⁰Perè guná, adè rquítèdi'i ldu'u tè purquè rzu'bè diaguè mèdzabè shti'dzè tè sino què gulè bèquitè ldu'u tè purquè nasalvar tè. Lè tè naescritè lu gube'e.

Bèquitè ldu'u Jesús

(Mt. 11.25-27; 13.16-17)

²¹La'ni mizmè iurè Jesús bèquitè ldú'i' por pudèrè shtë Espíritu Santo. Guni'i mè lu Dios:

—Shtada, dushquíllil, rnibé'al gube'e nu guè'dchiliu. Quèhuna alabar lè'èl. Bèluá'al shti'dzèl lu mènè humildè, rac bè'a rall. Perè nacahi shti'dzèl bé'nèl parè ra mènè narni'i na rall mè ru'bè, nu parè ra mènè narianaldè tèchi llgabè nguui. Zni bé'nèl, Dadè, purquè zni rac shtú'ul gac.

²²Guni'i mè lu ra mènè: —Shtada bène'e grè ra cusè guiahia. Ni tubi chu runguè bè'a chu nahia de verdá, sulamèntè Shtada runguè bé'ai'. Ni tubi chu runguè bè'a chu na Shtada de verdá, sulamèntè na runguè bé'ahia chu náhi'. Nahia shini mè, nu gunguè bè'a mieti Shtada sulamèntè si rac shtua'a guèluá'ahia nguui ni Shtada.

²³Iurní guni'i mè lu lè'èsè ra shini gusè'dè mè:

—Nalé bè'nè ldai' Dios lè'è mènè nariasé lo què nariasé tè. ²⁴Zihani mènè nabiadi'dzè shti'dzè Dios nu rëy naguquèrèldè guahietè, guc shtu'u rai' guená rai' lo què narná tè, perè gunádi'i rai'. Guc shtu'u rai' guini rai' lo què narini tè perè bínidi'i rai' di'dzè ni.

Comparaciuni shtë tubi samaritano nabè'nè bien

²⁵Tubi narlua'a lëy shtë Moisés bèdchínill lu Jesús parè guètédèll tubi prèbè lè'è mè. Guna'bè dí'dzèll lu mè:

—¿Pë rní'il lla guna parë gac salvara?

²⁶Jesús bëquebi:

—¿Pë rní'i lëy shtë Dios? ¿Lla rní'il quëgni'i lëy?

²⁷Guni'i nguiu iurní:

—Naná escritë: “Gulë guc shtu'u Dadë Dios con guëdubinú ldú'ul. Gulë guc shtu'u Dios con guëdubi almë shtë të, nu con guëdubi fuersë shtë të. Gulë guc shtu'u Dios con guëdubi shgabë të.” Nu rní'i lëy shtë Dios: “Gulë guc shtu'u grë sa'l ziquë rac shtú'ul mizmə lë'ël”.

²⁸Jesús guni'i lull:

—Bien rní'il. Si talë gúnël cumplir lo quë naná escritë, guëbánil parë siembrë.

²⁹Perë lë'ë nguiu rac shtu'u guëni'i mënë bien de lë'ëll. Guna'bë dí'dzëll lu mē:

—¿Chu na sahia?

³⁰Jesús bëquebi con comparaciuni rē:

—Tubi nguiu bërú'ull Jerusalén parë zia'all guë'dchi Jericó. Terciuni bërú'u nguba'në lu nezë. Gulaa'në rall grë nanuá'all hashtë nu shábëll. Bëdë'ë nguba'në galné lë'ëll, iurní bësëa'në rall lë'ëll hia mërë niátill. ³¹Guzac tubi bëshuzi bëdchini catë naga'a nguiu ni. Iurë guná bëshuzi lu nguiu, gudëdë bëshuzi stubi nezë. ³²Nu tubi mē levita narunë compa'ni lë'ë bëshuzi la'ni iádu'u, bëdchínill; gunall lu nguiu naga'a nezë. Lë'ë quë lë'ë stubi nezë gudédëll. ³³Perë tubi nguiu shtë guë'dchi Samaria zia'a mizmə nezë ni. Gunall lu nguiu naga'a. Bëga'a ldú'ull lë'ë nguiu. ³⁴Iurní guabí'guëll lu nguiu, nu bënëll rumëdi lu ridë. Bëtiá'all

sëiti con vini nu bëshí'ill tubi lari lu ridë. Bëdchí'bëll nguiu ni tēchi ma nanuá'all. Guanull lë'ë nguiu catë rëa'në nguiu pusadë. Ndë bënëll compa'ni naná ridë. ³⁵Stubi dzë nabrëgue'lë, iurë lë'ë samaritano guzia'a, gulull chupë dumí bëdchichi. Bëdë'ëll cua'a nashtënë pusadë. Nu guní'ill: “Gupë nguiu rē'. Si talë gúnël gashtë más, na guëguilla iurë guëabría.”

³⁶Guni'i Jesús lu narlua'a lëy:

—Guni'i lua, de tsunë nguiu naguná lu nguiu naguc ridë por ra nguba'në, ¿chu guc shtu'u lë'ë sáhi'?

³⁷Guni'i mësë shtë lëy:

—El quë nabëga'a ldu'u naná ridë.

Iurní guni'i mē lull:

—Zni lë'ël, guaguë'në ziquë bënë mē samaritano.

Gua Jesús lidchi Marta nu María

³⁸Guagla'guë zia'a Jesús nezë con ra mënë. Bëdchini mē tubi guë'dchi catë quërelde Marta nu bédëll María. Bënë'ë rai' recibir lë'ë Jesús lidchi rai'. ³⁹María guzubë guëa' Dadë Jesús parë guëqué diágui' shti'dzë mē. ⁴⁰Marta rquëdi'ni ldú'ull tantë dchi'ni nanú la'ni hiu'u. Guabi'guë Marta lu Jesús, nu guní'i:

—Dadë, ¿pëzielú bëdë'ëll permisi guzubë belda guëa'l? guëqué diáguëll shti'dzëll, nu tubsia quëhuna dchi'ni. Guni'i lull gúnëll compa'ni na.

⁴¹Guni'i Jesús lu Marta:

—Marta, Marta, nalë rquëdi'ni ldú'ul por dchi'ni nananú; adë rbedchí'di'ni ldú'ul. ⁴²Tubsë cusë rqui'ni. María gudili lo mejurë. Adë chu guëdchisú lo quë nanápi'.

Jesús bëluá'ai' lla guëna'bë mënë lu Dios

(Mt. 6.9-15; 7.7-11)

11 Guzac Jesús biadi'dzënúhi' Dios. Iurë gualú, tubi shini gusë'dë më guni'i lu Jesús:

—Dadë bëlua'a lë'ë na'a tubi oraciuni ziquë Juan Bautista bëluá'ai' mënë shtëhi' lla guëna'bë rai' lu Dios.

²Jesús guni'i:

—Iurë ruadi'dzënú të Dios, gulë guni'i:

Nal Shtadë na'a; rac shtu'u na'a grë mënë gunë rall alabar lë'ël.

Rac shtu'u na'a guëni'bë'al grë mënë narëta' lu gué'dchiliu.

Rac shtu'u na'a grë mënë gunë rall lo quë narac shtú'ul igual ziquë ra ianglë lu gube'e rzu'bë diaguë rai' shtí'dzël.

³Bëne'e nagáu na'a dzë con dzë.

⁴Bë'në perdunë duldë shtë na'a purquë runë na'a perdunë el quë narunë mal cuntrë lë'ë na'a.

Adë rdé'ëdi'il permisi guëtë'dë mëdzabë prëbë lë'ë na'a të ldaguë na'a lu duldë.

⁵Guagla'guë guni'i Jesús:

—Si talë nápël tubi amigu, nu tsal lidchill guërudë gue'lë. Guëní'il lúhi': "Amigu, bë'në prështë tsunë guetështildi ⁶purquë tubi amigu bédchini zitu. Nápëdia'a pë gaul." ⁷Perë amigu shténël guëquëbill dizdë la'ni hiu'u zndë'ë: "Adë rsiú'bëdi'il na; në'au puertë rua' lidcha. Grë na'a naga'si na'a. Nídi'i mudë guënehia narac shtú'ul." ⁸Rnia'a lu të, mënë ni na

amigu shténël perë aunquë adë nédí'ill guënë'ell lo quë narquí'nil purquë nal tubi amigu, perë si talë tsagla'guë guëná'bëru'ul, lë'ëll tsashtëll; guënë'ell lo quë narquí'nil. ⁹Rnia'a lu të, gulë bë'në zni. Gulë guagla'guë guëna'bë të lo quë narac shtú'ul, iurní guëne'e më ca'a të. Gulë tsagla'guë quili të, të guëdzëlë të. Gulë bësédchi rua' puertë hashtë guëlla'lë puertë. ¹⁰Grë mënë narna'bë lu Dios, gúnëll recibirin. Grë mënë narguili, guëdzelin. Grë mënë narsédchi rua' puertë, guëmall lla rlla'lë puertë parë lë'ëll.

¹¹Lë'ë të naná shtadë llguë'në, si talë shínil guëná'bëll belë mbeldë gaul, çpë zédé'ël tubi mbe'ldë cá'all? Aquëdi'i. ¹²Si talë guëná'bëll tubi dchitë gaul, çpë zédé'ël tubi nillë? ¹³Si talë lë'ë të naná mënë mal, perë rac të guëdë'ë të cusë za'quë ca'a ra shini të, mucho más guëne'e Shtadë të naquëbezë gube'e lë'ë Espiritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë të si talë tsagla'guë rná'bël lu më.

Guni'i mënë Jesús napë mëdzabë la'ni ldu'i'

(Mt. 12.22-30; Mr. 3.19-27)

¹⁴Guzac tubi dzë Jesús cagúhi' tubi mëdzabë gu'pë nananú la'ni tubi nguui. Ruadí'dzëdi'ill. Perë iurní bëru'u mëdzabë, bien ruadí'dzë nguui. Ra mënë bëdzëguëë' ldu'u rall. ¹⁵Perë bëldá rall guni'i:

—Rgu Jesús mëdzabë por pudërë shtë Beelzebú naná jëfë shtë los de más mëdzabë.

¹⁶Sëbëldá mënë bëtë'dë rall prëbë lë'ë më, nihunë më lo quë nanádi'i

voluntá shtë Dios. Guna'bë rall
gunë më tubi milagrë lu rall, ziquë
tubi sēñi de quë na më shini Dios.

¹⁷Guc bë'a më llgabë naquëhunë
rall. Guni'i më:

—Si talë guërduldë shmënë gobiernë
rdildi cuntrë mizmë gobiernë, tsalú
gubiernë. Nu si talë nadivididë tubi
famili, guëdchini tiempë tsalú famili
ni. ¹⁸Nu Satanás si talë Satanás
nadivididë mizmë lë'ëll, tsalú pudërë
shtë'nëll. Cagnia'a ndë'ë purquë rni'i
të rguhia mëdzabë por pudërë shtë
Beelzebú. ¹⁹Si talë rguhia mëdzabë
por pudërë shtë Beelzebú, ¿chu runë
compañi ra mënë entrë lë'ë të nargú
mëdzabë la'ni ldu'u mënë? Lë'ë
nargú mëdzabë entrë lë'ë të, guëni'i
rall lu të chu bëne'e pudërë guiahia
parë rguhia mëdzabë, nu guëni'i
rall runë të mal llgabë. ²⁰Perë si
talë con pudërë shtë Dios, rguhia
mëdzabë la'ni ldu'u mënë, hia bëga'a
iurë, guëlladchi zuga'a Dios parë
guëñibé'ai' lë'ë të.

²¹Si talë tubi nguii putëntë
quëhápëll bien lídchill con gui'bë
narguini mënë, pues grë nanapë
nguii ni nasegurë. ²²Perë si talë
guëdchini stubi nguii más fuertë nu
gúnëll gan lu primërë nguii, iurní
guëgull grë nanapë primërë nguii
nu rtë'tsëllin entrë ra shmënëll. Ra
gui'bë naná rialdí ldu'u primërë
nguii, hia na rahin guía'a stubi nguii.

²³El quë nanédi'i guëni'i favurë
de na, nall cuntrë de na. El quë
nadë rtëádi'i mënë lua, na ziquë
tubi narsëllu'në mënë lua.

Tubi mëdzabë nabëabrí catë bërú'ull

(Mt. 12.43-45)

²⁴Guagla'guë guni'i Jesús:

—Iurë bëru'u mëdzabë la'ni
ldu'u nguii, riazëll catë nídi'i
nisë. Rguílill catë cuézëll perë
adë rdzélëdi'ill lugar. Iurní rní'ill:
“Guëabrí ldu'u mënë catë bërua'a”.

²⁵Bëdchini mëdzabë. Bëdzélëll
ziquë tubi hiu'u bien arregladë
nu limpi. ²⁶Iurní tsallí'i mëdzabë
gadchi mëdzabë más mal quë
lé'ëll; riutë rall la'ni ldu'u nguii
ni. Bëa'në nguii ni con gadchi
mëdzabë, lëdë túbse'di'i mëdzabë.
Más mal bëa'në nguii ni.

Ra narquitë ldu'u de verdá

²⁷Iurë cagni'i më ra di'dzë rë',
tubi na'a nazú entrë ra mënë zihani
guní'ill fuertë lu më:

—Dichusë na gullanë lé'ël, nu
bëgádchill lé'ël.

²⁸Jesús guni'i:

—Más bien na el quë narquë
diaguë di'dzë shtë Dios nu rzu'bë
diáguëll shti'dzi'.

**Ra mënë mal guna'bë rall gunë më
tubi milagrë lu rall**

(Mt. 12.38-42; Mr. 8.12)

²⁹Zihani mënë bëdchini; bëdëa
rall lu Jesús. Guni'i më lu rall:

—Nalë mal na mënë tiempë
ne'. Cagna'bë rall tubi sēñi shtë
Dios. Cagna'bë rall guna tubi
milagrë. Ni tubi cusë ru'bë guëná
rall, sulamëntë tubi cusë ziquë
naguzac tiempë shtë Jonás guëná
rall. ³⁰Ziquë guc Jonás tubi sēñi
parë ra mënë shtë Nínive de quë
gac cumplir shti'dzë Dios, nguii
nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu
gáqui' sēñi parë ra mënë nanabani
ne'. ³¹Iurë gag juici shtë Dios,
lë'ë reina nagunibë'a ladzë Sur,

tsasuldill nu gúnëll juzguë mënë nanabani iurne!, na rall culpablë purquë na'a ni bidë guená lë'ë Salomón parë guëquë diáguëll shti'dzë Salomón. Gulë guná, hia bédchini tubi más mē ru'bë quë Salomón. ³²Nu zac ra mënë naguquërdë guë'dchi Nínive, tsasuldí rall lu juici con ra mënë naquërdë ne!; nu guëni'i ra mënë shtë Nínive, ra mënë nanabani ne! na rall culpablë purquë ra mënë shtë Nínive, iurë bini rall shti'dzë Jonás, bëabrí ldu'u rall con Dios. Gulë guná, hia bédchini tubi más mē ru'bë quë Jonás.

Lintërnë parë almë shtë të

(Mt. 5.15; 6.22-23)

³³Ni tubi mënë rsëu'ldëdi'ill llni la'ni lintërnë nu despuësë tsagcá'chill lintërnë lugar naga'chi. Adë guëtá'udi'ill lintërnë con tubi tēpë. Perë guëzu'bëllin guia'a parë el quë natsuté la'ni hui'u guëzianí. ³⁴Slul na ziquë tubi lintërnë. Si talë naza'quë slul, nápël llni guëdubi la'ni ldú'ul. Perë si talë rac llui'u nacahi slul, nápëdi'i tē llni. ³⁵Gulë bë'në llgabë bien si talë llni nanapë tē adë nahin nacahi. ³⁶Iurë nanú llni guëdubi la'ni ldu'u tē, ni tubi partë nacahi; na ziquë tubi lintërnë narzianí lu nacahi.

Jesús guni'i guëc ra fariseo nu mësë shtë lëy

(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 20.45-47)

³⁷Nianá caglua'a Jesús ra mënë, tubi fariseo bë'në invitar gau mē lidchi fariseo. Gua mē lidchi fariseo nu guzubë mē lu mellë. ³⁸Guná fariseo zubë mē lu mellë perë adë

gudíbidí'i mē guia'a mē ziquë na custumbrë religiúsë. Guasé ldu'u fariseo. ³⁹Iurní guni'i Dadë Jesús lu fariseo:

—Lé'ël con los de más fariseo na tē ziquë trashtë narí'etidi'i. Rguibi tē bien ladi ra trashtë ziquë custumbrë religiúsë, perë la'ni ldu'u tē nanú zihani maldá. Rzebi ldu'u tē pē shtë mënë. ⁴⁰Tuntë na tē. Dios bënts'a'u lë'ë nguii nezë fuërë nu nezë la'ni. ⁴¹Gulë bédë'ë nanapë tē ca'a mënë. Gulë gac tē mënë za'quë, iurní grë cusë na limpi parë lé'ël.

⁴²'Prubi de lë'ë tē fariseo; caguilli tē lo quë narunë tucarë ca'a Dios hashtë ra plantë namás mitu'në, perë ra cusë ru'bë adë rúnëdi'i tē cumplir. Rúnëdi'i tē tratë bien con sa' tē. Nu rac shtú'udi'i tē Dios. Runë tucarë gunë tē cumplir cusë rē! nu los de más mandamientë shtë Dios.

⁴³'Prubi de lë'ë tē fariseo. Nalé rac shtu'u tē guëzubë tē primërë asientë la'ni iádu'u. Rquitë ldu'u tē iurë mënë runë rall saludar lë'ë tē con zihani rëspëti catë rdëá mënë.

⁴⁴'Prubi de lë'ë tē. Na tē ziquë ra ba'a naga'chi catë bëga'chi tēgulë. Ra mënë rdëdë rall guëc ra ba'a perë rdë'ëdi'i rall cuendë blac fier na lugar ni.

⁴⁵Iurní tubi mësë narlua'a lëy guni'ill lu mē:

—Mësë, nu zac cagní'il guëc na'a por di'dzë rē!.

⁴⁶Jesús guni'i:

—Tambiën prubi de lë'ë tē mësë shtë lëy purquë quëhunë tē obligar ra mënë gunë rall zihani custumbrë. Nahin ziquë tubi carguë në'ë, perë lë'ë tē adë rldísidi'i tēhín ni siquierë con tubi shcuënë tē.

⁴⁷'Prubi de lè'è të. Rza'a të capillë shtë ra profetë nabiadi'dzë shti'dzë Dios. Shtadë guëlú të gudini rall ra profetë ni. ⁴⁸Na të testigu gudini ra shtadë guëlú të lè'è ra profetë, nu na të de acuerdë con lo quë nabë'në rall purquë rza'a të capillë shtë ra profetë. ⁴⁹Por ni la'ni librë nanua'a sabiduría shtë Dios rni'i: "Guëshe'lda profetë nu poshtë lu ra mënë perë quini mënë bældá ra nabëshe'lda, gati rail. Sëbældá rail guëzac zi mënë." ⁵⁰Perë rnia'a lu të, gunë Dios juzguë ra mënë tiempë ne' por grë maldá nabë'në ra mënë cuntrë ra profetë dizdë bëcuc'shtë më gué'dchiliu. ⁵¹Ra mënë nanabani ne' na rall culpablë por galguti shtë Abel nu por galguti shtë grë më za'quë, hashtë galguti shtë Zacarías, el quë nagudini mënë entrë iádu'u nu bëcu'guë. Gunë më juzguë lè'è të por grë ra cusë rë'.

⁵²'Prubi de lè'è të mësë shtë lëy purquë napë të liahi parë gac bë'a lla gac salvar mënë perë adë nédí'i tsuté të shnezë Dios nu adë nédí'i të tsuté mënë shnezë më; gac rall shmënë më.

⁵³Nianá cagni'i më ra cusë rë', ra mësë shtë lëy nu ra fariseo bældënu rall Jesús. Bëdchi'bë rall zihani di'dzë guëc më. Gudildi di'dzë rall të guëni'i më cusë mal. ⁵⁴Bëtë'dë rall prëbë lè'è më parë ldaguë më lu trampë shtë rall. Mudë ni gudili rall parë gunë rall acusar lè'è më lu gobiernë rumanë.

Guë gupë cuidadë ra mënë false

12 Tiempë ni bédëá zihani mili mënë hashtë rte'e sa' rall. Jesús guzublú guni'i më lu ra shini gusë'dë më, primërë lu rail:

—Guë gupë cuidadë enseñansë shtë ra fariseo. Na rall falsë. Enseñansë shtë rall rrë'tsë ziquë levadurë la'ni nacubë. ²Lo quë nanú la'ni ldu'u mënë guëru'u lu llni. Grë cusë naga'chi napë quë gac bë'a mënë. ³Grë lo quë narni'i të lu nacahi, guini mënë lu llni. Lo quë narni'i të naga'chi nu lo quë naruadi'dzë të la'ni hiu'u catë në'au, gac bë'a mënë. Guëabrí guadi'dzë mënë fuertë shti'dzë të lu ra mënë.

Guni'i Jesús: "Adë rdzëbëdi'i të lu mënë"

(Mt. 10.28-31)

⁴Guagla'guë guni'i Jesús:

—Na të amigu shtëna. Rnia'a lu të adë rdzëbëdi'i të mënë narguini cuerpë perë nápëdi'i rall pudërë gunë rall más cusë cuntrë lè'è të. ⁵Perë na guënia'a lu të chu guëdzëbë të lúhi'. Náhi' el quë despuës quíni' lè'è'l, nápi' pudërë parë guëshé'ldi' lè'è'l gabildi. Rnia'a lu të stubi, guë bëdzëbë lè'i'.

⁶Rdu ga'i ma'ñi por chupë dumí bi'chi. Perë Dios rëagná ldú'i' lè'è ra ma. ⁷Nu napë më cuendë bældá guitsë guëc të zubë cadë de lè'è të. Adë rdzëbëdi'i të lo quë quëhunë mënë cuntrë lè'è të; más lasac të quë zihani ma'ñi.

El quë narni'i lu ra mënë nall shmënë Jesús

(Mt. 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸Rnia'a lu të, si talë rni'i të lu ra mënë na të shmëna, guënia'a lu ra ianglë shtë Dios na të mënë shtëna. Nahia nguii nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu. ⁹Perë si talë guëni'i të lu ra mënë adë nádi'i të shmëna,

iurní guènia'a lu ra ianglè nádi'i të mënë shtëna.

¹⁰Nahia nguii nabëshe'ldë Dios lu guédchiliu. El què narni'i didzabë cuntrë na, gac gunë Dios perdunë lë'ëll; perë si rní'il didzabë cuntrë Espíritu Santo, gúnëdi'i më perdunë lë'ëll.

¹¹Iurë gua'a mënë lë'ë të lu ra gobiernë u lu ra juësi u lu ra narunë juzguë la'ni íadu'u, adë rúnëdi'i të llgabë pë guëni'i të lu rall, lla guëquebi të parë guëru'u të, ¹²purquë mizme iurë ni Espíritu Santo guëlu'a'í lë'ë të pë guëquebi të lu rall.

Comparaciuni shtë nguii ricu perë natúntëll

¹³Iurní tubi mënë nabëru'u ladi mënë zihani, guní'ill lu Jesús: —Mësë, bënë favurë; guni'i lu bëcha guënë'ell herenci narunë tucarë cahia.

¹⁴Perë Jesús guni'i lull: —Rúnëdi'i tucara nihuna juzguë entrë lë'ë të. Ni tubi të bënëdi'i nombrar na parë qui'dza herenci shtënë të.

¹⁵Guagla'guë guni'i më lu ra mënë: —Gulë gupë mizme lë'ë të parë adë rzébidi'i ldu'u të ra cusë shtë guédchiliu. Galërquitë ldu'u nguii ze'dë de Dios, lédëdi'i por cusë zihani nanapë nguii lu guédchiliu.

¹⁶Iurní guni'i më tubi comparaciuni:

—Guc tubi nguii ricu. Shguiú'ull bédë'ë tubi bënë ganza'quë.

¹⁷Bënë'll llgabë: “Lla guna con tantë llu'bë. Nídi'i lugar parë cuetsá'uhin.”

¹⁸Guní'ill: “Guéchilia hiu'u catë

cuetsa'u llu'bë. Guézá'ahia stubi más naru'bë, cuetsa'u llu'bë la'ni con grë cusë nanapa. ¹⁹Mizmë na runa llgabë, nanú sufsientë por zihani izë. Gúnëdia'a dchi'ni lachi; más bien guëbeza lidcha. Gáuha; gua' vini. Guëquitë ldua'a.” ²⁰Nianá quëhúnëll llgabë, guni'i Dios lull: “Tuntë nal. Gue'lë ne' gátíl. Ra cusë nabëtëal, ¿chu gac nashtënë rahin?” ²¹Zni na grë ra nguii nartëá zihani cusë parë mizmë lë'ëll perë nápëdi'ill cusë nalasac lu Dios.

Quëhapë Dios shíni'

(Mt. 6.25-34)

²²Tambiën guni'i Jesús lu ra shini gusë'dë më:

—Rnia'a lu të, adë rquédí'nidi'i ldu'u të por lo quë nagáu të parë guëbani të, ni por shabë të nagacu të. ²³Vidë shtë të na más lasac quë nagáu të. Cuerpë shtë të más lasac quë shabë të. ²⁴Gulë guná, ziquë ra ma riegu adë rcabnídí'i ma llu'bë. Adë riagllí'idi'i ma cusechë lachi cuetsa'u mahin la'ni hiu'u. Perë Dios rgáuhi' ra ma. Lë'ë të lasac të más quë ra ma'ni. ²⁵¿Chu de lë'ë të por tantë rúnëll llgabë guëbánil tubi dzë más? ²⁶Si talë gáquëdi'i gunë të ra cusë mitu'në, ¿pëzielú runë të llgabë por ra cusë ziquë nagáu të u nagacu të?

²⁷Gulë guná, lla riaru'bë ra guë'ë. Adë rúnëdi'i rahin dchi'ni. Adë rtí'bidí'i rahin, perë rëy Salomón con guëdubi galëlujë shtëhi', bënëdi'i' gan níacuhi' ziquë ra guë'ë lachi. ²⁸Gulë guná, lë'ë të narialdí ldu'i du'pë, chulë rlua'a guë'ë lachi nedzë, quëhunë Dios; perë glii guëbidchi guë'ë nu tsahin

lu gui'i. Mucho más guène'e më narqui'ni të. ²⁹Adë rianaldëdi'i të tëchi ra cusë pë gau të, pë gu të; adë rquëd'i'nidi'i ldu'u të por ra cusë rë'. ³⁰Ra mënë nadë rialdidi'i ldu'i shti'dzë Dios, rianaldë rall tëchi ra cusë shtë guë'dchiliu, perë lë'ë të napë të Shtadë të. Runë më cuendë grë nicidá nanapë të. ³¹Primërë gulë guanaldë tëchi narac shtu'u Dios. Na më rëy. Iurní guène'e më grë cusë narqui'ni të parë guëbani të.

Gulë bëcuetsa'u tesurë la'ni gube'e

(Mt. 6.19-21)

³²'Na të du'pë mënë narianaldë tëcha ziquë ra lli'li narianaldë tëchi vëquërë. Adë rdzëbëdi'i të purquë Shtadë të gudili lë'ë të, të guëñibë'a të catë na më rëy. ³³Gulë bëtuu' nanapë të ca'a mënë dumí, el quë nabënapëdi'i. Gulë gapë të panitë nadë rú'shidi'i con dumí nadë rialúdi'i; quiere decir, tesurë lu gube'e. Ndë ni tubi nguba'në riutëdi'i. Nídi'i ma naráu panitë parë tsaluhin. ³⁴Catë nacuetsa'u tesurë shténë, ndë rac shtú'ul guëbánil.

Gulë gac të preparadë

³⁵'Gulë gac listë nu preparadë guëdubi tiempë, ziquë nguii nalli'i lá'ni' parë dchi'ni, ziquë mënë nanua'a lintërnë naqué llni. ³⁶Gulë gac ziquë ra muzë naquëbezë lamë shtë rall. Gua lamë lidchi sa'a. Ra muzë naná listë parë guësha'lë rall puertë lueguë, iurë rsëdchi lamë rua' puertë; ³⁷rquitë ldu'u ra muzë si nabani rall iurë lë'ë lamë guëdchini, purquë rnia'a lu

të de verdá, guëru'u shumbrelë lamë nu guëni'i lamë lu ra muzë: "Gulë guzubë lu mellë". Iurní lë'ë lamë gúnëll sirvë lu rall, gau rall. ³⁸Si talë guëdchini lamë guërudë gue'lë; si talë guëdchini lamë ze'dë grëgue'lë nu guëdzëlë lamë lë'ë ra muzë quëbezë rall, hia nabani rall; rquitë ldu'u ra muzë iurní. ³⁹Nanë të bien si talë niac bë'a nashtënë tubi hiu'u pë iurë guëdchini nguba'në lídchi', zúga'a nguii ni listë. Néd'i'll tsuté nguba'në lídchill. ⁴⁰Nu zac lë'ë të napë quë gac të listë purquë adë nápëdi'i të cuendë ca iurë guëdchinia stubi. Nahia nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu; guëdchinia iurë rni'i të runë faltë parë guëdchinia.

Muzë nabënë nu muzë mal

(Mt. 24.45-51)

⁴¹Iurní guna'bë di'dzë Pedro lu më:

—¿Pë guní'il comparaciuni rë' lu grë mënë u guní'ilin sulë parë lë'ë na'a?

⁴²Guni'i më:

—¿Chu na muzë za'quë nu nasini guëquëll? Nall ziquë tubi mënë encargadë con lidchi shlámëll. Rnibë'a shlámëll guëñall grë dchi'ni, nu guëdë'tëll nagáu ra muzë iurë rga'a iurë rau rall. ⁴³Nalë rquitë ldu'u encargadë ni si talë quëhúnëll bien iurë guëdchini lamë shténëll. ⁴⁴Guldía rnia'a lu të, lë'ë lamë gúnëll nombrar lë'ë nguii ni, guëñibë'all grë nanapë lamë. ⁴⁵Perë si talë lë'ë nguii rní'll la'ni ldú'ull, adë guëdchínidi'i lamë lueguë, nu guëzublú nguii ni sac zill ra muzë nu ra criadë con galné,

perë lé'èll raul, ruu'll, rzuu'dchill.
⁴⁶Guëdchini lamë shténèll mërë iurë adë quëbézëdi'll lé'è lamë. Guëabré lamë de repëntë iurë adë quëhúnëdi'i nguii ni bien. Lë'è lamë gúnèll cashtigu lé'èll nu guë nib'è'a lamë gátill nu tsall lugar catë nanú ra nadë rialdídi'i ldu'i Dios.

⁴⁷Lë'è muzë naguc bè'a pë rac shtu'u lamë gúnèll perë adë bé'nëdi'll cumplir, adë bé'nëdi'll preparar, guëd'è lamë zihani galné guëc muzë ni. ⁴⁸Perë lë'è muzë nadë guc bé'adi'i pë rac shtu'u lamë gúnèll, nu bè'në muzë lo quë narunë tucarë cashtigu, guëd'è lamë du'psë galné guëc muzë ni. Si talë béd'è Dios zihani llin guëc nguii, nall responsablë lu më gúnèll bien con ra cusë ni. Lë'è nguii nab'è'në recibir pë shtë mënë, nall responsablë nu mënë guëna'bë rall más de nguii ni.

Por shti'dzë më nanú divisioni

(Mt. 10.34-36)

⁴⁹Be'dë guëdchinia parë gac cashtigu mënë shtë guë'dchiliu lu gui'i. Nalë rac shtua'a de quë subluhin. ⁵⁰Napë quë guëtiá'ahia lu galërzac zi, ziquë rtia'a mënë nguii la'ni nisë parë chubë nisë nguii. Nahia ziquë mënë narlullë hashtë tsalú gac cumplirin. ⁵¹¿Gu llua'a tē be'dë guëdchinia parë cuëdchí ldu'u mënë con sa' rall? Aquëdi'i. Lëdë znídi'i. Be'dë guëdchinia parë gac divididë ra mënë. ⁵²Dizdë iurne' gac divididë famili; tsunë mënë guëru'u rall favurë de na. Mizmë famili guëru'u chupë mënë cuntrë de na. ⁵³Shtadë llguë'në rldënú rall

cuntrë shíni'. Llgüë'në na cuntrë shtadë llguë'në. Shni'a na cuntrë shtsá'pi'. Shtsa'pë na cuntrë shni'ai'. Suëgrë rldënú líl'ilill. Lílli na cuntrë suëgrëll.

Gulë guc bè'a sēni shtë tiempë ne'

(Mt. 16.1-4; Mr. 8.11-13)

⁵⁴Nu zac guni'i Jesús lu ra mënë zihani:

—Iurë rna tē shcahi nagasë nezë guetë, rni'i tē: “Hia mërë guëdchini guiu”. Lueguë rlaguë guiu. ⁵⁵Si ze'dë mbë nezë sur, rni'i tē: “Ze'dë galna'i”. Nu lueguë rac na'i. ⁵⁶Na tē falsë, nané tē sēni nananú lu guë'dchiliu nu ra sēni nananú gub'e. ¿Pëzielú rac bé'adi'i tē pë runë cuntienë lo quë naquëhac iurne'?

Bë'në règlë asuntë con contrari shténèll

(Mt. 5.25-26)

⁵⁷Gulë bè'në llgabë cadë tubi tē lo quë naza'quë lu Dios. ⁵⁸Por ejemplë, si talë tubi mënë runë demandë lé'èll lu gobiernë, antsë guëdchínill lu autoridá, bè'në règlë con contrari shténèll parë guëa'në en paz. Si adë rúnëdi'il zni, lë'è contrari shténèll gúnèll demandë lé'èll lu juësi. Lë'è juësi gúnèll intriegu lé'èll lu sultadë. Lë'è sultadë tsagsa'në rall lé'èll lachigui'bë. ⁵⁹Guldía, adë guërú'udi'il hashtë quíllil grë centavë nanazé'bil.

Rqui'ni guëabré ldu'u tē lu Dios

13 Nianá biadi'dzë Jesús di'dzë rë', bëru'u bëldá nguii naguni'i lu Jesús mal nab'è'në Pilato,

purquë Pilato gudini bēldá mēnē shtë Galilea la'ni iádu'u ru'bē. Rēnē shtë ra nguii ni guc mescladē con rēnē shtë ma nabē'nē ra mē israelitē ofrecērē ziquē ofrendē lu Dios.

²Jesús guni'i lu rall:

—¿Pē lligabē quēhunē tē ne'?

Ra mēnē nabē'nē sufrir zni, adē nāpēdi'i rall más duldē quē los de más sa' rall. ³Rnia'a lu tē, si talē adē guēabrí ldu'u tē con Dios, zac guēniti tē catē nīdi'i fin. ⁴¿Pē llua'a tē ra che'ni bi tsunē nguii naguti iurē gulaguē tubi hiu'u guia'a guēc rall, na rai' más mē duldē quē grē ra mēnē naquērelde Jerusalén dzē ni? Guti rai', bē'nē lu' shtë Siloé. ⁵Rnia'a lu tē, lēdē znīdi'i. Si talē adē gūnēdi'i tē cambi mudē nanabani tē lu Dios, zac lē'ē tē guēniti tē catē nīdi'i fin.

Comparaciuni shtë hiaguē nanápēdi'i nashi

⁶Iurni guni'i mē comparaciuni rē':

—Tubi nguii bēcabnī tubi hiaguē higu entrē ra hiaguē uvē. Gudēdē izē. Guaglli'i nguii nashi shtë hiaguē higu perē pē bēdzélēdi'ill.

⁷Iurni guni'ill lu naquēhapē ra plantē: “Guná, tsunē izē be'dē guēllihia nashi shtë hiaguē higu perē ni tubi nashi bēdzélēdia'a. Bēchuguē hiaguē ni. ¿Pēzielú quēhunē hiaguē cupar lugar lu shlatē?” ⁸Perē nguii naquēhapē ra plantē guni'i: “Dadē, bēsēa'nē hiaguē ni stubi izē. Tsagldē'a guiu'u nu guētiá'ahia bonē guēa' hiaguē parē guēne'e hiaguē nashi.

⁹Guēbēza'a stubi izē, si talē adē guēné'edi'in nashi, gunibē'a, guēchúgahin iurni.”

Jesús bēnēac tubi na'a nabēlecu téchi'

¹⁰Tubi dzē narzi'i ldu'u mēnē, Jesús caglua'a ra mēnē la'ni iádu'u shtë ra mē israelitē. ¹¹Ndē nanú tubi na'a narac ll'u'u che'ni bi tsunē izē. Bēlecu téchi', bē'nē mēdzabē mal. Adē bē'nē na'a gan guzuldill. ¹²Iurē guná Jesús lu na'a ni, guna'bē mē lē'ēll nu guni'i mē: —Lē'ēll, hia bēáquēl; nal librē galguidzē shtënēl.

¹³Bēdchi'bē mē guia'a mē guēc na'a. Guasuldill. Guzublú guni'ill llēru'bē na pudērē shtë Dios. ¹⁴Perē lē'ē jēfē shtë iádu'u bēldēnull Jesús purquē bēnēac mē lē'ē na'a dzē narzi'i ldu'u mēnē. Guni'i jēfē lu ra mēnē:

—Shu'pē dzē nanú gunē mēnē dchi'ni. Guēdchini ra mēnē narac ll'u'u entrē la'ni llmalē, lēdēdi'i dzē descansē guēac rall.

¹⁵Iurni guni'i Dadē Jesús lull:

—Na tē mēnē falsē. Cadē tubi tē nanapē burre u tubi ngunē, rsha'quē tē ma nu ria'anú tē ma, gu ma nisē. Grē ra dzē quēhunē tē zni. ¹⁶Guná lu na'a rē', nall llēbnī Abraham. Che'ni bi tsunē izē rac llú'ull; quēdull por pudērē shtë Satanás. ¿Pē rnī'il; guēshaca lē'ēll lu galguidzē rē' dzē narzi'i ldu'u mēnē?

¹⁷Iurē guni'i Jesús di'dzē rē', grē ra mēnē narunē cuntrē lē'ē mē, rtu lu rall. Los de más mēnē bēquitē ldu'u rall iurē guná rall cusē ru'bē nabē'nē Jesús.

Comparaciuni shtë bē'dchi bi'chi

(Mt. 13.31-32; Mr. 4.30-32)

¹⁸Guni'i Jesús tubi comparaciuni:

—¿Lla guërë'tsë di'dzë de quë guëlladchi na Dios parë guëñibé'ai' mieti? ¿Pë guënia'a lu të, të gac bë'a të? ¹⁹Manërë narnibé'a Dios mënë, na ziquë tubi bëndchi bi'chi. Gudishi nguii bëndchi ni. Gualdani bëndchi nu guaru'bin hashtë guquin tubi hiaguë ru'bë. Ra ma'ni bëndchi'bë bëche'zë lu llicu hiaguë.

Comparaciuni shtë levadurë

(Mt. 13.33)

²⁰Guagla'guë guni'i Jesús:

—¿Pë comparaciuni guënia'a lu të? të gac bë'a të manërë rribë'a Dios ziquë Rëy. ²¹Nahin ziquë levadurë nabëndchi'bë tubi na'a guëc tsunë medidë harinë. Lë'ë levadurë rdë'ëin fuersë grë nacubë.

Tubi puertë nade'e

(Mt. 7.13-14, 21-23)

²²Guagla'guë guzë më nezë parë Jerusalén. Bëlu'a më ra më guë'dchi nu më ranchi catë canzë më. ²³Guzac tubi mënë guna'bë di'dzëll lu Jesús:

—Dadë, ¿blac mënë gac salvar, du'psë u zihani mënë?

Guni'i më lull:

²⁴—Gulë guni'i ldu'u të parë tsuté të puertë nade'e, purquë guëdchini tiempë zihani mënë gac shtu'u tsuté rall puertë ni perë gúnëdi'i rall gan. ²⁵Gaquin ziquë nashtënë hui'u. Nè'au puertë shtë hui'u. Lë'ë të zuga'a të fuërë. Rsëdchi të puertë ni nu guëni'i të: “Dadë, bësha'lë puertë, guëdchini na'a”. Perë lë'ë nguii ni guëni'i lu të: “Adë runguë bë'adia'a chu na të”. ²⁶Iurní lë'ë të guëzublú guëni'i të: “Gudaunú na'a lë'ël; bi'i'nú na'a lë'ël. Bëluá'al

lë'ë na'a ladi guë'dchi shtë na'a.”

²⁷Iurní nguii ni guëquébill lu të: “Hia gunia'a lu të, rdë'édia'a cuendë chu na të, lë'ë të mënë naquëhunë maldá. Gulë guabsú lua.”

²⁸Rnia'a lu të lugar ni gu'në të; gau lai' të purquë guëbi'a të lu grë ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë lu gube'e perë lë'ë të adë tsutédi'i të. Guëa'në të fuërë. ²⁹Guëdchini mënë nezë guia'a. Guëdchini mënë nezë guetë. Guëdchini mënë nezë nortë nu nezë sur. Guëzubë rall; gau rall lu gube'e catë rribë'a Dios. ³⁰Guná, beldá mënë nalasáquëdi'i lu guë'dchiliu iurne', lasac rall lu Dios iurní; nu beldá mënë naná më ru'bë ne', adë gáquëdi'i rall më ru'bë iurní.

Bi'ni Jesús guëc Jerusalén

(Mt. 23.37-39)

³¹Mizmë dzë naguni'i Jesús di'dzë rë', bëndchini beldá fariseo lu Jesús. Guni'i rall lu më:

—Bëru'u de ndë'ë purquë Herodes rac shtu'u quínill lë'ël.

³²Jesús guni'i lu rall:

—Herodes nasini guëquëll parë guësiguëll. Gulë guagni'i lull: “Nedzé nu glli riagla'guë gunëaca ra narac llu'u. Guëgúa mëdzabë la'ni ldu'u mënë. Perë tēchi glli guëzublulia shchi'nia.” ³³Napë quë tsagla'ga shneza nedzé, glli, nu tēchi glli purquë nádi'in posiblë tubi naruadi'dzë shti'dzë Dios gáti' stubi guë'dchi; sulamëntë Jerusalén gáti'.

³⁴Mënë shtë Jerusalén, rnia'a lu të, rguini të ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios, guti rai'. Bëdë'ë guë'ë të ra narni'i shti'dzë Dios lu të. Zihani

vuelte guc shtua'a niatëahia lë'ë të ziquë tubi guidi rguëdchi ra guidi me'dë, perë nédì'i të guëdchini të lua. ³⁵Rnia'a lu të, më Jerusalén, guëa'në të ziquë tubi hui'u dachi. Gúnëdi'i Dios compa'ni lë'ë të. Nu adë guë'nadí'i të lua hashtë dzë naguëni'i të: "Benditë na el quë nabëshe'ldë Dadë Dios lu gué'dchiliu. Bë'në ldoi' më lë'i'." Zni guëni'i të.

**Bënëac Jesús tubi nguui
nagadzé gui'i**

14 Guzac tubi dzë descansë, guataunú më lidchi jfë shtë ra fariseo. Los de más fariseo quëgladachi rall lë'ë më. ²Guëlladchi më nanú tubi nguui narac llu'u nagadzé gui'i. ³Jesús guna'bë di'dzë lu ra fariseo nu lu ra mësë shtë lëy:

—¿Pë rni'i tē? ¿Gu runë providë lëy shtë Dios gunëáca'a ra narac llu'u dzë narzi'i ldu'u mënë?

⁴Perë lë'ë rall adë bëquëbidi'i rall. Iurní Jesús bia'a lë'ë nguui tubi ladë; bënëac më lë'ëll. Guni'i më tsall con bien. ⁵Lueguë guni'i më lu ra fariseo:

—Grë të si talë guëlaguë tubi ngunë u tubi burrë la'ni guërzú dzë descansë, lueguë tsaldú të ma. Ni tubi të adë guëbézëdi'i hashtë stubi dzë parë guëgú të ma.

⁶Gúquëdi'i rall nihunë rall contëstë lu Jesús.

Ra invitatë lu sa'a

⁷Guná Jesús lla na ra mënë invitatë lidchi fariseo, gudili rall mejurë lugar lu mellë iurë gudáu rall. Guni'i më tubi comparaciuni lu rall:

⁸—Iurë runë mënë invitar lë'ël lu sa'a, adë rzúbëdi'il lugar mejurë purquë si talë nanul lugar za'quë nu guëdchini stubi më más lasac quë lë'ël, ⁹lë'ë më nabë'në invitar guërupë të, guëni'ill lul: "Bë'në favurë guasuldí; subë nguui rë' ndë'ë catë zúbël". Pues tsasúbël stubi lugar trasë perë blac rtu lul iurní. ¹⁰Perë guná, si talë tsal lidchi mënë, guzúbël lugar humildë, iurní lë'ë nguui nabë'në invitar lë'ël, guë'nall catë zúbël. Guëni'ill lul iurní: "Dadë, bë'në favurë guzubë lugar za'quë cula'ni ra më nalasac". Zni nápël hunurë lu ra mënë nazubënú lu mellë. ¹¹El quë narunë parë gáquëll më ru'bë, guëláguëll con shtu, perë el quë nadë rúnëdi'i parë gáquëll më ru'bë, Dios gunë honrar lë'ëll.

¹²Iurní guni'i Jesús lu nabë'në invitar lë'ë më gau më lídchill:

—Iurë quëhúnël invitar ra mënë të gau rall, guërudë dzë u gu'e'llë, adë rná'bëdi'il amigu shténël, nilë shfamílil, nilë ra bëchil. Adë rná'bëdi'il vëcini ricu shténël purquë lë'ë rall despuësë gunë rall lo mizme con lë'ël, gaul lu mellë shtënë rall; ¹³sino quë iurë quëhúnël invitar ra mënë lídchil, guna'bë ra prubi. Guna'bë ra mancu, ra cujë, ra ciegu të gau rall lídchil. ¹⁴Bë nápëdi'i rall të parë guëabrí quilli rall lë'ël. Guëquitë ldú'ul iurní; nu Dios quilli lë'ël dzë natsashtë ra shmënë më ladi ra tégulë.

Comparaciuni shtë cënë ru'bë

¹⁵Tubi nazubënú Jesús lu mellë, iurë bínill di'dzë rë', guni'ill:

—Dichusë grë ra natsuté gube'e catë Dios na Rëy, të súbëll lu mellë, gaul.

¹⁶ Jesús guni'i lu nguii ni:
 —Tubi nguii b'è'ně preparar
 guèdè'èll tubi cumidè za'què.
 Guná'bèll zihani mènè guèdchini tè
 gau rall. ¹⁷Bèga'a iurè hia listè na
 grè cusè. Iurní bèshe'ldè nguii ni
 tubi muzè naguagni'i lu ra invitatè:
 “Gulè gude'e lueguè. Hia nadchi'bè
 cumidè lu mellè gau tè.” ¹⁸Perè grè
 ra invitatè tubi por tubi b'è'ně rall
 dispensar. Primèrè nguii guni'i:
 “B'è'ně dispensar na. Guzía tubi ldè
 guiu'u, napè què tsagnahia luhin.”
¹⁹Stubi guni'i: “Guzía ga'i nezè
 ngunè. Mèrè iurne' gac prèbè ma nia
 zunè ma dchi'ni. B'è'ně dispensar na.”
²⁰Stubi guni'i: “Tampa bètsé'ahia.
 ¿Llallè tsahia iurne'?” ²¹Bèabrí muzè
 lidchi lamè ni. Guní'ill lúhi' grè lo
 què guni'i ra invitatè. Bèldé lamè
 ni. Guní'ill lu muzè: “Gua lueguè
 nasesè lu nezè hashtë ra nezè bi'chi
 shtë guè'dchi. Guaglli'i ra prubi, ra
 mancu, ra cujë, nu ra ciegu; gau rall.”
²²Gudèdè stu'pè tiempè bèabrí muzè.
 Guni'i muzè lu lamè: “Dadè, hia
 bèna lo què naguní'ill perè todavía
 nanú lugar lu mellè”. ²³Lè'è lamè
 guní'ill: “Gua stubi; b'è'ně ruèguè
 lu mènè nazuga'a nezè lachi nu ra
 nananú caminè reali parè gue'dè
 guèzé rall lidcha. Gac zihani mènè
 hashtë tsúdi'i lugar lu mellè. ²⁴Ni
 tubi naguna'ba primèrè gáudi'i rall
 cumidè za'què nabèna preparar.”

**El què narac shtu'u
 gáquèll shmènè Jesús**

²⁵Zihani mènè guanaldè rall tèchi
 mè. Bèdchigrè mè; guná mè tèchi mè
 nu guni'i mè lu rall:

²⁶—El què narac shtu'u gáquèll
 shmèna, napè què gac shtú'ull na

más què shtádèll, más què shní'all,
 más què tsé'lèll, nu shínill, nu ra
 béchill, nu zánèll. Napè què rac
 shtú'ull na más què prupi vidè
 shténèll. Si talè rúnèdi'ill ni, nídi'i
 mudè gáquèll shmèna. ²⁷Cualquier
 narac shtu'u gáquèll shmèna, napè
 què gúnèll renunci prupi deseo
 shténèll nu gáquèll dispuestè gátill
 por na. ²⁸Cadè tubi de lè'è tè si talè
 rac shtú'ul guèzá'al tubi hiu'u ru'bè,
 primèrè guèna'bè dí'dzèl blac dumí
 runè costar parè tsalú dchi'ni. Iurní
 guélábèl dumí nanápèl; gac bé'al si
 talè nanú sufsientè dumí. ²⁹Si talè
 adè rúnèdi'ill llgabè bien, despuèsè
 de guntsá'ul cimientè shtë hiu'u,
 nídi'i dumí tsalú hiu'u, grè ra mènè
 naguèna lu cimientè, tsagla'guè
 gunè rall burnè lè'lèl. ³⁰Guèni'i rall
 iurní: “Nguii rè' guzublú guèzá'all
 hiu'u perè nápèdi'ill dumí parè
 tsalú dchi'ni”. ³¹Gulè bèquè diaguè
 stubi comparaciuni. Tubi rëy
 con chi'i mili suldadè rac shtu'u
 tsatíldill con stubi rëy. Primèrè
 quèhúnèll llgabè si talè gúnèll gan
 con fuersè nanápèll lu rëy nanapè
 galdè mili suldadè. ³²Si talè rdé'èll
 cuendè adè gúnèll gan, mientras
 zitu na rëy con galdè mili suldadè,
 guèshè'ldèll rsunè lu rëy parè gac
 en paz, parè tsalúdi'i tildi rall.
³³Zni nahin con lè'è tè, el què nadè
 rúnèdi'i renunci grè lo què nanápèll,
 nídi'i mudè gáquèll shmèna.

Zedè nanápèdi'i sabor

(Mt. 5.13; Mr. 9.50)

³⁴Nabènè na zedè perè si guèniiti
 zedè sabor, ¿lla gunè nguii guèabrí
 sabor shtë zedè? ³⁵Adè rlluí'idi'in,
 nilè parè guèc guiu'u ziquè bonè,

ni parë stubi cusë. Guëru'ldë mënë zedë ni lu nezë. Si talë rac shtú'ul tsasël, gulë bëqué diaguë bien shti'dza.

Comparaciuni shtë lli'li naguniti

(Mt. 18.10-14)

15 Zihani mënë mal ziquë ra narunë cubrë impuestë nu ra pecadurë, be'dë bi'guë rall lu më parë guëqué diaguë rall shti'dzë më.
²Ra fariseo con mësë narlua'a lëy, guni'i rall cuntrë Jesús. Guni'i rall: —Jesús na amigu shtënë ra pecadurë. Ria Jesús lidchi rall të gaul.

³Iurní Jesús guni'i comparaciuni rë' lu ra contrari shtë më:

⁴—Si talë nápël tubi gahiu'a lli'li perë guënítil tubsë ma, rsëá'nël los de más ra ma lachi parë tsatílil lë'ë ma naguniti hashtë guëdzélël lë'ë ma. ⁵Iurë guëdzélël lë'ë ma, quëdchí'bël ma iénil nu nalé rquitë ldú'ul. ⁶Iurë nanul lídchil, guëná'bël amigu nu vëcini shténël nu guëní'il lu rall: “Bë'në compa'ni na tantë rquitë ldu'a'a purqué bëdzela lë'ë ma naguniti”. ⁷Rnia'a lu të, na lëgrë lu gube'e iurë tubi mënë nanapë duldë, guëabrí ldú'ull con Dios, más lëgrë quë noventa y nueve mënë za'quë nanadë rquí'nidi'i guëabrí ldu'u rall con Dios.

Comparaciuni shtë dumí naguniti

⁸Gulë bëqué diaguë stubi comparaciuni. Tubi na'a nápël chi'i munedë bëdchichi nalasac. Si talë guënítil tubsë munedë, çpë gúnëll? Rquëguí'ill llini lintërnë. Rldú'bëll guëdubi la'ni hiu'u. Rguflil bien

hashtë guëdzélël dumí. ⁹Iurë bëdzélël dumí, guëná'bël vëcini nu amigu shténël; rní'ill: “Bë'në compa'ni na purqué hia bëdzela munedë naguniti nu rquitë ldu'a'a”. ¹⁰Manërë ni rquitë ldu'u ra ianglë iurë tubi mënë nanapë duldë, guëabrí ldú'ull con Dios.

Tubi sultërë nabëniti lu shtádi'

¹¹Guzac tubi nguiu napë chupë llgá'ni'. ¹²El quë namás nabi'chi guní'ill lu shtádëll: “Dadë, rac shtua'a guënë'el herenci narunë tucarë cahia”. Iurní gudi'dzë shtadë ra sultërë herenci shtëhi'. Bëdë'ë mënë ni entrë chupë llgá'ni'. ¹³Gudëdë bëldá dzë, iurní lë'ë ngulë'në menurë bëtuu'll herenci. Guná'zill nezë. Gual ladzë mënë zitu. Con dumí nanuá'all bé'nëll zihani duldë. ¹⁴Hia bëga'a tiempë bëshí'nill dumí lu ra cusë mal. Iurní guna'zi tubi gubini lugar ni nu rldia'në nguiu ni. ¹⁵Guagná'bëll dchi'ni lu nguiu naquërelde lugar ni. Shlámëll gunibë'a tsaguépill guchi lachi, gau ma. ¹⁶Bëdchini galërdia'në ldú'ull; guc shtú'ull gaul cumidë shtë ra guchi perë ni tubi mënë bëdë'ëdi'i nagaul. ¹⁷Iurní bë'a llinill. Guní'ill: “Zihani muzë napë shtada. Rau rall hashtë napë rall de subrë, perë na gatia tantë rldia'na. ¹⁸Guëabría lidchi shtada. Guënia'a lúhi': Dadë, bëna duldë lul; nahia pecadurë lu Dios. ¹⁹Hia adë rúnëdi'i tucarë guëquërelde ziquë shínil. Bë'në tratë na ziquë tubi muzë shténël.” ²⁰Guna'zi nguiu ni nezë parë guëabrill lidchi shtádëll. 'Zitu nazé'dëll lídchill, guná shtádëll lull. Bëga'a ldu'u shtádëll

lé'èll. Bèdchini guèllu'nè shtádèll lull. Bé'nèll recibir shínill con gustè. Gudédchill shínill. Bètsagraua'll shínill. ²¹Nguiu ni guni'i lu shtádèll:

“Dadè, bèna duldè lul nu nahia pecadurè lu Dios. Hia adè rúnèdi'i tucarè guèquèrela ziquè shínill.”

²²Perè shtádèll guni'i lu ra muzè: “Nasesè guaglli'i shabè zá'quèll, lo más mejurè, gacu shinia. Guaglli'i tubi nigi parè guiá'all. Guaglli'i sabadu parè guèquèhin guèa'll.

²³Gulè quini ngunè nandchú tè guèdáuha'a. ²⁴Gac laní purquè rnia'a guti shinia perè bëabrí nabani shinia. Bèní'till perè hia bédzèla'a lé'èll.” Lueguè guzublú laní.

²⁵Guzac shini mayurè nanull lachi. Iurè bëabrill lídchill, bínill musiquè nu cagui'i ra mènè.

²⁶Guná'bèll tubi muzè. Guna'bè dí'dzèll pè runè cuntienè laní.

²⁷Guni'i muzè: “Béchil bëabrill nabánill. Gunibè'a shtádèl guèdini na'a ngunè nandchú tè guèdáuha'a. Bè'nè shtádèl recibir béchil con gustè; nabánill.” ²⁸Iurní lè'è llga'nè mayurè bèldèll; nédì'ill tsutèll la'ni hui'u. Bèru'u shtádèll; guna'bè shtádèll lé'èll; bé'ni' ruèguè lull tsutèll la'ni hui'u. ²⁹Perè guni'i shini mayurè: “Blac tiempè bèna sirvè lul nu bëzu'bè diaga shtí'dzèl perè nunquè bènè'edi'il pè cahia, ni siquierè tubsè chivè mitu'nè parè gac laní con amigu shtèna.

³⁰Perè iurnè' bëabrí shini ré'èl; bëshí'nill shtumil. Guagnáldèll zihani na'a mal. Nu lé'èl gunibé'al gati ma nandchú, gau tè. Gac laní.”

³¹Iurní guni'i shtádèll: “Nal shinia. Nabaninual. Grè lo què nanapa

nashténèl. ³²Perè runè tucarè laní; gáca'a nalègrè purquè béchil gútill perè bëabrill nabánill. Bèní'till perè iurnè' bédzèla'a lé'èll stubi.”

Comparaciuni shtè muzè nabé'nèdi'i bien

16 Guni'i Jesús lu ra shini gusè'dè mè:

—Guc tubi nguiu ricu nabèdè'è dchi'ni gunè nguiu narac rgu' cuendè. Perè los de más muzè guagni'i rall lu ricu de què lè'è nguiu adè bé'nèdi'ill bien. Quègn'till lo què nanapè ricu. ²Lè'è ricu guna'bè nguiu ni. Guni'i ricu: “¿Pè na verdá narni'i ra muzè? Bè'nè intriegu cuendè dchi'ni nabé'nèl purquè hia adè gáquèl encargadè con shchi'nia.” ³Iurní lè'è nguiu bé'nèll llgabè: “¿Pè guna iurnè'? Hiadè nahia encargadè con shchi'ni lamè. Rúnèdia'a gan dchi'ni ru'bè nu rtu lua tsaldúa gu'nè. ⁴Guna stubi cusè parè gapa amigu nagunè recibir na lidchi rall iurè nápèdia'a dchi'ni.” ⁵Iurní nguiu ni guná'bèll ra mènè nanaze'bi dumí lu lamè. Tubi rall por tubi rall bèdchini rall. Guna'bè dí'dzè nguiu lu primèrè nabèdchini: “¿Blac nazé'bil lu lamè?” ⁶Béquèbill: “Naze'bia tubi gahiu'a barrili sèiti”. Iurní guni'i nguiu: “Ndè'è na guichi pagaré shténèl; bëche'zin nu bëntsa'u stubi narni'i nazé'bil cincuenta barrili sèiti”. ⁷Lu stubi mènè guní'ill: “¿Blac nazé'bil lu lamè?” Béquèbill: “Naze'bia tubi gahiu'a rmudi shtè trigu”. Iurní guni'i nguiu: “Ndè'è na guichi pagaré shténèl; bëntsa'u stubi pagaré narni'i nazé'bil lé'èsè ochenta rmudi shtè trigu”. ⁸Lè'è lamè guni'i lu nguiu mal: “Nasini guèquèl. Bé'nèl

segurè vidè shténèl parè tiempè naze'dè." Ra mènè shtë guédchiliu quèhunè rall galénasini con ra sa' rall más què ra mènè naná rialdí ldu'i shti'dzè Dios.

⁹Mènè runè rall gan dumí con zihani maldá, perè rnia'a lu tè, gulè bè'nè bien con dumí nanápèl; ze'dè guèdchini dzè adè lasáquèdi'i dumí. Iurní gunè mè recibir lé'èl lu gube'e catè nídi'i fin.

¹⁰El què narunè cumplir con du'pè nanápèl, gúnèll cumplir si talè nápèll zihani cusè. El què nadè rúnèdi'i bien con du'pè, también gúnèdi'ill bien con zihani cusè. ¹¹Si talè adè bè'nèl bien con dumí naná mal, ÷chu guène'e cá'al lo què nanasac de verdá? ¹²Si talè adè bè'nèdi'ill bien con cusè nanádi'i shténèl, ÷chu guène'e lo què narunè tucarè cá'al lu gube'e?

¹³Ni tubi mènè gáquèdi'i gúnèll sirvè chupè lamè. Rac shtú'ull tubsè lamè. Lu stubi lamè rúnèdi'ill cuendè. Rzu'bè diáguèll shti'dzè lamè, stubi lamè quèhúnèll desprèci. Nídi'i mudè gac shtú'ul Dios nu mizmè tiempè gac shtú'ul dumí.

¹⁴Ra fariseo narac shtu'u dumí, bini rall grè naguni'i Jesús. Bè'nè rall burnè lè'è mè. ¹⁵Iurní guni'i Jesús lu rall:

—Lè'è tè runè tè parè rlua'a tè naza'què lu ra mènè. Rni'i tè lo què naquèhunè tè naza'quin, perè Dios rna lla na ldu'u tè. Lo què narac shtu'u mènè gapè rall lu guédchiliu, nahin cusè narná zá'quèdi'i Dios.

Shti'dzè Dios napè pudèrè parè siempèrè

¹⁶Lo què nabèquè'è Moisés nu ra nabiadi'dzè shti'dzè Dios la'ni

Sagradas Escrituras, gunibè'a Dios gunè mènè cumplir hashtë tiempè shtë Juan Bautista. Perè iurnè' na quègnia'a diza'què lu tè, tè parè tsuté mènè catè rnibè'a Dios. Perè ra mènè nariuté lugar ni runè rall zihani esfuersè por tsuté rall.

¹⁷Más sencigi tsalú guédchiliu nu gube'e què tubi cusè mitu'nè shtë lèy tsaluhin. Shti'dzè Dios adè tsalúdi'in.

Jesús bèlua'a lla na narlé tse'lè

(Mt. 19.1-12; Mr. 10.1-12)

¹⁸Si talè guèsa'nè nguii tsé'li' nu guètsé'all con stubi na'a, quèhúnèll duldè adulteri. Nu si talè stubi nguii ca'a lè'è na'a ni, quèhúnè nguii ni duldè adulteri.

Nguii ricu nu Lázaro

¹⁹Guc tubi nguii ricu. Nácull con lari za'què nalasac zihani dumí. Grè dzè rau zá'quèll lu laní nananú lidchi ricu. ²⁰También gu' tubi prubi lè Lázaro. Rac llú'ull. Rátsull guèè'dzu. Guzúbèll rua' puertè shtë ricu. ²¹Lázaro guc shtú'ull nihaull pedasè guetè nagulaguè guè'a mellè shtë ricu, tantè rldia'nè Lázaro. Ra mbecu bèdchini; bèlde'e mbecu lu guèè'dzu ladi Lázaro. ²²Tubi dzè guti Lázaro. Bèdchini ra ianglè; bia'a rai' almè shtëhi' gube'e catè nanú Abraham. Nu lè'è ricu guti. Bèga'chi ricu. ²³Ricu nanull lugar shtë cashtigu catè ria nanadè rialdídi'i ldu'i Dios. Gubi'a ricu lu Abraham zitu. Guná ricu lu Lázaro nananú cula'ni Abraham. ²⁴Fuertè guni'i ricu: "Dadè Abraham, bèga'a ldú'ul na. Bèshe'ldè Lázaro; gá'dzèll bècuèné shténèll tè parè ldaguè

tubi gotë nisë lu ldudza tantë rbidchi ldua'a. Quëhuna sufrir la'ni be'lë rë'." ²⁵Iurní guni'i Abraham lu ricu: "Lé'ël, ñgu rëagná ldú'ul lla guc vidë shtëñël? Zihani cusë nápël; nídi'i nicidá de Dios. Perë Lázaro, vidë shtëñi' guc prubi. Iurní rquitë ldú'ull mientras nanul lugar shtë cashtigu. ²⁶Más de ni entrë lë'ë hia'a nanú tubi bërrancu. Nídi'i mudë guidë të ndë'ë. Nu nídi'i mudë guidë mënë nananú ndë'ë parë nga'li." ²⁷Iurní guni'i ricu: "Si es quë ni, Dadë Abraham, bë'në tubi favurë. Bëshe'ldë lë'ë Lázaro lu ra bëcha. ²⁸Napa ga'i bëcha naquërelde lidchi shtada; guini rall shti'dzë Lázaro. Guadí'dzëll lu rai' lla na ra cusë të guídëdi'i rall ndë'ë lugar shtë cashtigu." ²⁹Perë Abraham guni'i lu ricu: "Lë'ë ra bëchil napë rall lo quë nabëquë'ë Moisés nu ra shmuzë Dios nabiadi'dzë shti'dzë më; guëqué diaguë rall shti'dzë rai'". ³⁰Guni'i ricu: "Dadë, si talë tubi natsashtë ladi ra tégulë, guëñí'i' shti'dzë Dios lu rall, tsaldí ldu'u rall. Guëabrí ldu'u rall lu Dios iurní." ³¹Guni'i Abraham lu ricu: "Aquëdi'i. Si talë runë nadzë'ëdi'i rall mudë nanabani rall iurë rini rall shti'dzë Moisés nu shti'dzë ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios, tampuquë tsaldídi'i ldu'u rall shti'dzë natsashtë ladi ra tégulë."

Gulë gupë lë'ë të al mizme lë'ë të guñëdi'i të duldë

(Mt. 18.6-7, 21-22; Mr. 9.42)

17 Jesús guni'i lu ra mënë narianaldë enseñansë shtëhi':

—Napë quë guëdchini tiempë guëquili mëdzabë lë'ë të parë

gunë të duldë, perë prubi nguui el quë naquëhunë parë gunë mënë duldë. ²El quë narlua'a tubi më humildë mal nezë gúnëll duldë, mejurë galdë nguui ni tubi guichi ru'bë iénill; tsagrú'ldëll lë'ëll la'ñi nisëdu'u. ³Gulë gupë mizme lë'ë të. 'Si talë bëchil gúnëll cuntrë lë'ëll, guni'i lull pë faltë nanápëll. Si talë guëabrí ldú'ull nezë za'quë, bë'në perdunë lë'ëll. ⁴Si talë gúnëll mal cuntrë lë'ëll gadchi vultë tubi dzë nu gadchi vultë guëabrí guëñí'ill lul: "Hia adë gúnëdi'irua'a cuntrë lë'ëll", napë quë gúnëll perdunë lë'ëll.

Pudërë nanapë el quë narialdí ldu'i Dios

⁵Ra poshtë guni'i rai' lu Jesús: —Bë'në compa'ni lë'ë na'a të tsaldí ldu'u na'a lë'ëll más.

⁶Guni'i Jesús:

—Si talë rialdí ldu'u të shti'dza sudu'pë, masiá du'pë ziquë tubi bë'dchi bi'chi, zac guëñí'ill lu hiaguë sicómoro nazubë ndë'ë: "Bí'eshi de ndë'ë nu bëcabní mizme lë'ëll la'ñi nisëdu'u", si talë tsaldí ldú'ul Dios, lë'ë hiaguë guëzu'bë diaguin shti'dzëll.

Comparaciuni shtë narunë sirvë

⁷'Si talë napë të tubi muzë nabëabrí lídchil; guaguénëll u guaguépill ra ma lachi, iurë bëdchínill hiu'u adë guëñí'idi'ill lull: "Gudëdë gaul lueguë". ⁸Aquëdi'i. Guëñí'ill lull: "Bë'në preparar nagauha nu guatibi guiá'al; bë'në sirvë lu mellë gauha nu gua'. Despuësë gaul; gul." ⁹Si lë'ë muzë quëhúnëll lo quë narnibé'al, adë guëñí'idi'ill: "Dushquíllil".

¹⁰Zni lë'ë të, despuësë de bënë të cumplir grë lo quë narnibë'a Dios gunë mënë, gulë guni'i: "Na na'a muzë nalasáquëd'i. Bëdë'në na'a sulamëntë lo quë nabë'në tucarë guëdë'në na'a."

**Jesús bënëac chi'i narac ll'u'u
galguidzë naru'dzë ládi'**

¹¹Guagla'guë zia'a Jesús nezë Jerusalén. Gudëdë më regiuni naná entrë Samaria nu Galilea. ¹²Iurë guagbi'guë më tubi guë'dchi, bëdza'guélú më chi'i mënë narac ll'u'u galguidzë ru'dzë ládi'. Zitu bëa'në rall. ¹³Fuertë guni'i rall: —Jesús, Mësë, bëga'a ldú'ul lë'ë na'a; bënëac lë'ë na'a.

¹⁴Jesús guná lu rall nu guni'i më: —Gulë tsagná lë'ë bëshuzi të guë'nall lu të.

Iurní nianá zia'a rall, mizmë iurní bëac rall. ¹⁵Tubi de lë'ë rall iurë guná lla bëáquëll, bëabrill lu Jesús. Guní'ill fuertë, dushquilli Dios por favurë nabë'në më. ¹⁶Bëzullfíbill lu Jesús hashtë bëdchini luquëll lu guiu'u. Bëdë'ëll graci lu më. Nguiu ni na më Samaria. ¹⁷Iurní guni'i Jesús: —Chi'i nguui narac ll'u'u bënëaca. ¿Gua rall? ¹⁸Túbsëll bëabrí, bëdë'ëll graci lu Dios. Nall de stubi naciuni.

¹⁹Iurní guni'i më lu nguui: —Guasuldí. Guzia'a con bien. Bëáquëll purquë rialdí ldú'ul na.

**Guë'dchiliu antsë guë'nibë'a Dios
ziquë Rëy**

(Mt. 24.23-28, 36-41)

²⁰Ra fariseo guna'bë di'dzë rall lu Jesús, guc guëdchini tiempë naguë'nibë'a Dios ziquë Rëy. Jesús repi:

—Iurë guëdchini tiempë naguë'nibë'a Dios, adë guëdchínidi'in con sëni naguë'ná të. ²¹Adë guë'ní'di'i mënë: "Ndë'ë rnibë'a më ziquë Rëy", u "Ndë rnibë'a më"; purquë hia ne' rnibë'a më bëldá mënë naquërelde entrë lë'ë të.

²²Iurní guni'i Jesús lu ra shini gusë'dë më:

—Guëdchini tiempë lë'ë të gac shtu'u të guë'ná të lua, nguui nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Guëdchinia perë lëdë guë'nádi'i të lua lueguë. ²³Mënë guë'ní lu të: "Ndë'ë bëdchíni", u "Ndë bëdchíni". Adë tsagnádi'i të lë'ë rall. Adë rianáldëdi'i të tēchi rall, ²⁴purquë ziquë rdchini nguiz'u; rlua'a llni dizdë ladë ldi hashtë guia'a ladë rubësë, zni guëdchinia. Nahia nguui nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. ²⁵Antsë gac ra cusë ni, guna sufrir galguti. Ra mënë tiempë ne' guë'qué guia'a rall na. ²⁶Ziquë bënë mënë shtë guë'dchiliu tiempë shtë Noé, zni gunë rall antsë guëdchinia stubi. ²⁷Gudáu rall. Bii' rall. Bëtsë'a rall. Guc laní shtë lliguë hashtë Noé guaté la'ni barcu ru'bë. Iurní bëdchini juici shtë nisë guëc rall. Grë mënë guti. ²⁸Zni guc tambiën tiempë shtë Lot. Gudáu ra mënë. Bii' rall. Bëtuu' rall. Guzi'i rall. Bëcabní rall. Bëza'a rall lidchi rall. ²⁹Perë iurë Lot bëru'u ciudá Sodoma, gulaguë gui'i dzë ni. Gulaguë asufrë narië'qui dizdë gube'e nu grë mënë guti. ³⁰Ziquë bënë mënë tiempë shtë Lot, zni gunë rall iurë guëdchinia, nguui nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Guë'ná ra mënë lua.

³¹'Dzē ni si talē tubi de lē'ē tē nanú guēc hui'u, adē tsutédí'il la'ni hui'u parē guá'al lo quē nanápēl. Si talē tubi de lē'ē tē nanú tē lachi dzē ni, adē guēabrídí'il parē guá'al cusē nanápēl. ³²Gulē bēagná ldu'u tē pē guc tse'lē Lot. ³³El quē nanédí'i guēne'e vidē shténēll por na, segurē guēnfíll vidē shténēll; perē el quē naguēniti vidē shténi' por na, guébánill parē siemprē.

³⁴'Dzē naguēdchinia, nanú chupē mēnē lu camē. Túbsēll guēna'bē Dios tsall gube'e. Stúbill guēa'nē. ³⁵Chupē na'a caniu'u juntē. Túbsēll guēna'bē mē tsall gube'e. Stúbill guēa'nē. ³⁶Chupē nguii nanú lachi. Túbsēll guēna'bē mē tsall gube'e. Stúbill guēa'nē.

³⁷Iurē bini ra shini gusē'dē mē di'dzē rē', guna'bē di'dzē rail:

—Dadē, ¿guc gac ra cusē ni?

Guni'i mē tubi dichē:

—Iurē gac ra cusē ni, gac bē'a tē seguramēntē, igual ziquē rac bē'a tē rdēa ra bēchu catē naga'a naguti.

Comparaciuni shtē viudē nu juēsī

18 Jesús guni'i tubi comparaciuni parē gac bē'a shmēnē mē runē tucarē guadi'dzēnú rall Dios guēdubi tiempē, de quē adē guēzalúdi'i rall pacēnci parē guēna'bē rall lu Dios.

²Guni'i mē:

—Guc tubi juēsī naguquērelde guē'dchi. Adē gualdídi'i ldú'ull Dios nu adē bē'nēdi'íll rēspēti sa'll.

³Mizmē guē'dchi guquērelde tubi viudē nanapē dishi'bi con stubi narunē cuntrē lē'ēll. Guagna'bē viudē lu juēsī parē gac rēglē asuntē shténēll según lēy. Guni'i viudē:

“Bē'nē rēglē asuntē con contrari shtēna”. Zihani vueltē guagná viudē lē'ē juēsī. ⁴Nēdi'i juēsī gúnēll rēglē asuntē ni, perē despuēsē bē'nē juēsī llgabē: “Adē rialdídi'i ldua'a Dios nu nápēdia'a rēspēti parē mēnē, ⁵perē viudē rē' riagla'guē guēná'bēll lua. Guna rēglē asuntē shténēll tē adē tsalúdi'i pacēnci shtēna tantē rbézēdi'i ridēll lua.”

⁶Iurní Jesús guni'i:

—Gulē bēdē'ē cuendē naguni'i juēsī mal. Mucho más gunē Dios.

⁷Gunē mē juzguē ra contrari shtē mēnē narialdí ldu'i Dios. Gunē mē compa'ni ra nariagla'guē guēna'bē rall lu mē dzē la gue'lē. Adē gac ldē'ē mē parē gunē mē lo quē narna'bē rall lu mē. ⁸Rnia'a lu tē, iurē rga'a iurē adē gac ldē'ē mē sino gunē mē jushtici. Perē guēna'bē di'dza lu tē, ¿iurē guēabrí nguii nabēshe'ldē Dios lu guē'dchiliu, nia'a zēdzéli' ra narialdí ldu'i Dios iurní?

Comparaciuni shtē fariseo nu narunē cubrē impuestē

⁹Guni'i Jesús stubi comparaciuni lu ra narunē llgabē nabēnē na rall perē bē'nē rall desprēci sa' rall. Guni'i mē:

¹⁰—Chupē nguii guagni'inú rall Dios iádu'u ru'bē. Túbill na mē fariseo; stúbill na el quē narunē cubrē impuestē. ¹¹Lē'ē fariseo guasuldill; guní'íll la'ni ldú'ull di'dzē rē': “Dadē gullanē, dushquíllil, rdē'ēhia graci nádia'a ziquē na ra mēnē. Nádia'a ziquē ra nguba'nē. Nádia'a ziquē narni'i bishi. Nádia'a ziquē ra nanapē stubi na'a. Dushquíllil nádia'a ziquē

nguii ndë'e narunë cubrë impuestë.
¹²Runa ayunë chupë vultë la'ni lmalë. Rdë'a tubi por cadë chi' ra cusë, grë lo quë narunë tucarë ca'a Dios.” ¹³Perë lë'ë nguii narunë cubrë impuestë zugá'all rua' puertë shtë iádu'u. Adë rbí'adi'll guia'a. Guni'll: “Dadë, bëga'a ldu'ul na. Napa zihani duldë.” ¹⁴Rnia'a lu të, lë'ë pecadurë bëabrill lídchill limpi. Bëzunë Dios almë shtë'nëll, lédëdi'i lë'ë fariseo. El quë narunë naru'bë, guéláguëll con shtu perë el quë narunë narú'bëdi'i, gunë Dios honrar lë'ëll.

Bë'në ldai' Jesús ra llguë'në

(Mt. 19.13-15; Mr. 10.13-16)

¹⁵Guanú mënë zihani llguë'në lu Jesús parë guëdchi'bë më guia'a më guëc rall. Perë shini gusë'dë më guná rai', gudildi rai' naganú lë'ë ra llguë'në lu Jesús. ¹⁶Perë guni'i më; guna'bë më ra llguë'në:

—Gulë bédë'lë sí, guidë ra llguë'në lua. Adë rcádi'i të guidë ra llguë'në lua purquë cagnibë'a Dios lë'ë ra mënë naná ziquë ra llguë'në.

¹⁷Guldía rnia'a lu të; sulë el quë nagunë recibir Dios ziquë Rëy të guë'nibë'a Dios lë'ëll cumë ziquë tubi llguë'në; rquitë ldu'u llguë'në rnibë'a Dios lë'ëll, sulë nguii ni guëbánil lugar catë na më Rëy.

Tubi më ru'bë ricu guni'i lu Jesús

(Mt. 19.16-30; Mr. 10.17-31)

¹⁸Tubi nguii narnibë'a ladi guë'dchi, guna'bë dí'dzëll lu Jesús:

—Mësë za'quë, ÷pë rní'il guna parë gac salvara parë gapa vidë sin fin?

¹⁹Guni'i Jesús lull:

—¿Pëzielú rní'il nahia naza'quë? Nanú tubsë naná naza'quë. Náhi' Dios. ²⁰Bien nanëll ra mandamientë: “Adë rquënúdi'il tse'lë mënë. Adë rguínidi'il sa'l. Adë cuánëdi'il pë shtë mënë. Adë rní'idi'il bishi. Bëzu'bë diaguë shti'dzë shtádëll nu shní'al.”

²¹Nguii guni'i:

—Grë mandamientë ni bëna cumplir dizdë nabí'cha.

²²Bini Jesús di'dzë rë' nu guni'i më:

—Tubi cusë runë faltë. Bëtuu' grë cusë nanápëll, bédë'ëin ca'a ra prubi, iurní gápëll tesurë lu gube'e. Nu gude'e naldë na të gáquëll shmëna.

²³Iurë lë'ë nguii ni bini shti'dzë Jesús, bëá'nëll tristë purquë de verdá nall ricu. ²⁴Guná Jesús lull; nalë bédchini tristë la'ni ldu'u më. Guni'i më:

—Naganë tubi nanapë zihani dumí, gúnëll recibir Dios ziquë rëy. ²⁵Más sencigi tsutë tubi ma camellë ichi iagullë quë tubi ricu tsutëll catë rnibë'a Dios.

²⁶Ra mënë nabini di'dzë ni, guna'bë di'dzë:

—Si es quë ni, ÷chu gac salvar?

²⁷Guni'i më:

—Adë gúnëdi'i nguii gan gunë salvar mizmë lë'i' perë Dios napë pudërë gunë më grëtë' ra cusë.

²⁸Iurní Pedro guni'i lu Jesús:

—Dadë, lë'ë na'a bësëa'në na'a grëtë' parë ze'dë naldë na'a lë'ëll.

²⁹Guni'i Jesús:

—Guldía, el quë nabësëa'në lídchi', shtádi', shní'ai' u béchi', u tsé'li', u shíni' purquë rac shtú'ull guë'nibë'a Dios lë'ëll, ³⁰gúnëll recibir zihani cusë más ne' la'ni vidë shtë'hi', nu

guèquèrdèll parè siembrè tubi
vidè sin fin con Dios.

Stubi vultè guni'i Jesús gáti'

(Mt. 20.17-19; Mr. 10.32-34)

³¹Guna'bè Jesús ra poshtë tubi
ladè. Guni'i mè lu rai':

—Iurne' guziá hia'a Jerusalén.
Gac cumplir grè lo què nabèquè'e
ra nabiadi'dzè shti'dzè Dios de
na, nguiu nabèshe'ldè Dios lu
guè'dchiliu. ³²Gunè ra mènè
intriegu na lu guia'a shtë mènè
nanádi'i mè israelitè. Gunè rall
burnè; guèni'i guidzè rall na.
Guèchi'bè shènè rall lua. ³³Guène'e
rall galné na, despuèsè gatia. Perè
dzè tsunè tsashtëa ladi ra tégulè.

³⁴Ra poshtë adè guasédi'i rai'
shti'dzè mè, nacahin parè lè'è rai'.
Adè bédédèdi'i rai' cuendè pè runè
cuntienè shti'dzè mè.

Bènèac Jesús tubi ciegu, mè Jericó

(Mt. 20.29-34; Mr. 10.46-52)

³⁵Guabi'guè rai' guè'dchi Jericó.
Nanú tubi ciegu nazubè lu nezè.

Cagná'bèll gu'nè. ³⁶Bini ciegu
gudèdè zihani mènè. Guna'bè
di'dzè ciegu pè quèhac. ³⁷Guni'i
mènè: “Jesús nazareno ziazúhi'
nezè”. ³⁸Iurní ciegu fuertè guni'i:

—Jesús, llèbni David, bèga'a ldú'ul
na.

³⁹Ra mènè nazia'a delantè, guni'i
rall guèc ciegu parè guèac dchi
ciegu perè másru'u guni'i ciegu.
Fuertè guní'ill:

—Llèbni David, bèga'a ldú'ul na.

⁴⁰Iurní Jesús guzudchí. Gunibè'a
mè tsaglli'i rai' lè'è ciegu. Bèdchini
ciegu lu mè. Guni'i mè lull:

⁴¹—¿Pè rac shtú'ul guna?

Rapi ciegu:

—Rac shtua'a, Dadè, guèné'el slua.

⁴²Guni'i mè:

—Nia. Bèaquèl purquè rialdí ldú'ul
na.

⁴³Mizmè iurní bèac ciegu.

Guanáldèll lè'è Jesús. Bédédèll
graci lu Dios. Grè ra mènè guni'i
rall llèru'bè na pudèrè shtë Dios,
purquè guna' rall pè bè'nè Jesús.

Jesús nu Zaqueo

19 Iurní Jesús guatè guè'dchi
Jericó. Mèrè guèru'u mè
guè'dchi. ²Ladi guè'dchi ni guc tubi
ricu lè Zaqueo. Nall jèfè narunè
cubrè impuestè. ³Guc shtu'u Zaqueo
guènnall lu Jesús perè gúnèdi'ill
gan tantè zihani mènè gudèdè, nu
nadupè shcuerpè Zaqueo. ⁴Iurní
Zaqueo bèllu'nè delantè. Güé'pill
ladi tubi hiaguè sicómoro parè
guènnall lu mè. Hiaguè ni zubi
cula'ni nezè catè ze'dè Jesús.

⁵Bèdchini mè lugar ni; guna' mè lu
Zaqueo. Guni'i mè lull:

—Zaqueo, bietè nasesè. Napè què
guèné'el pusadè lídchil, guèana.

⁶Lueguè bietè Zaqueo nasesè. Nalé
bèquitè ldú'ull. Bè'nèll recibir Jesús
lídchill. ⁷Guna' mènè guanú Jesús
Zaqueo. Guagla'guè guni'i rall cuntrè
Jesús. Guni'i rall Jesús gua visitè
lídchi tubi pecadurè. ⁸Iurní guasuldí
Zaqueo. Guní'ill lu Dadè Jesús:

—Dadè, guèruldè nanapa
guèdédèhia ca'a ra nabénápèdi'i. Nu
si talè bèdchisúa dumí shtë mènè
con bishi, guèabría tapè vultè más
dumí ca'a rall.

⁹Guni'i Jesús:

—Nedzé nasalvárèl. Salvaciuni
bèdchini lídchil. Nu lè'èl

guc Abraham shtadë guëlul.

¹⁰Nahia nguiiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu parë quilia el quë nabëniti parë gac salvárëll.

**Comparaciuni shtë muzë
nabë'në recibir dumí**

¹¹Riagla'guë rini ra mënë shti'dzë Jesús. Hia mërë guëdchini rai' ciudá Jerusalén. Nu quëhunë mënë llgabë runë faltë du'psë parë guë'nibë'a Dios ziquë Rëy. ¹²Iurní guni'i më tubi comparaciuni:

—Guc tubi nguiiu shini rëy; bërú'ull ládzëll. Ziá'all stubi naciuni parë gúnëll recibir pudërë ziquë rëy parë guë'nibë'all. Despuësë guëabrill ládzëll. ¹³Antsë bërú'ull ládzëll, guná'bëll chi'i muzë naná encargadë shchí'nill. Bëdë'ëll dumí lasac cadë tubi de lë'ë ra muzë. Guni'i shini rëy: “Gulë bè'në bien con dumí rë'. Gulë guzi'i; gulë bëtuu', hashtë guëabría.” Iurní guziá'all. ¹⁴Perë ra mënë naquërelde ladzë nguiiu ni bëldë rall; rac shtú'udi'i rall gáquëll rëy shtë rall. Bëshe'ldë rall rsunë narni'i: “Adë rac shtú'udi'i na'a gac nguiiu rë' rëy shtë na'a”. ¹⁵Perë nguiiu ni bé'nëll recibir ziquë rëy shtë rall. Bëabrill ládzëll. Guná'bëll ra muzë nabëca'a dumí tē guëná rëy bëldá bè'në rall gan guëc dumí. ¹⁶Primërë muzë bēdchini nu guní'ill lu rëy: “Dadë, shtumil ndë'e con chi'i vultë más shini dumí”. ¹⁷Lë'ë rëy guni'i: “Bien bé'nēl con du'pē dumí. Iurní guënehia pudërë guë'nibë'al chi'i guë'dchi. Muzë za'quë nal.” ¹⁸Stubi muzë bēdchini guní'ill: “Dadë, shtumil ndë'e con ga'i vultë más shini dumí”.

¹⁹Guni'i rëy lull: “Guë'nibë'al ga'i guë'dchi”. ²⁰Stubi muzë bēdchini nu guní'ill: “Dadë, ndë'e lë'ë shtumil. Bëquëtsa'uin tubi panitë. ²¹Bēdzēba lē'ēl. Nal nguiiu nargá'adi'i ldu'u mēnē. Rcá'al lo quë nabēdchí'bēdi'il nu rcá'al cusechë sin adë rcabníd'i'l.” ²²Iurní guni'i rëy lull: “Nal mal. Con mizme shti'dzēl guna juzguë lē'ēl. Guní'il nahia el quë nargá'adi'i ldu'u mēnē nu rcahia lo quë nabēdchí'bēdia'a nu rcahia catē rcabnídía'a. ²³¿Pēzielú adē bēsēá'nēdi'il shtumía lu bancu parē gapa shini dumí iurē bēdchinia?” ²⁴Iurní guni'i rëy lu mēnē nazuga'a nga'li: “Gulē bēdchisú dumí shtë nguiiu nabēquē'ē dumí panitē. Nu bēdē'ēin ca'a nabē'nē gan chi'i tantē dumí.” ²⁵Guni'i ra mēnē: “Dadē, hia nápēll chi'i dumí”. ²⁶Lē'ē rëy guni'i: “Rnia'a lu tē, el quë nanapē, gúnēll recibir más perē el quë nabēnápēdi'i, guēdchisú lē'ē du'pē nanápēll. ²⁷Perē lē'ē ra enemigu shtëna ra nanēdi'i guë'nibē'ahia lē'ē rall, gulē tsaglli'i lē'ē rall ndē'ē. Gulē quini lē'ē rall lua.”

**Jesús guatē ciudá Jerusalén; dchí'bi'
tēchi burrē**

(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Jn. 12.12-19)

²⁸Despuësë de guni'i Jesús di'dzë rē', guagla'guë ziagdchini më parë Jerusalén. ²⁹Bēdchini më guē'dchi Betfagé nu Betania nanaquē lu lumē catē nanú zihani hiaguē olivo. Bēshe'ldē më shini gusē'dē më; ³⁰guni'i më lu rai':

—Gulē gua guē'dchi naná guēlladchi. Iurē guēdchini tē, guēná tē lu tubi burrē. Quēdú ma. Lē'ē

burrë ni la'di chu quíbedi'i tēchi ma. Gulë bēsha'quē ma nu gude'enú ma ndë'ë. ³¹Si talë guēna'bē di'dzē mēnē pē gunē tē burrē, gulë guni'i lull: "Lë'ë Dadē Jesús rqui'ni lë'ë ma".

³²Gua ra shini gusë'dē mē.

Bëdzëlë rai' burrē igual cumē zíquēsē guni'i mē lu rai'. ³³Iurē bēsha'quē rai' burrē, nashtēnē burrē guna'bē di'dzēll:

—¿Pēzielú bēsha'quē tē shpurra?

³⁴Bëquebi rai':

—Purquē Dadē Jesús rqui'ni lë'ë ma.

³⁵Guanú rai' burrē lu Jesús.

Bëdchi'bē rai' shabē rai' tēchi ma parē quibē Jesús tēchi ma. ³⁶Iurē lë'ë burrē ziazú lu nezē, gudishi mēnē shabē rall lu nezē catē ze'dē mē. ³⁷Bëdchini ra mēnē lumē shtē dani catē nezē rlaquetē. Grē ra narianaldē tēchi mē guzublú guēni'i rall llëru'bē na pudērē shtē Dios. Bē'nē rall alabar lë'ë mē por milagrē naganá rall. ³⁸Guni'i rall:

—Bē'nē lðai' Dios lë'ë Rēy ndë'ë, el quē naze'dē guëdchini por nombre shtē Dadē Dios. Llëru'bē na Dios nacabezē más guia'a lu gube'e; tsu paz lu gube'e.

³⁹Iurní bëldá fariseo nananú ladi zihani mēnē guni'i rall lu Jesús:

—Mēsē, guni'i lu ra shmēnēl tē adē guēni'idi'i rall di'dzē rēl.

⁴⁰Perē Jesús guni'i lu ra fariseo:

—Rnia'a lu tē, si talē ra mēnē guēac dchi, ra guē'ë rē' guërushitiá; guēni'i rahin di'dzē rēl.

⁴¹Iurē bëdchini mē guëlladchi Jerusalén, gubi'a mē lu ciudá. Bi'ni mē. ⁴²Guni'i mē:

—Mizmē lë'ë tē mē Jerusalén, rac shtua'a lë'ë tē niac bë'a tē nezē catē

rbedchí ldu'u mieti con Dios, perē iurne' nacahi slu tē parē tsasē tē ra cusē ni. ⁴³Guëdchini cusē durē guēc tē. Enemigu shtē tē guëzúbē grē ladē shtē ciudá parē tildi rall. Guntsa'u rall tubi lu' alreduerē guëdubi guë'dchi, tsu guërru cuntrē lë'ë tē. ⁴⁴Guëcué rall grē hiu'u shtē tē. Quini rall lë'ë tē hashtē nu shini tē gati rai'. Adē guëá'nēdi'i tubi guë'ë quibē guēc sa' guë'ë. Completamente tsaluhin; ziquē tubi hiu'u dachi guëa'nin purquē adē bëdē'edi'i tē cuendē iurē bē'nē mē favurē parē lë'ë tē gac salvar tē.

Bësëllu'nē Jesús mēnē nacagtuu' la'ni iádu'u ru'bē

(Mt. 21.12-17; Mr. 11.15-19; Jn. 2.13-22)

⁴⁵Iurní Jesús guatē la'ni iádu'u ru'bē. Guzublú cagsëllú'ni' ra nacagtuu' la'ni iádu'u. ⁴⁶Guni'i mē lu rall:

—Sagradas Escrituras rni'i shti'dzē Dios: "Iádu'u shtēna na parē gunē mieti orar lu Dios, perē lë'ë tē bē'nē tē cambi iádu'u ziquē cuevē shtē nguba'nē".

⁴⁷Grē dzē bëlua'a Jesús la'ni iádu'u. Ra bëshuzi narnibē'a más con ra mēsē shtē lëy con los de más mē naru'bē shtē guë'dchi, gudili rall formē lla gati mē. ⁴⁸Perē bëdzëlēdi'i rall mudē niana'zi rall lë'ë mē purquē grē ra mēnē con ánimo rac shtu'u rall rquē diagüē rall pē guni'i mē.

Jesús bëquebi pē derechē nápi' parē gúni' ra cusē rē'

(Mt. 21.23-27; Mr. 11.27-33)

20 Tubi dzē nanú Jesús iádu'u ru'bē. Quëglua'a mē ra mēnē shti'dzē Dios lla mudē tsutē rall shnezē Dios tē gac salvar rall.

Iurní bédchini ra bëshuzi narnibë'a más con mësë shtë lëy con më gushë narunë juzguë; ²guni'i rall lu më:

—Guni'i lu na'a. ¿Pë derechë nâpël parë guëluá'al ra mënë? ¿Chu bënë'e permisi rúnël grë cusë nabé'nël?

³Guni'i Jesús lu rall:

—Nu na guëna'bë di'dza lu të. Rac shtua'a guëni'i të lua. ⁴¿Chu bédë'e derechë lë'e Juan Bautista parë guëchu'bë nîsi'; Dios u mënë? ¿Chu bëshë'ldë lë'i'?

⁵Iurní guzublú quëgni'i rall entrë de lë'e rall. Guni'i rall lu sa' rall:

—¿Pë guëni'i hia'a lu Jesús? Si talë guëni'i hia'a Dios bëshë'ldë lë'e Juan, iurní guëni'ill lu hia'a: “¿Pëzielú adë gualdidi'i ldu'u të shti'dzi'?” ⁶Si talë guëni'i hia'a mënë bëshë'ldë lë'e Juan, iurní guëne'e guë'e mënë lë'e hia'a, gátia'a purquë grë mënë rialdí ldu'u rall guni'i Juan shti'dzë Dios.

⁷Por ni bëquebi rall lu Jesús de quë adë bédë'ëdi'i rall cuendë chu bëshë'ldë lë'e Juan parë guëchu'bë nîsi' ra mënë. ⁸Iurní guni'i Jesús lu rall:

—Lë'e të rquëbidi'i të; nu na adë guëquëbidia'a chu bëshë'ldë na; chu bënë'e permisi guna ra cusë.

Comparaciuni shtë muzë mal

(Mt. 21.33-44; Mr. 12.1-11)

⁹Guzublú guni'i më lu ra mënë comparaciuni rë':

—Guc tubi nguui nabëcabní hiaguë uvë lachi. Despuësë bédë'ëll mëdi stubi mënë nu guziá'all zitu. Gudëdë tiempë. ¹⁰Bëga'a iurë shtë cusechë, bëshë'ldëll tubi muzë;

guëna'bë muzë partë narunë tucarë shlámëll. Perë ra mënë guna'zi rall lë'e muzë. Bédë'e rall galné. Bësëllu'në rall muzë sin adë bë bédë'ëdi'i rall. ¹¹Iurní bëshë'ldë shlamë rall stubi muzë, tsagli'i muzë cusechë. Perë ra mënë guni'i di'dzë dzabë lu muzë nu bédë'e rall galné. Bësëllu'në rall muzë sin adë bë bédë'ëdi'i rall. ¹²Lamë ni bëshë'ldë stubi muzë perë ra mënë gudini rall lë'e muzë. Gulú rall lë'e muzë tantë bédë rall.

¹³Iurní guni'i lamë shtë guiu'u: “¿Pë guna iurne'? Guëshë'lda shinia narac shtua'a. Iurë guëná ra mënë lúhi', tal vez gunë rall rëspëti shinia.” ¹⁴Perë iurë guná ra mënë narunë dchi'ni lu shini lamë, guni'i rall lu sa' rall: “Ndë'e naguëca'a herenci. Cha dínia'a lë'ëll të iurní gáca'a nashtë guiu'u.” ¹⁵Iurní gulú rall shini lamë lu guiu'u stubi ladë. Gudini rall lë'i'.

Iurní guni'i Jesús lu ra mënë:

—¿Pë gunë nashtë guiu'u con ra naquëhunë dchi'ni? ¹⁶Mizmë lamë guëdchini parë quínill ra mënë mal, le'. Guëdë'ëll guiu'u ca'a stubi mënë.

Iurní bini ra mënë comparaciuni rë', guni'i rall lu Jesús:

—Ni lo quiera Dios gac zni.

¹⁷Perë Jesús gubi'a lu rall, guni'i më:

—Gulë guni'i lua pë runë cuntienë nanaquë la'ni Sagradas Escrituras. Rni'in zndë'e:

Guë'e nabëru'ldë ra albañil tubi ladë,

guë'e rë' gunë sirvë parë gac shquini shtë iádu'u ru'bë.

¹⁸El quë narrelde guëc guë'e rë', gac chupë ldëll, perë iurë ldaguë guë'e ni guëc mënë, gáquëll ziquë pulvë.

Jesús guni'i: "Gulë quilli impuestë"*(Mt. 21.45-46; 22.15-22; Mr. 12.12-17)*

¹⁹Ra jëfë shtë bëshuzi con mësë shtë lëy rac shtu'u rall guëna'zi rall lë'ë Jesús lueguë. Guc bë'a rall guni'i më comparaciuni ni cuntrë lë'ë rall. Adë guná'zidi'i rall lë'ë më purquë bëdzëbë rall los de más mënë.

²⁰Iurní bëshe'ldë rall mënë naguaglda'chi lë'ë Jesús. Rlua'a rall ziquë mënë za'quë. Rac shtu'u rall guësiguë rall lë'ë më niani'i më tubi cusë mal parë gunë rall intriegu lë'ë më lu gobiernë rumanë. ²¹Por ni naguaglda'chi lë'ë Jesús, guna'bë di'dzë rall:

—Mësë, nané na'a rluá'al nu rní'il purë verdá. Rluá'al igual lu mënë humildë nu lu mënë narnibë'a. Guldil, quëgluá'al lla tsuté mënë shnezë Dios. ²²Guni'i lu na'a, ñpë na bien guëdilli hia'a impuestë lu rëy rumanë u guëdíllidi'i hia'a impuestë?

²³Perë Jesús bëdë'ë cuendë niasiguë rall lë'ë më. Guní'i:

²⁴—Gulë bëlua'a tubi dumí. ¿Chu lu nu chu lë naqué lu dumí?

Bëquebi rall:

—Lu rëy César naqué lu dumí.

²⁵Guni'i më iurní:

—Nia, por ni gulë bëdë'ë ca'a rëy César lo quë nashtë César, nu gulë bëdë'ë ca'a Dios lo quë nashtë Dios.

²⁶Adë bë'në ra contrari shtë Jesús gan niani'i më cusë mal lu ra mënë. Bëdzëguë' ldu'u ra mënë ni; bëa'në dchi rall.

Jesús guni'i lla tsashtë ra tégulë*(Mt. 22.23-33; Mr. 12.18-27)*

²⁷Iurní bëldá nguui religiuse saduceos, guagná rall lë'ë Jesús. Ra

saduceos rni'i adë tsashtë'di'i tégulë ladi ra tégulë. ²⁸Perë guna'bë di'dzë rall lu Jesús:

—Mësë, bëquë'ë Moisés tiempë guahietë si tubi nguui gati sin shíni', bëchi tégulë napë quë guëtsé'all tse'lë tégulë. Gapë rall shíni' parë adë tsalúdi'i shfamili tégulë. ²⁹Guc gadchi bëchi. Primëre nguui bëtsé'all perë gútill sin ni tubi shínill. ³⁰Segundë bëchi tégulë bëtsé'all con viudë perë gútill sin ni tubi shínill. ³¹Tecëre bëchi tégulë bëtsé'all tse'lë tégulë. Nu gútill; pues hashtë shu'pë bëchi tégulë bëtsé'a rall tse'lë tégulë. Gúdi'i shini rai'. ³²Despuësë guti na'a ni. ³³Guni'i lu na'a, iurë tsashtë tégulë, ¿chu gac tse'lë na'a cumë gadchi nguui guc tse'lë na'a ni?

³⁴Iurní Jesús bëquebi:

—Iurnë' lu gué'dchiliu ra nguui, ra na'a, rtsë'a rall, ³⁵perë grë ra naguëdë'ë Dios permisi tsuté rall stubi gué'dchiliu nu tsashtë rai' ladi ra tégulë, adë guëtsé'adi'i rai'. Adë rnádi'i rai' guëtsé'a shini rai'. ³⁶Nunquë gátidi'i rai'. Na rai' ziquë ra ianglë shtë gube'e. Na rai' shini Dios iurní, purquë guashtë rai' ladi ra tégulë, guëbani rai' parë siempër. ³⁷Perë si talë rna'bë di'dzë tē tsashtë ra tégulë ladi ra tégulë, gulë bëdë'ë cuendë lo quë Moisés bëquë'ë la'ni histori shtë hiaguë narëuldë. Bëquë'ë Moisés de quë Dadë Dios na Dios shtë Abraham, nu Isaac, nu Jacob; nu blac tiempë guti rai' parë tiempë dzë ni. ³⁸Grë shmënë Dios nabani aunquë hia guti rai'. Napë rai' vidë sin fin.

³⁹Iurní bëldá mësë shtë lëy guni'i rall:

—Mësë, bien bëquébil lu rall.

⁴⁰Hia bëdzëbë rall guëna'bë di'dzë rall más lu Jesús.

Jesús guna'bë di'dzë lu ra mësë, chu na shtadë Cristo

(Mt. 22.41-46; Mr. 12.35-37)

⁴¹Jesús guni'i lu rall:

—¿Llallë rni'i mënë Cristo na shini David? ⁴²purquë mizmä David guni'i la'ni librë nalë Salmos:

Dadë Dios guni'i lu Shtada narnibë'a:

Guzubë ladë ldi shtëna

⁴³hashtë guna gan lu enemigu shtënël të guëzu'bë diaguë rall shti'dzël.

⁴⁴¿Lla na posiblë gac Cristo shini David, cumë mizmä David rni'i Cristo na Dadë narnibë'a lë'i'?

Jesús gudíldi' mësë shtë lëy

(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54)

⁴⁵Iurë grë mënë caqué diaguë rall shti'dzë Jesús, guni'i më lu ra shini gusë'dë më:

⁴⁶—Gulë gupë cuidadë ra mësë shtë lëy. Rëuu' ldu'u rall nacu rall lari duni. Rac shtu'u rall gunë mënë saludar lë'ë rall con zihani rëspëti lu nezë. Rdzelë rall guëzubë rall lugar mejurë la'ni iádu'u. Rac shtu'u rall lugar shtë rëspëti lu mellë. ⁴⁷Perë rdchisú rall lidchi viudë, pero parë guësigué rall mënë, quëhunë rall oraciuni ru'bë. Rnia'a lu të gunë rall recibir más cashtigu dushë.

Tubi gu'në nabëdë'ë viudë prubi

(Mr. 12.41-44)

21 La'ni iádu'u guná Jesús ra ricu, bëtia'a rall dumí la'ni

cajë shtë ofrendë. ²Nu tubi viudë prubi guná më; bëtiá'all chupë centavë. ³Guni'i më:

—Guldía, lë'ë viudë prubi bëdë'ë más quë ra ricu. ⁴Grë mënë bëdë'ë nabë'në subrë perë na'a rë' bëdë'ëll grë nanápëll, grë nasí'ill gaul.

Guni'i më cue iádu'u ru'bë

(Mt. 24.1-2; Mr. 13.1-2)

⁵Ruadi'dzë mënë lla na iádu'u ru'bë. Blac chulë na ra guë'ë nu blac chulë na ra regalë nabëzëlaa'dchi ra mënë parë iádu'u. Iurní Jesús guni'i:

⁶—Guëdchini tiempë grë lo quë naquëgná të ne', cue. Ni tubi guë'ë quibë guëc sádi'in.

Sëñi antsë tsalú gué'dchiliu

(Mt. 24.3-28; Mr. 13.3-23)

⁷Iurní guna'bë di'dzë rail' lu më: —Mësë, ¿guc gac ra cusë narní'íl lu na'a? ¿Pë sëñi nanú naguëlua'a guëlladchi na tiempë gac cumplir shti'dzël?

⁸Guni'i Jesús:

—Gulë gupë mizmä lë'ë të, adë guësiguédi'i mënë lë'ë të. Zihani mënë guëdchini ziquë shmëna. Guëni'i rall: “Nahia Cristo”; u guëni'i rall: “Hia bëga'a iurë guëñibë'a Dios ziquë Rëy”. Perë rnia'a lu të, adë tsanáldëdi'i të tëchi shti'dzë rall. ⁹Iurë ruadi'dzë mënë nanú zihani guërru nu rdzatsu mënë cuntrë gobiernë, adë rdzëbëdi'i të. Grë cusë ni napë quë gac cumplir perë runë faltë parë guëñibë'a Dios ziquë rëy.

¹⁰Guagla'guë guni'i më:

—Gac cumplir tubi naciuni tildi cuntrë stubi naciuni. Tubi gobiernë

tildi cuntrë stubi gobiernë. ¹¹Guëllú nadushë iurní. Guëdchini gubini dushë nu galguidzë zihani lugar. Lu gube'e guëlua'a cusë nadzë'bë nu sëni ru'bë guëlua'a.

¹²'Antsë gac cumplir ra cusë ni, gunë mënë cuntrë lë'ë të. Guëna'zi rall lë'ë të parë gunë rall juzguë lë'ë të la'ni iádu'u shtë të. Guëldaguë rall lë'ë të lachigui'bë. Gunë rall demandë lë'ë të lu gobiernë nu lu rëy purquë na të shmëna.

¹³Zni gunë të gan guëni'i të lu ra gobiernë diza'quë shtëna. ¹⁴Adë ráquëdi'i ldu'u të; adë gúnëdi'i të llgabë pë guëni'i të iurní, ¹⁵purquë na guënehia di'dzë parë guëni'i të lu gobiernë. Guna compa'ni lë'ë të hashtë enemigu shtë të guëac dchi lu të; nápëdi'i rall pë guëni'i rall cuntrë lë'ë të iurní. ¹⁶Gunë mënë intriegu lë'ë të gati të, bëldá të. Shtadë të gúnëll intriegu lë'ë të. Bëchi të, shfamili të nu ra amigu shtë të gunë rall intriegu lë'ë të, gati të. ¹⁷Grë mënë guëldënú rall lë'ë të purquë na të shmëna; rialdí ldu'u të na. ¹⁸Perë pë gáquëdi'i të; ni tubi guitsë guëc të tsalúdi'i. ¹⁹Si talë gac të firmë lu shnezë Dios, gapë të vidë nadë rialúdi'i parë siemprë.

²⁰Iurë guëná të lu suldadë grë ladë ciudá Jerusalén, hia mërë cue ciudá. ²¹El quë nananú Judea dzë ni, guëllú'nëll parë lu dani. El quë nananú ciudá Jerusalén, guëru'u rall. El quë nananú lachi adë guëabrídi'ill guë'dchi, ²²purquë ra dzë rë' na shtë cashtigu. Grë lo quë naescrihtë la'ni Sagradas Escrituras gac cumplirin. ²³Prubi ra na'a nanua'a shíni' u ra na'a narca'a

me'dë dzë ni. Gunë mënë israelitë sufrir lu cashtigu shtë Dios. Cusë durë gac con mënë tiempë ne'.

²⁴Bëldá mënë gati rall lu guërru. Stubi tantë tsa rall guëdubi naciuni ziquë prësi; gunë rall dchi'ni shtë stubi mënë. Ra mënë zitu guëni'bë'a rall Jerusalén naná cue hashtë gac cumplir tiempë nabë'në Dios disponer. Jerusalén guëa'në ziquë hui'u dachi.

Nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu guëabri' stubi

(Mt. 24.29-35, 42-44; Mr. 13.24-37)

²⁵'Dzë ni guëlua'a sëni lu gube'e con ngubidzë, mbelëgui'i, nu mbehu. Lu guë'dchiliu grë mënë shtë ra naciuni adë gáquëdi'i pë gunë rall nu adë rbedchí ldu'u rall por cusë nadzë'bë. Guini rall ruidë shtë nisëdu'u tantë rni'bi nisë. ²⁶Iurní guëcahi mënë por tantë galërdzëbë nu galriá ldu'i por cashtigu naguëdchini. Ra fuersë shtë gube'e guëni'bi rahin shlugarin. ²⁷Iurní guëná ra mënë lua, nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Guëdchinia la'ni shcahi. Guëdchininúa con zihani pudere nu llni. ²⁸Iurë guëná të ra cusë guëzublú gac, gulë gubi'a lu gube'e; gulë tsaldí ldu'u të purquë hia mërë gunë më salvar lë'ë të.

²⁹Guni'i më tubi comparaciuni: —Gulë guná lu hiaguë higu u cualquier stubi hiaguë. ³⁰Iurë lë'ë ndiaguë rënë rru'u, rdë'ë të cuendë hia mërë guëdchini tiempë na'i. ³¹Zni iurë guëná të ra cusë mal guëdchini, gulë gac bë'a të hia mërë guëdchini tiempë naguëni'bë'a Dios.

³²'Guldía rnia'a lu të, grëhin gac cumplir antsë gati ra mënë naquërdë tiempë ne'. ³³Gube'e nu guédchiliu tsalú rahin perë shti'dza napë quë gac cumplir. Adë tsalúdi'i shti'dza.

³⁴'Gulë gubani guëdubi tiempë. Adë rdë'ë të lugar gapë të vici. Adë rzuu'dchidi'i të. Adë ráquëdi'i ldu'u të por nagáu të purquë si talë quëhúnël ra cusë ni, adë gac bé'adi'i të naquëhac. ³⁵Ziquë rldaguë lasë mënë tubi ma, zni guëdchini ra cusë durë guëc ra mënë narëta' lu guédchiliu. ³⁶Por ni, gulë cue nasini nu gulë guna'bë lu Dios guëdubi iurë të gunë më compa'ni lë'ë të, guëru'u të ladi ra cusë dushë sin adë bë gáquëdi'i të. Gulë guëa'në nasini parë iurë guëdchinia, nguii nabëshe'ldë Dios lu guédchiliu; tsasuldí të lua.

³⁷Jesús bëlua'a ra mënë la'ni iádu'u ru'bë rdzë perë gue'lë ria më lu dani shtë Olivos parë guëa'në më hashtë brëgue'lë. ³⁸Grë mënë bédchini iádu'u tumpranë të guini rall shti'dzë më.

Ra contrari shtë Jesús gudili rall lla gati më

(Mt. 26.1-5, 14-16; Mr. 14.1-2, 10-11; Jn. 11.45-53)

22 Hia mërë guëdchini laní Pascu, iurë rëagná ldu'u mënë tiempë nabë'në Dios librar ra israelitë de Egipto. Dzë ni adë gudáudi'i rall guetështildi nanapë levadurë. ²Ra jëfë shtë bëshuzi con ra mësë shtë lëy gudili rall mudë quini rall lë'ë Jesús naga'chi purquë bédzëbë rall mënë.

³Iurní Satanás guaté la'ni ldu'u Judas Iscariote, tubi poshtë shtë

më entrë chi'bë chupë ra poshtë.

⁴Guagni'i Judas lu ra jëfë shtë ra bëshuzi con los de más më ru'bë shtë iádu'u. Guni'i Judas lla gúnëll intriegu lë'ë më guia'a rall. ⁵Bëquitë ldu'u rall; bënë rall prometer guëdë'ë rall dumí ca'a Judas. ⁶Bëa'në Judas de acuerdë nu gudílill mudë parë gúnëll intriegu lë'ë Jesús naga'chi iurë nídi'i mënë.

La Santa Cena

(Mt. 26.17-29; Mr. 14.12-25;

Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

⁷Iurní bédchini dzë shtë laní, gudáu ra mënë guetështildi sin levadurë. Mizmë dzë bënë tucarë quini rall tubi lli'li shtë Pascu. ⁸Iurní bëshel'dë Jesús lë'ë Pedro nu Juan; guni'i më lu rai': —Guaguë'në preparar shtse shtë Pascu, guëdáuha'a.

⁹Guna'bë di'dzë rai':

—¿Ca lu rac shtú'ul guëdë'në na'a preparar shtse shtë laní?

¹⁰Jesús guni'i lu rai':

—Gulë gua guédchi. Iurë guëdchini të rua' guédchi, guëdza'guélú të tubi nguii nanua'a tubi rëë' nisë. Gulë guanaldë lë'ëll. Gulë tsuté catë tsutëll. ¹¹Gulë guni'i lu nashtënë hui'u: "Lë'ë mësë cagna'bë di'dzë lul; ¿ca na cuartë catë gáuhi' shtse shtë laní con poshtë shtëhi'?" ¹²Iurní guëlua'a nashtë hui'u tubi cuartë ru'bë segundë pisë. Arregladë nahin. Gulë bënë preparar ndë pë cusë guëdáuha'a.

¹³Gua Pedro nu Juan. Bëdzëlë rai' grë cusë ziquë guni'i më. Bënë rai' preparar shtse shtë laní, gau rai'.

¹⁴Bëga'a iurë shtë shtse, Jesús guzubënúhi' lë'ë ra poshtë lu mellë. ¹⁵Guni'i më lu rai':

—Con guédubínú ldua'a rac shtua'a guédáuha shtse shtë Pascu con lè'è tè antsè gatia, ¹⁶purquè adè gáudia'a shtse shtë Pascu stubi hashtë gac cumplir grè lo què narunè cuntienè shtse Pascu; gac cumplirin iurè guë nibè'a Dios ziquè Rëy.

¹⁷Iurní guna'zi mè tubi vasè shtë vini. Bèdè'è mè graci lu Dios nu guni'i mè:

—Gulè gudi'dzè nu gulè bii' vini rè'. ¹⁸Adè gua' vini stubi vultè hashtë iurè guë nibè'a Dios ziquè Rëy.

¹⁹Iurní guna'zi mè guetështildi. Bèdè'è'i graci lu Dios nu gudi'dzè mèhin cua'a ra poshtë. Guni'i mè:

—Ndè'è lè'è shcierpa naguna intriegu lu galguti parè gac salvar tè. Gulè gau, nu gulè bèsèagná ldu'u tè galguti shtëna.

²⁰Iurè gualú shtse, guna'zi mè vasè shtë vini; bèdè'è mè graci, bèdè'è mè vasè ni gua'a ra poshtë nu guni'i mè:

—Ndè'è na tètè cubi entrè lè'è tè nu Dios. Guëru'u shrëna parè lasac tètè ni.

²¹Perè guná, lè'è nguii nagunè intriegu na, zubënull na lu mellè.

²²Nguii nabëshe'ldè Dios lu guédchiliu napè què zía'ai' nezè narunè tucarè según voluntá shtë Dios, perè prubi nguii nagunè intriegu na lu galguti.

²³Iurní ra poshtë guna'bè di'dzè lu sa' rai', chull gunè intriegu lè'è Jesús.

**Gudildi di'dzè ra poshtë
chu na más mè ru'bè**

²⁴Ra poshtë gudildi di'dzè chu na más mè ru'bè entrè lè'è rai'.

²⁵Guni'i Jesús lu rai':

—Ra rëy shtë naciuni nalé nadushè rnibè'a rall, nu rac shtu'u rall guëni'i mènè de què na rall mè za'què.

²⁶Perè entrè lè'è tè adè nazá'quèdi'i quèhunè tè llgabè zni. El què na más mè ru'bè entrè lè'è tè, napè què gáquèll ziquè na más nalasáquèdi'i. El què narnibè'a entrè lè'è tè, gáqui' ziquè el què narunè sirvè lu sa'll.

²⁷¿Chu na más mè naru'bè, el què nazubè lu mellè gaul primèrè, u el què narunè sirvè lu mellè? El què nazubè lu mellè, le'; perè na, nahia ziquè mènè narunè sirvè entrè lè'è tè.

²⁸Lè'è tè rianú tè na. Adè bèsèa'nèdi'i tè na sino bè'nè tè sufrir con na. ²⁹Ziquè Shtada bène'e pudèrè guë nibè'ahia ziquè Rëy, zni rnè'ehia pudèrè ca'a tè, guë nibè'a tè con pudèrè. ³⁰Guëzubè tè lu trunè catè rnibè'ahia parè gunè tè juzguè guézá chi'bè chupè grupè shtë naciuni Israel.

**Jesús guni'i lu Pedro gunè Pedro
negar lè'è mè**

(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Jn. 13.36-38)

³¹Nu guni'i Jesús lu Pedro:

—Moni, Moni, Satanás guna'bè permisi lu Dios, gúnèll prèbè lè'èl tè ldáguèl lu duldè; gaquin ziquè rgu rnèrè mènè llubè. ³²Perè bèna ruèguè lu Dios por lè'èl parè adè gúnèdi'i faltè fe parè tsaldí ldú'ul Dios. Rnia'a lul, despuèsè ra prèbè, iurè guëabré ldú'ul con Dios, bè'nè compa'ni ra narialdí ldu'i diza'què parè gac rall firmè lu shnezè Dios.

³³Simón Pedro guni'i lu Jesús:

—Dadè, adè guësèa'nèdia'a lè'èl. Guna compa'ni lè'èl hashtë lachigui'bè nu nilè hashtë gatia con lè'èl.

³⁴Guni'i Jesús iurní:

—Bedë, antsë guëllidchí gay, gúnël negar na tsunë vueltë. Guëní'il lu ra mënë adë guënëdí'il na.

Mërë guëdchini dzë shtë sufrimientë

³⁵Iurní Jesús guna'bë dí'dzi' lu poshtë:

—Iurë bëshe'lda lë'ë të parë guëni'i të diza'quë lu ra mënë, adë nuá'adi'i të bulsë. Adë nuá'adi'i të bëdu dumí, adë nuá'adi'i të sabadu. ¿Pë bënë faltë lë'ë të iurní?

Bëquebi rai':

—Ni tubi cusë bé'nëdi'i faltë.

³⁶Iurní guni'i më:

—Pues iurne' el quë nanapë bulsë, gua'ain. El quë nanapë bëdu dumí, guá'all dumí. El quë nadë nápëdi'i spadë, guëtuu'll manguë të sí'lll tubi spadë. ³⁷Rnia'a lu të, rqui'ni gac cumplir di'dzë rë' lo quë naná escritë la'ni Sagradas Escrituras: “Bënë mënë tratë lé'i' cumë ziquë narguini mënë”. Vidë shtëna mërë tsaluhin. Runë faltë du'pë parë gac cumplir grë naná escritë de na.

³⁸Iurní guni'i rai':

—Dadë, ndë'ë napë na'a chupë spadë.

Guni'i më:

—Hia na'.

Jesús gua Getsemaní të guëni'inúhi' Dios

(Mt. 26.36-46; Mr. 14.32-42)

³⁹Iurní guzia'a më. Gua më lu dani shtë Olivos ziquë bënë më grë ra gue'lë. Ra shini gusë'dë më guanaldë rai' lë'ë më. ⁴⁰Bëdchini rai' lu dani. Guni'i më lu rai':

—Gulë guna'bë lu Dios të gunë më compa'ni lë'ë të parë ldáguëdi'i të lu duldë.

⁴¹Iurní gua më lé'ësë më tubi distanci ziquë narlda'a nguui tubi guë'ë. Bëzullibi më. Iurní biadi'dzënu më Dios, Shtadë më.

⁴²Guni'i më:

—Dadë, belá lë'ë na lu sufrimientë rë' si talë na voluntá shtë'në, perë bënë lo quë narac shtú'ul lédëdi'i lo quë narac shtua'a.

⁴³Iurní bëdchini tubi ianglë shtë gube'e. Bëdë'ë ianglë fuersë parë lë'ë më. ⁴⁴Más fuertë bënë më sufrir, se entiende, sufrimientë ldu'u më. Guni'inú më Dios con más di'dzë. Rdzu nisë lúhi' ziquë gotë ru'bë shtë rënë narlaguë lu guui'u.

⁴⁵Iurní gualú biadi'dzënu më Dios, bëabrí më catë nanú ra poshtë. Bëdzelë më lë'ë rai' naga'si rai', tantë bëdzaguë rai' purquë nalé riá ldu'u rai'. ⁴⁶Guni'i më lu rai':

—¿Pëzielú naga'si të? Gulë guashtë nga'li. Gulë guna'bë lu Dios të gunë më compa'ni lë'ë të parë ldáguëdi'i të lu duldë.

Guna'zi ra mënë Jesús ziquë prësi

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Jn. 18.2-11)

⁴⁷Nianá cagni'i më, bëdchini zihani mënë. Judas, tubi poshtë shtë më, nall cabësë shtë ra mënë. Guabi'guë Judas lu Jesús parë guëtsagraua'll lë'ë më. ⁴⁸Guni'i më lu Judas:

—Judë, ¿pë con tubi dchidu gúnël intriegu na? nguui nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu.

⁴⁹Ra mënë nanaldë Jesús guna' rai' pë quëhac. Guna'bë di'dzë rai' lu më:

—Dadë, ¿zëdildi na'a con spadë nadia'a na'a?

⁵⁰Tubi de lë'ë rai' gulull spadë. Bëchúguëll diaguë ldi shtë muzë.

Muzë ni bë'në sirvë lu narnibë'a más entrë grë ra bëshuzi. ⁵¹Guni'i Jesús:

—Hia na'. Adë tildidi'i të.

Iurní Jesús bëga'ldë diaguë muzë. Bënëac më lë'ëll. ⁵²Iurní guni'i' lu ra jëfë shtë bëshuzi con mëne naquëhapë iadu'u ru'bë; guni'i' më lu më gushë nabëdchini të guëna'zi rall lë'ë më:

—¿Pëzielú bédchini të con spadë nu hiaguë parë ze'dë guëlli'i të na cumë ziquë nguba'në? ⁵³Dzë con dzë zugá'ahia con lë'ë të iadu'u ru'bë perë adë guná'zidi'i të na iurní. Perë hia bëga'a iurë según voluntá shtë Dios; gunë të narac shtu'u të, nu bëga'a iurë parë gac cumplir grë lo quë narnibë'a lu nacahi, gúnëll cuntrë na.

Pedro bë'në negar lë'ë Jesús

(Mt. 26.57-58, 69-75; Mr. 14.53-54, 66-72; Jn. 18.12-18, 25-27)

⁵⁴Iurní ra mëne guna'zi lë'ë Jesús prësi. Guanú rall lë'i' lidchi jëfë shtë ra bëshuzi. Perë guanaldë Pedro zitu. ⁵⁵Ra mëne bëcuel'e rall gui'i' rualdëa' lidchi bëshuzi. Rac naldë iurní. Guzubë rall grë ladë gui'i' nu Pedro guzubënuhi' lë'ë rall. ⁵⁶Iurní tubi criadë guná lu Pedro, guzúbi' guëlladchi rua' gui'i'. Gubi'a na'a lu Pedro nu guní'ill:

—Nguíu rë' na shmënë Jesús.

⁵⁷Perë Pedro bë'në negar, guní'i':

—Guënëdia'a nguíu ni'i.

⁵⁸Gudëdë stu'pë tiempë, stubi mëne guná lu Pedro nu guní'ill:

—Nu lë'ël nal shmënë Jesús.

Perë Pedro guni'i':

—Aquëdi'i. Nádia'a shmënë Jesús.

⁵⁹Tubi iurë gudëdë. Stubi mëne guní'iru'ull:

—Na verdá, nguíu rë' nall shmënë Jesús purquë nu nall më Galilea.

⁶⁰Iurní guni'i' Pedro:

—Lë'ël adë guënëdia'a pë quëadi'dzël.

Nianá quëadi'dzë Pedro, bëllidchí gay. ⁶¹Iurní Jesús bédchigrë lúhi'. Gubí'ai' lu Pedro. Bëagná ldu'u Pedro naguni'i' më lull: “Antsë guëllidchí gay nedzë, guëní'il lu mëne tsunë vultë adë guënëdi'il na”. ⁶²Iurní bëru'u Pedro rua' puertë shtë nezë, nalë bí'ni'.

Bë'në mëne burnë Jesús

(Mt. 26.67-68; Mr. 14.65)

⁶³Ra nguíu narna'zi Jesús guzublú bë'në rall burnë. Bëdë'ë rall galné lë'i'. ⁶⁴Bësë'au rall lúhi' nu guni'i' rall:

—¿Chu bëne'e galné lë'ël? Guni'i' por pudërë shtë Dios, ¿chu lëa?

⁶⁵Zihani cusë mal guni'i' rall lu më. Guagla'guë bë'në rall burnë lë'ë më con di'dzë dzabë.

Jesús zuga'a lu Junta Suprema, gobiernë shtë bëshuzi

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Jn. 18.19-24)

⁶⁶Hia brëgue'lë bédëa' më gushë shtë naciuni Israel con ra jëfë shtë bëshuzi nu ra mësë shtë lëy. Grë rall gua'a rall lë'ë Jesús lu Junta Suprema, mëne narunë juzguë entrë lë'ë rall. Guni'i' ra mëne ni lu Jesús:

⁶⁷—Guni'i' lu na'a si talë nal Cristo, el quë nagudili Dios parë guëni'bë'ai'.

Guni'i' Jesús lu rall:

—Si guénia'a lu të nahia Cristo, adë tsaldídi'i ldu'u të na. ⁶⁸Si talë guénia'bë di'dza lu të, guéquébidí'i të lu shti'dza. ⁶⁹Dizdë ne' lë'ë nguiu nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu, guézúbi' ladë ldi shtë Dios pudërusë.

⁷⁰Lueguë grë mënë guna'bë di'dzë rall:

—¿Pë lé'él nal tubsë shini Dios?

Guni'i më lu rall:

—Guldíá nahia tubsë shini Dios.

Mizmë lë'ë të guni'i të di'dzë ni.

⁷¹Iurní guni'i rall:

—Bini hia'a di'dzë naguní'ill. ¿Pë guédé'na'a másru'u testigu?

Gua'a rall Jesús lu Pilato

(Mt. 27.1-2, 11-14; Mr. 15.1-5; Jn. 18.28-38)

23 Iurní lueguë ra contrari shtë Jesús gua'a rall lë'ë më lu Pilato. ²Guzublú guëni'i rall; quédchi'bë rall galquiá cuntrë Jesús:

—Bëdzëlë na'a nguiu rë'; rtsátsull ra mënë cuntrë gobiernë. Rní'ill rúnëdi'i tucarë guédilli na'a impuestë ca'a gobiernë rumanë. Nu rní'ill mizmë lé'él na Cristo, tubi rëy nagudili Dios parë guëni'bé'ai'.

³Iurní guna'bë di'dzë Pilato:

—¿Guldil nal Rëy shtë ra israelitë?

Jesús guni'i:

—Mizmë lé'él guní'il di'dzë rë'.

⁴Pilato guni'i lu ra jëfë shtë ra bëshuzi con grë ra mënë zihani:

—Bëdzélëdia'a cusë mal nabë'në nguiu rë'.

⁵Perë guní'iru'u rall más fuertë:

—Rtsátsull grë mënë shtë Judea con shtí'dzëll. Bëluá'all më Galilea primërë, iurní ndë'ë cagluá'all cuntrë gobiernë rumanë.

Gua'a rall Jesús lu Herodes

⁶Iurë bini Pilato di'dzë rë', guna'bë dí'dzëll si na Jesús më Galilea. ⁷Guni'i mënë quë sí, iurní bëshë'ldë Pilato lë'ë Jesús lu Herodes, gubernadurë shtë Galilea, gac règlë asuntë ni. Pues Herodes nanú Jerusalén dzë ni. ⁸Bëquitë ldu'u Herodes iurë gunall lu Jesús purquë dizdë más antsë guc shtu'u Herodes guénall lu Jesús. Guni'i mënë pë bënë Jesús, nu Herodes guc shtú'ull guénall tubi milagrë naquëhunë më. ⁹Zihani cusë guna'bë di'dzë Herodes perë Jesús pë guní'idi'i'. ¹⁰También zuga'a ndë ra jëfë shtë bëshuzi nu ra mësë narlua'a lëy. Bëdchi'bë rall galquiá con másru'u di'dzë. Gurushtiá rall cuntrë Jesús. ¹¹Iurní Herodes con ra suldadë shtë'nëll bënë rall burnë lë'ë më. Cumë burnë bégacu rall lë'ë më con lari za'quë. Despuësë bëshë'ldë Herodes lë'ë Jesús, guëabré më lu Pilato. ¹²Dzë ni guc Herodes nu Pilato amigu purquë antsë na rall enemigu.

Bë'në rall condenar Jesús lu galguti

(Mt. 27.15-26; Mr. 15.6-15; Jn. 18.39—19.16)

¹³Bëtëá Pilato ra jëfë shtë bëshuzi con ra më gushë shtë iádu'u con grë mënë. ¹⁴Guni'i Pilato lu rall:

—Lë'ë të be'dënu të lë'ë nguiu rë'. Guni'i të rtsátsull ra mënë con bishi. Guna'bë di'dza lull delantë grë të perë bëdzélëdia'a cusë mal nabé'nëll ziquë rni'i të. Nápëdi'ill ni tubi delitë. ¹⁵Nu Herodes bëdzélëdi'ill cusë mal purquë bédchigrë Herodes lé'él ndë'ë. Adë bënëdi'ill ni tubi mal parë

gátill. ¹⁶Guëñibé'ahia tsanull galné, despuësë guëdë'a libertá lé'ëll.

¹⁷Pilato napë custumbrë guëdë'ëll libertá tubi prësi cadë laní Pascu, el quë naguëna'bë mënë gapë libertá.

¹⁸Perë guagla'guë guní'iru'u mënë ziquë tubsë bë; fuertë guni'i rall:

—Gati nguiu rë'. Bëdë'ë libertá parë Barrabás.

¹⁹Pues Barrabás nanú lachigui'bë purquë gúquëll cabësë shtë ra mënë nabë'në cuntrë gobiernë rumanë. Nu gudínill mënë la'ni ciudá.

²⁰Pilato gac shtú'ull guëdë'ëll libertá Jesús. Guni'i Pilato stubi lu mënë, ²¹perë más fuertë guni'i rall: —Gati nguiu rë' lu cruz. Gátill; gátill.

²²Stubi vultë guni'i Pilato lu ra mënë:

—¿Pë mal bé'nëll? Gulë guni'i lua. Bëdzélëdia'a cusë mal parë gátill. Guna cashtigu con galné lé'ëll, despuësë guëdë'a libertá lé'ëll.

²³Perë más ruidë bë'në rall. Gurushtiá rall. Guna'bëru'u rall galguti parë lë'ë më. Guni'i rall fuertë hashtë bë'në rall gan.

²⁴Pilato bëdë'ë ordë gac narac shtu'u rall; gati Jesús lu cruz.

²⁵Bëdë'ë Pilato libertá Barrabás naná culpablë de galguti shtë mënë nu bé'nëll cuntrë gobiernë rumanë. Zni guna'bë ra mënë. Bë'në Pilato intriegu lë'ë Jesús guia'a ra contrari shtë më të gac narac shtu'u rall.

Bëquë'ë mënë lë'ë Jesús lu cruz

(Mt. 27.32-44; Mr. 15.21-32; Jn. 19.17-27)

²⁶Iurë bia'a rall lë'ë Jesús nezë parë gati më, gudëdë tubi nguiu lë Simón, më guë'dchi Cirene. Ze'dë guëzëll lachi. Ra suldadë guna'zi

lë'ë Simón parë guá'all cruz nezë tēchi më.

²⁷Zihani mënë con zihani na'a guanaldë rall lë'ë më. Bi'ni ra na'a tantë gubini ldu'u rall. Gurushtiá rall. ²⁸Perë Jesús bēdchigrē lūhi', guná më lu rall; guni'i më:

—Lë'ë të na'a shtë Jerusalén, adë bí'nidi'i të por na, más bien gulë bi'ni por mizmə lë'ë të nu por shini të. ²⁹Guēdchini tiempë guēni'i mënë: “Dichusë ra na'a nariúdi'i shíni'. Dichusë ra na'a nadë nua shínidi'i, nu adë rcá'adi'i me'dë.”

Nu guni'i më:

³⁰—Dzë ni ra mënë guēzublú guēni'i rall lu dani: “Gulaguë guēc na'a”. Guēni'i rall lu lumë: “Bēca'chi lē'ë na'a”. ³¹Si talē gunē mēnē cuntrē na, nahia ziquē hiaguē nanabani; nāpēdia'a duldē, gunē rall másru'u cusē mal cuntrē lē'ë të, na të ziquē hiaguē bidchi, napē të zihani duldē.

³²Tambiēn gua'a ra suldadē chupē nguba'nē, gatinú rall Jesús. ³³Jurní bēdchini rall lugar nalé Calavera. Bē'nē rall crucificar lē'ë më. Bē'nē rall crucificar lē'ë chupē nguba'nē, túbill ladē ldi më, stúbill ladē rubēsē. ³⁴Jurní guni'i Jesús:

—Dadē, bë'nē perdunē lē'ë ra mēnē. Adē riasēdi'i rall pē quēhunē rall.

Nu ra suldadē gudchitē rall guē'ë dado parē gudi'dzē rall shabē më. ³⁵Ra mēnē zuga'a; gubi'a rall lu më. Ra më gushē shtë íadu'u bë'nē rall burnē. Guni'i rall:

—Bé'nëll salvar pecadurē. Iurne' guēná hia'a nia'a zúnëll salvar mizmə lé'ëll si talē nall Cristo, el quē nagudili Dios.

³⁶Ra suldadë bè'në rall burnë. Guabi'guë rall guëa' cruz. Bè'në rall ofrecëre vini hi' tè gu më. ³⁷Guni'i rall:

—Si talë rní'il nal Rëy shtë mënë Israel, bè'në salvar mizme lé'ël.

³⁸Nanú tubi letrëre naqué guëc cruz narni'i: “Ndë'e na Rëy shtë më israelitë”.

³⁹Tubi nguba'në nanaqué lu cruz, gurushtiall guëc më; guni'ill:

—Si talë rní'il nal Cristo, bè'në salvar mizme lé'ël nu bè'në salvar lé'ë na'a.

⁴⁰Perë stubi nguii mal guni'i guëc sa'll:

—¿Pë adë rdzëbëdi'il Dios? Bëne'e mënë ordë gátia'a ziquë lé'ë më rë'.

⁴¹Pues lé'ë hia'a runë tucarë gátia'a por maldá nabëdë'na'a, perë nguii rë' adë bé'nëdi'i' mal parë quéhi' ndë'ë.

⁴²Iurní guni'i nguba'në lu Jesús:

—Dadë Jesús, bësëagná ldu'ul na iurë gúnël recibir pudërë parë guëñibë'al.

⁴³Jesús guni'i:

—Guldía na rnia'a lul, nedzë sënáldël na gube'e.

Guti Jesús

(Mt. 27.45-56; Mr. 15.33-41; Jn. 19.28-30)

⁴⁴Bëga'a rquë chi'bë chupë, iurní bëcáhi guëdubi guë'dchiliu hashtë rquë tsunë guazde'. ⁴⁵Nacáhi ngubidzë nu lari cortinë la'ni iádu'u ru'bë gure'zin. Guc chupë ldëhin.

⁴⁶Guni'i Jesús fuertë:

—Dadë, guna intriegu almë shtëna guí'al.

Gualú di'dzë ni, iurní guti më.

⁴⁷Iurë guná capitán shtë ra suldadë pë guc, guní'ill llëru'bë na pudërë shtë Dios. Bëquëbill:

—Guldía, nguii rë' nápëdi'ill culpë. Më za'quë nall.

⁴⁸Grë mënë zihani nabëdëa' lugar ni parë guëná rall naquëac, gubi'a rall. Iurní bëabrí rall ciudá. Gulubé rall ldu'u rall tantë nadzë'bë guc.

⁴⁹Ra amigu shtë Jesús con ra na'a nabë'në compa'ni lé'ë Jesús dizdë tiempë nanú më Galilea, zuga'a rai' zitu. Gubi'a rai' grë lo quë naguzac.

Bëga'chi Jesús

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Jn. 19.38-42)

⁵⁰Gu' tubi nguii lë José; ládzëll lë Arimatea naqué Judea. Gúquëll miembrë shtë Junta Suprema. Nall më za'quë nu bé'nëll cumplir lëy shtë Moisés. ⁵¹Quëbezë José guëdchini tiempë guëñibë'a Dios ziquë rëy nu gúquëdi'i José de acuerdë naná bè'në Junta Suprema iurë bè'në rall cuntrë lé'ë më. ⁵²José guagna'bë lu Pilato parë guëdë'e Pilato permisi guëga'chi Jesús. ⁵³Bësietë José cuerpë shtë më lu cruz. Bëtú'bill cuerpë shtë më tubi sabë. Bëcá'chill lé'ë më la'ni ba'a nanactsa'u la'ni guë'ë catë ni tubi mënë bëgá'chidi'i. ⁵⁴Guc dzë runë mënë preparar parë dzë narzi'i ldu'u mënë. Hia mërë rga'a iurë guëzublú dzë descansë.

⁵⁵Ra na'a naganaldë lé'ë Jesús antsë dizdë nanú më Galilea, guagná rai' catë bëga'chi më. Guná rai' lla naga'a tëgulë la'ni ba'a. ⁵⁶Despuës bëabrí rai' lidchi rai'. Bè'në rai' preparar nisë nashi con stubi cusë tsagte'bi rai' cuerpë shtë më. Iurní bëga'a dzë descansë; bëzi'i ldu'u rai' según mandamientë shtë Dios.

Guashtë Jesús ladi ra tëgulë

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Jn. 20.1-10)

24 Primërë dzë shtë lmalë, ra na'a bëabrí rai' rua' ba'a

catè bëga'chi Jesús. Tumpranè bédchini rai'. Nua'a rai' nisè nashi nabè'nè rai' preparar. ²Guná rai' lu ba'a perè guè'è nanè'au rua' ba'a naga'a tubi ladè. ³Guatè rai' la'ni ba'a. Guná rai' nídi'i cuerpe shtë Dadè Jesús. ⁴Bèdzélèdi'i rai' pè nihunè rai'. Iurní lueguè guná rai' chupè nguii nazuga'a guèlladchi lu rai'. Shabè rai' nalé rabts'è. ⁵Más bèdzèbè ra na'a; bèzullibi rai' hashtë bédchini luquè rai' lu guiu'u. Guni'i nguii lu rai':

—¿Pèzielú caguili tè el què nanabani lugar catè rga'chi tégulè? ⁶Nídi'i mè ndè'è. Guashtë'i ladi ra tégulè. Gulè bëagná ldu'u tè lo què nagoní'i' lu tè dizdè tiempè nananú mè Galilea. ⁷Guni'i' iurní, rqui'ni nguii nabèshe'ldè Dios lu guédchiliu, gac intriégu' lu guia'a mènè mal. Nu guni'i' gunè rall crucificar lé'i' lu cruz, perè dzè tsunè tsashtë'i' ladi ra tégulè.

⁸Iurní bëagná ldu'u ra na'a shti'dzè mè. ⁹Bèabrí rai' lu ciudá Jerusalén. Biadi'dzè rai' lu chi'bè tubi poshtë con stubi tantè mènè. ¹⁰Ra na'a naguni'i' di'dzè rè', lè rai' María Magdalena, con Juana, nu stubi María shni'a Jacobo. Gua rai' con sèbèldá ra na'a. ¹¹Perè lo què naruadi'dzè rai', na ziquè tubi cuendè. Ra mènè adè gualdíd'i' ldu'u rai' shti'dzè ra na'a.

¹²Perè Pedro bèru'u; guagllú'ni' hashtë rua' ba'a. Gunáhi' la'ni ba'a. Lu lari shtë tégulè gunáhi'. Tubi ladè naga'a lari. Bèabrí Pedro; bèdzèguèè' ldú'i'. Bè'ni' llgabè pè guc.

Chupè shmènè Jesús zia'a guè'dchi

Emaús

(Mr. 16.12-13)

¹³Mizmè dzè, primèrè dzè shtë llmalè, chupè shmènè Jesús zia'a

rai' parè Emaús, tubi guè'dchi ziquè chi'bè tubi kilómetro de Jerusalén.

¹⁴Quèadi'dzè rai' pè guc la'ni ra dzè ni. ¹⁵Iurè quèadi'dzè rai', guni'i' rai' llgabè nanú la'ni ldu'u rai', Jesús guabi'guè lu rai'. Grè rai' guagla'guè ziazú rai' nezè. ¹⁶Guná rai' lu mè perè adè bènguè bé'adi'i rai' lè'è mè, bè'nè Dios. ¹⁷Iurní guna'bè di'dzè Jesús lu rai':

—¿Pè quèadi'dzè tè iurè ziazú tè nezè?

Guzudchí rai'; tristè rlua'a lu rai'.

¹⁸Tubi de lè'è rai' guni'i'; léhi'

Cleofas:

—De grè visitantè nabédchini Jerusalén, sulè lé'èl adè guènédi'il pè guc ndè la'ni dzè rè'.

¹⁹Iurní guni'i' Jesús:

—¿Pè guc?

Guni'i' rai':

—Jesús Nazareno, gudini mènè lé'i'. Náhi' tubi nabiadi'dzè shti'dzè Dios con pudèrè. Bèluá'ai' diza'què lu ra mènè. Bè'ni' milagrè con pudèrè shtë Dios. ²⁰Perè ra bèshuzi nu gobiernè shtëna'a, bè'nè rall intriegu lé'i' parè gac crucificári'. Gúti' lu cruz. ²¹Nu lè'è na'a quèbezè na'a nihúni' librar naciuni Israel de grè enemigu shtëna'a. Hia gudèdè tsunè dzè dizdè guquin. ²²Gúti' perè bèldá na'a narianaldè tèchi diza'què, guni'i' rall lu na'a di'dzè nadzè'bè. Rsíliga guagná rall lugar catè bëga'chi Jesús. ²³Gunádi'i' rall lu shcuérpi'. Guná rall lu chupè ianglè naguni'i' lu rai' guashtë Jesús ladi ra tégulè. ²⁴Stubi de lè'è shmènè na'a, gua rai' hashtë rua' ba'a. Guná rai' la'ni ba'a ziquè guni'i' ra na'a perè gunádi'i' rall lu mè.

²⁵Iurní Jesús guni'i lu rall:

—Lè'è të nguii narunè faltè llni guèc të, ¿hashtë guc tsaldí ldu'u të grè lo què nabèquè'è ra muzè shtë Dios guahietè? ²⁶Guc necesari gunè Cristo sufrir galguti nu despuèsè guèabrí mè lu gube'e catè gunè Dios honrar lé'i'.

²⁷Iurní Jesús guzublú biadí'dzi' pè runè cuntienè ra Sagradas Escrituras catè rni'i shcuendè Jesús. Guni'i mè dizdè nabèquè'è Moisés nu nabèquè'è ra nabiadi'dzè shti'dzè Dios de mizmè lè'è mè. Biadí'dzi' pè runè cuntienè di'dzè ni.

²⁸Iurní bédchini rai' guè'dchi catè cuezè rai'. Jesús niagla'guè niazéhi' delantè, ²⁹perè lè'è rai' bè'nè rai' ruèguè guèa'nè mè con lè'è rai'. Guni'i rai':

—Bèa'nénú lè'è na'a ndè'è. Hia guadze'. Hia gulaguetè ngubidzè.

Iurní guatè Jesús la'ni hiu'u të guèa'nè mè. ³⁰Guzac guzubè rai' lu mellè të gau rai', guna'zi mè guetështildi. Bèdè'è mè graci. Gudi'dzè mèhin cua'a rai'. ³¹Lueguè lueguè bèdè'è rai' cuendè chu na mè. Llni bédchini la'ni ldu'u rai'. Perè de repèntè gunitilú mè lu rai'.

³²Guni'i lu sa' rai':

—Bini na'a la'ni ldu'u na'a bèga'a di'dzè naguni'i mè lu na'a iurè biadí'dzi' lu na'a lu nezè pè runè cuntienè ra Sagradas Escrituras.

³³Lueguè bèabrí rai' Jerusalén. Guná rai' lu ra chi'bè tubi poshtë rdéa rai con stubi shcua'a mènè.

³⁴Guni'i ra mènè lu rai':

—Verdá guashtë Jesús ladi ra tégulè nu bèlua'alúhi' lu Simón Pedro.

³⁵Iurní guni'i rai' pè guc iurè ze'dézú rai' lu nezè nu guni'i rai' benguè bè'a rai' lè'è mè iurè gudi'dzè mè guetështildi cua'a rai'.

Bèlua'alú Jesús lu ra poshtë

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Jn. 20.19-23)

³⁶Mèrè iurní quèadi'dzè rai', Jesús bèlua'alú lu rai'. Guni'i mè:

—Gulè cuedchí ldu'u të.

³⁷Bèdzèbè rai' nu nalé bëzezè rai'; guná rai' lu mè. Llua'a rai' na mè tubi espíritu shtë tégulè. ³⁸Guni'i Jesús lu rai':

—¿Pèzielú rdzèbè të? ¿Pèzielú rza ldu'u të? ³⁹Gulè guná guiahia. Gulè guná guèahia. Gulè tsaldí ldu'u të nahia Jesús. Gulè guna'zi guiahia; gulè guná lua. Pues tubi espíritu nápèdi'i cuerpè ziquè rna të lua.

⁴⁰Iurní bèlua'a mè guia'a mè nu guèa' mè catè gudèdè clavè. ⁴¹Perè ni con ndè'è adè gualdídi'i ldu'u rai' purquè nanú tantè lègrè la'ni ldu'u rai'; bèdzèguèè' ldu'u rai'. Iurní guni'i mè:

—¿Gu nanú pè gáuha?

⁴²Bèdè'è rai' tubi pedasè belè mbeldè. ⁴³Guna'zi mèhin nu gudáu mè lu rai'. ⁴⁴Guni'i mè:

—Grè lo què naguc con na, gunia'a lu të antsè napè què gac cumplirin. Gunia'a lu të dizdè guzènú të na, gac cumplir lo què nabèquè'è Moisés de na. Gac cumplir lo què nabèquè'è ra nabiadi'dzè shti'dzè Dios guahietè de na nu gac cumplir naná escritè la'ni librè Salmos de na.

⁴⁵Iurní bèdè'è mè llni parè riasé rai' di'dzè shtë Sagradas Escrituras.

⁴⁶Guni'i mè:

—Naescritë, Cristo napë quë gúni' sufrir galguti perë dzë tsunë gac resucitar më ladi ra tēgulë.

⁴⁷Guëni'i mënë de quë napë quë guëabrí ldu'u mënë con Dios, iurní gunë më perdunë duldë shtë rall iurë rna'bë rall lë shtëna. Primërë guëni'inú mënë lu ra mënë shtë Jerusalén, despuësë tsagni'inú rai' mënë narëta' guëdubi lu guë'dchiliu.

⁴⁸Na të testigu de grë lo quë naguc. ⁴⁹Gulë guná, na guëshe'lda lë'ë Espíritu Santo el quë nabë'në Shtada prometer, cuezénúhi' lë'ë të. Perë gulë bëa'në ndë'ë la'ni ciudá Jerusalén hashtë gunë të recibir

pudërë shtë Dios naguëdchini de gube'e; gacu të ziquë tubi lari con llëru'bë pudërë.

Jesús bësëa'në ra poshtë

(Mr. 16.19-20)

⁵⁰Iurní bëru'u rai' ciudá. Jesús bia'a më ra shini gusë'dë më rua' guë'dchi Betania. Ndë bëldisë më guia'a më. Bë'në ldai' më lë'ë rai'. ⁵¹Iurë gualú bë'në ldai' më lë'ë rai', bësëa'në më lë'ë rai'. Güe'pi më gube'e. ⁵²Iurní bëabrí rai' Jerusalén. Bëquitë ldu'u rai'. ⁵³Ria rai' iádu'u ru'bë; bēdē'ē rai' graci lu Dios, nu bë'në rai' alabar lë'ë më. Amén.